

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

2022

Bc. Kateřina Gamal Richterová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra Blízkovýchodních studií
Studijní program Mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

**Původ moderního antisemitismu mezi muslimy
a antisemitismus mezi muslimy v České republice**

Bc. Kateřina Gamal Richterová

Vedoucí práce:

Mgr. Věra Tydlitátová, Th. D.

Katedra Blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2022

.....

Obsah

1 ÚVOD	1
2 MUSLIMSKÝ ANTISEMITISMUS	3
2.1 Křesťanský vs. islámský antijudaismus	4
2.2 Soužití Židů a muslimů ve středověku	6
2.3 Moderní muslimský antisemitismus	8
2.3.1 Damašská aféra	9
2.3.2 Hádž Amín al-Husajní (1897-1974)	9
2.3.3 Arabský kongres v Blúdánu	12
2.3.4 Islámská apokalyptika	16
2.4 Írán a jeho antisemitismus	24
2.4.1 Mezinárodní soutěž karikatur holokaustu	25
2.4.2 Konference o holokaustu	27
2.5 Muslimsko-židovské vztahy v ČR	27
3 ANTISEMITISMUS V BLÍZKOVÝCHODNÍCH UČEBNICÍCH	29
3.1 Saúdská Arábie	29
3.2 Spojené arabské emiráty	30
3.3 Jordánsko	31
3.4 Egypt	32
3.5 Katar	34
3.6 Kuvajt	35
3.7 Palestinská autonomie	36
4 ANTISEMITISMUS V KONSPIRAČNÍCH TEORIÍCH.....	38
4.1 Protokoly sionských mudrců	39
4.2 Útoky na Světové obchodní centrum	42
4.3 Šíření koronaviru	45
4.4 Popírání holokaustu	46
5 ROZHOVORY S MUSLIMY ŽIJÍCÍMI V ČR.....	48
5.1 Čeští konvertité	49
5.2 Druhá generace muslimů v ČR	54
5.3 Muslimové z Blízkého východu žijící v ČR	57
6 ZÁVĚR	65
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	68
8 RESUMÉ	75

1 ÚVOD

Příslušníci židovského národa, jehož původ se odvozuje od praotců Abraháma, Izáka a Jákoba, jsou již od starověku obětmi předsudků, které často ústily v obrovské tragédie, pogromy i etnické čistky. A nelze říci, že vzděláním a modernitou takové nenávisti ubývá, naopak. Antisemitismus je tu stále přítomen, přelévá se z Evropy do dalších oblastí světa a jeho formy se mění. Jako by to byl neustále se měnící, ale nijak se nezmenšující živý organizmus.

Nenávist vůči Židům má své kořeny na Starém kontinentu. Ve 20. století se však začala velmi pevně usazovat také na Blízkém východě. Cílem této práce je popsat příčiny vzniku a zakořenění antisemitismu na Blízkém východě v moderní době, jaké jsou jeho podoby v tomto regionu, jakými způsoby se zde šíří a kdo nebo co jsou jeho nositelé.

Skrze polostrukturované rozhovory jsem pátrala po tom, zda jsou muslimové žijící v České republice, ať jsou to čeští konvertité, druhá generace muslimů či rodilí muslimové z Blízkého východu, náchylní k víře v konspirační teorie, které jsou ve své podstatě antisemitské. To jsem zjišťovala prostřednictvím dotazů na zdroje, z nichž čerpají informace, i postoje k vybraným historickým událostem, kolem kterých se antisemitské konspirační teorie točí nejčastěji.

Antisemitismus je podle jednotné definice přijaté v roce 2016 „*takový způsob vnímání židů, který lze vyjádřit jako nenávist vůči nim. Slovní a fyzické projevy antisemitismu mohou být zaměřeny proti židovským i nežidovským osobám nebo jejich majetku, proti institucím židovské komunity a náboženským zařízením.*“¹ Samotný pojem pochází od „*hamburského anarchistického pamfletisty*“² a zakladatele Antisemitské ligy, Wilhelma Marra, který ho poprvé použil v roce 1879 pro označení protizidovských kampaní, které tou dobou probíhaly v Evropě.³

K nenávistným projevům vůči Židům, které dostaly své pojmenování až v druhé polovině 19. století, docházelo dávno před vystoupením Ježíše Krista.⁴

1 Ministerstvo vnitra ČR: *Antisemitismus a jeho definice*, 2022

2 Johnson P.: *Dějiny židovského národa*, s. 377

3 Berenbaum M.: *anti-Semitism*

4 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 56

Předpojatost, jež v počátcích vzniku křesťanství panovala mezi Židy a stoupenci nového náboženského směru byla vzájemná, s rostoucí mocí však křesťané získávaly navrch a docházelo k útokům na Židy, které souhrnně označujeme jako křesťanský antijudaismus.⁵ „S ohledem na obvyklou dobovou prudkost teologických sporů, jak je známe například z Talmudu, by na ostrých polemických výrocích v evangeliích nebylo nic zvláštního, ale vzhledem k tomu, že se tyto výroky staly součástí svatých Písem a získaly nejvyšší autoritu, začaly být interpretovány doslovně.“⁶

Ze středověku pak pocházejí nejznámější obvinění Židů z bohovraždy či otravování studní, které se s různými obměnami objevují až do současnosti, viz kapitola o šíření koronaviru. Mýtus o bohovraždě se poprvé objevuje v roce 167, kdy sardský biskup Melito obvinil Židy z vraždy Boha, Ježíše Krista. Představa o bohovraždě přitom odporuje křesťanskému učení o dobrovolné vykupitelské oběti Ježíše za hříchy lidstva. Přesto se ujala jak mezi laiky, tak některými duchovními. V roce 1965 byla tato teze římskokatolickou církví odmítnuta na druhém vatikánském koncilu v dokumentu *Nostra aetate*. Od 12. století se objevují také mýty o rituálních vraždách a mučení hostií. Morové rány, které decimovaly Evropu, byly kladeny za vinu Židům a jejich údajnému otravování studní. „*Mučením vynucená přiznání vedla k hromadným popravám nevinných lidí a posilovala přesvědčení o zločinech Židů.*“⁷

Spojení se satanem je dalším mýtem obestírajícím Židy již odnepaměti. Právě od něj mají mít mimořádné nadání, majetek i moc. S domnělým vztahem se satanem souvisí obviňování Židů z rituálních vražd. Během nich mají Židé vraždit křesťany, jejich krev využívat k židovským rituálům a mučit hostie.⁸ To bylo chápáno jako reálné působení utrpení Kristu. K rozšíření této fámy došlo po roce 1215, kdy bylo na Čtvrtém lateránském koncilu přijato dogma o transsubstanciaci, tedy nauce o dokonalé proměně chleba a vína v tělo a krev Ježíše Krista.⁹

5 Cohen M. R.: *Pod křížem a půlměsícem*, s. 304-305

6 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 56

7 Tamtéž, s. 56-57

8 Cohen M. R.: *Pod křížem a půlměsícem*, s. 306

9 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 57

2 MUSLIMSKÝ ANTISEMITISMUS

Specifickou formou předsudečné nenávisti k Židům je arabský či muslimský antisemitismus vyskytující se na Blízkém východě. Vzhledem k tomu, že je antisemitismus v tomto regionu výrazný i mezi nearabskými národy, používám označení muslimský antisemitismus. Jde o kombinaci antijudaismu raného islámu a moderního evropského antisemitismu. Ten vyvěrá ze stovky let starých křesťanských pověr, ke kterým si islám, jak níže uvidíme, nikdy cestu nenašel.¹⁰ Ač jsou Arabové také Semité, v době, kdy se termín antisemitismus začal používat, byla slova Semita a Žid synonyma. Později už byl termín natolik zavedený, že by bylo matoucí zavádět jiný.¹¹

Na rozdíl od Evropy, kde měl křesťanský antisemitismus a antijudaismus dlouhou tradici a kde docházelo k řadě tragických protižidovských pogromů, byl Blízkému východu antisemitismus až do 20. století téměř neznámý. Damašská aféra, která se stala prvním výrazným konfliktem mezi Židy a křesťany v tomto regionu, má svůj původ mezi Francouzi žijícími v Sýrii. O muslimském antisemitismu začínáme hovořit se stále silící imigrací evropských Židů do mandátní Palestiny. Tehdy začíná vzrůstat nenávist k nim i mezi muslimy a našli se tací, kteří velmi ochotně tuto nenávist dále rozdmýchávali, a dodnes z jejich odkazu čerpají nejen radikální islamisté, ale i běžní muslimové, viz kapitola o Hádži Amínu al-Husajním. Antisemitismus se nakonec na Blízkém východě zabydlel natolik, že se stal nedílnou součástí mimo jiné i učebnic, z nichž se v oblasti dodnes učí miliony školáků. Zatímco některé blízkovýchodní země, jako například Saúdská Arábie, provedly ve svých učebnicích významné změny směrem k toleranci, jiné nadále učí ostrou nenávist k Židům a vyzývají k násilí proti nim.

S přílivem migrantů z Blízkého východu do Evropy kolem roku 2015 se vlny antisemitismu přelévají zpět do Evropy a jeho nositeli jsou zde vedle krajní pravice také radikální muslimové. Vzestup antisemitismu nastal na starém kontinentu na přelomu tisíciletí, kdy bylo v letech 2000-2010 hlášeno průměrně přes 500 incidentů ročně, zatímco v letech 1989-1999 to bylo v průměru 186 incidentů. V posledním desetiletí počet antisemitských útoků klesl jen mírně.¹²

10 Kuntzel M.: *Islamic antisemitism: How it originated and spread*, Hamburg, 2018

11 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 65

12 Enstad D. J., Haanshuus B.: *What is antisemitism?*

Židovské oběti těchto útoků označovaly za jejich původce radikální muslimy a příslušníky krajní levice i pravice.¹³

Z rukou radikálních muslimů či islamistů došlo především ve Francii k řadě tragických antisemitských útoků. V lednu roku 2015 zaútočil Francouz malijského původu Amedy Coulibaly, který se hlásil k tzv. Islámskému státu, na pařížský košer supermarket Hyper Cacher. Zde zabil více než deset Židů a čtyři z nich zavraždil. Za propuštění rukojmých žádal bezpečí pro bratry Kouachiovy, kteří jen o dva dny dříve zaútočili na redakci satirického časopisu Charlie Hebdo.¹⁴ O rok později byl unesen francouzský Žid marockého původu, Ilan Halímí. Zemřel na následky třítydenního mučení. V roce 2017 zavraždil v Paříži Kobili Traoré svou 65letou židovskou sousedku Sarah Halímí. Během trýznění seniorky vykřikoval Alláhu akbar a prohlašoval ji za satana. Poté ji vyhodil z okna. V následujícím roce přišla opět rukou svého muslimského souseda o život 85letá Židovka Mireille Knoll. Ve všech zmíněných případech vraždili radikální islamisté, a to z antisemitských pohnutek.¹⁵ Právě v evropských zemích s výraznou muslimskou menšinou je v porovnání s jinými státy v Evropě zaznamenán mimořádně vysoký počet antisemitských incidentů. Ve Francii jich bylo za rok 2019 nejvíce z evropských zemí, které takové útoky zaznamenávají, a to 690. Za ní následuje Německo s 273 incidenty a Nizozemsko s 257.¹⁶

2.1 Křesťanský vs. islámský antijudaismus

Ačkoli islám, nejmladší ze tří hlavních monoteistických náboženství, staví jak na odkazu Evangelia, tak Tóry, první historické setkání islámu a Židů se stejně jako v případě setkání Židů s křesťanstvím nese ve znamení náboženského konfliktu. Ten byl však významně odlišný z důvodu samotné podstaty islámu, který neučí o ukřižování ani zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Některé křesťanské představy, z nichž se vyvinul ostrý evropský antisemitismus, jsou totiž podle islámu neslučitelné s jeho přísným monoteismem. A tak byli Židé ze strany muslimů ušetřeni řady mýtů a tezí, které křesťané propagovali.

13 Enstad D. J., Haanshuus B.: *What is antisemitism?*

14 France24: *Paris terror attacks trial recalls 'terror' and 'cruelty' of kosher store rampage*

15 Lipstadt D.: *Antisemitismus today and then*, s. 124-125

16 European Union Agency for Fundamental Rights: *Overview of Antisemitic incidents*, s. 18

Jako by si však tuto skutečnost muslimové vynahrazovali v současnosti a soupeřili s evropskou krajní pravicí o prvenství v nenávisti vůči Židům.

Z Ježíšovy smrti na kříži vinili křesťané Židy a navzdory pozitivní vykupitelské interpretaci bylo jeho ukřižování považováno za neodpustitelný čin, který má být trvale připomínán. Tato tradice si našla své místo i ve středověké ikonografii a pašijových hrách a jejím symbolem se stala odporně vypadající postava, která u paty kříže nabízí trpícímu Ježíšovi hořký nápoj z octa a žluči v houbě nabodnuté na kopí. „*Dávné obvinění z bohovraždy dalo ve 12. století vzniknout příběhům o rituálních vraždách dětí, čímž si měli Židé údajně připomínat a znovu opakovat zabití Krista.*“¹⁷

Naproti tomu islám učení o ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše Krista odmítá. „*Věru jsme zabili Mesiáše Ježíše, syna Mariina, posla Božího!*“ *Však nikoliv, oni jej nezabili ani neukřižovali, ale jen se jim tak zdálo. A věru ti, kdož jsou o něm rozdílného mínění, jsou vskutku na pochybách o něm. A nemají o něm vědomosti žádné a sledují jen dohady; a nezabili jej určitě, naopak Bůh jej k sobě pozdvihl, neboť Bůh je mocný, moudrý.*“¹⁸

Myšlenka o pouhém zdání, že byl Ježíš ukřižován, není původně islámská. Jde o heretický pohled na postavu Ježíše, jež se nazývá doketismus. Podle této představy neměl Ježíš Kristus skutečné fyzické tělo a jeho ukřižování byla pouhá iluze, protože tělo, které není skutečné, nemůže zemřít. S tím souvisí také odmítnutí myšlenky jeho zmrtvýchvstání a vystoupení do nebes. Doketismus, z řeckého *dokeo*, zdát se, se smísil s gnosticizmem a znovu se objevil právě v 7. století s vystoupením proroka Muhammada.¹⁹ Islám nicméně na rozdíl od doketismu neučí, že by Ježíšovo tělo nebylo skutečné. Považuje ho za reálnou historickou osobnost, jednoho z nejvýznamnějších Božích proroků. Neodmítá ani myšlenku jeho vystoupení do nebes, naopak učí, že si Ježíše po zdánlivém ukřižování k sobě vzal Bůh a u Něj čeká na sestoupení na zem, kde před příchodem soudného dne svede boj s *dadždžálem*, antichristem.

Křesťanský mýtus o bohovraždě je navíc v islámu nepřijatelný i z důvodu, že tato představa je v ostrém rozporu s přísným islámským monoteismem. Bůh je pouze jeden, Stvořitel, usazený na svém trůnu mimo tento Jím stvořený svět.

17 Cohen R. M.: *Pod křížem a půlměsícem*, s. 71-72

18 Korán 4:157-158

19 Stottilien: *Arianism, Docetism and Ebionism compared with the Qur'an*, 2012

Přijetím představy, že lze Boha zabít, by se muslim dopustil nejtěžšího hříchu, *širku*²⁰. Ze stejného důvodu je z hlediska islámu nepřijatelná teze o znesvěcování hostie coby Božího těla. Islámský prorok Muhammad si nenárokoval ani mesiášství, ani božství, a ač podle prorockých výroků, *hadíthů*, Židé usilovali o jeho život, zemřel přirozenou smrtí. Muslimové tedy nikdy neměli na rozdíl od křesťanů žádný důvod připisovat Židům zodpovědnost za jeho smrt. Nicméně se příběhy o tom, že se chtěli Židé Muhammada zbavit, vynořují ve chvíli, kdy muslimové hledají důvody pro nedůvěru k soudobým Židům.

Přesto se však Muhammad nacházel ve vztahu k Židům v mnohem obtížnější pozici než před šesti sty lety Ježíš. „*Jako Arab (tedy nežidovského původu) musel Muhammad židovským kmenům v Medíně připadat jako obyčejný podvodník, jehož učení ve jménu Božím není nic jiného než překroucená napodobenina biblického a rabínského judaismu. Prorok navíc vyjádřil své poselství v mnohomluvnosti, jež byla judaismu cizí jak svým pojetím, tak i svými klišé. Odpor Židů k Muhammadovi byl tak v některých ohledech mnohem zřetelnější než antagonismus Židů vůči Ježíšovi, který neprohlašoval, že přišel založit nové náboženství, a zůstal Židem.*“²¹

Dalším faktorem, který ze strany islámu chránil Židy před takovými mýty, jaké známe ze středověkého křesťanského prostředí, je zákaz zobrazování živých bytostí. Mezi muslimy se proto nijak nešířilo výtvarné vyobrazování židovského nepřátelství vůči Muhammadovi v Medíně a také díky tomu nevznikalo v islámsko-židovském konfliktu takové napětí, jaké známe z konfliktu mezi Židy a křesťanstvím.

V islámském prostředí se neujala ani pověra o rituální vraždě. První takový případ se objevil v arabském světě až v 17. století, a to mezi křesťany v syrském Aleppu. Většina těchto případů, které se na území Osmanské říše v 18. a 19. století objevily, má původ v tamních křesťanských komunitách.²²

2.2 Soužití Židů a muslimů ve středověku

Nedílnou součástí vývoje muslimsko-židovských vztahů je období středověku.

20 Širk má mnoho podob a zdaleka se nejedná pouze o uctívání někoho či něčeho jiného vedle Boha. Širk je také zbavování Boha jeho dokonalých vlastností, tedy i představa, že Bůh není věčný a všemohoucí a že ho tedy lze zavraždit.

21 Cohen R. M.: *Pod křížem a půlměsícem*, s. 70

22 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 67

Ač se v něm střídala období, během nichž se židům pod muslimskou nadvládou žilo relativně dobře a ve kterých naopak trpěli, vždy byli považováni za lid knihy. Na tuto skutečnost dnes bohužel mnozí běžní muslimové i islamistické či radikální organizace zapomínají a Židy zatracují coby nevěřící.

Ve středověku žili Židé na územích ovládaných muslimy pod statutem *ahl adh-dhimma* či *dhimmi*, tedy chráněný lid. Chráněni byli ti nemuslimové, které prorok Muhammad uznal za příjemce Písma, nejčastěji Židé a křesťané. Zatímco středověké křesťanské země nad Židy postupně upevňovaly svou moc a kontrolu, až se z nich stal zvláštní majetek panovníka, islámští vládců na nemuslimy nikdy vlastnická práva neuplatňovali.²³

Postavení Židů se věnují jak základní zdroje islámského práva, Korán a hadíthy, tak další dokumenty, z nichž nejvýznamnějšími jsou Medínská ústava, smlouva z Chajbaru, smlouva z Tabúku a ʿUmarova smlouva. Medínská smlouva pojednává o vytvoření muslimské ummy v tehdejší oáze Jathrib, kam mezi tamní obyvatele emigrovali mekkánští muslimové a následně i prorok Muhammad, definuje postavení skupin obyvatel a jejich základní práva a povinnosti. Z ní pro tehdejší Židy vyplynula ochrana a rovnost s muslimy, mohli také praktikovat svou víru a nebyli nijak nuceni k přijetí islámu. Na základě smlouvy z Chajbaru mohli židovští zemědělci zůstat na své půdě, polovinu produkce však museli jako daň odevzdávat muslimům.²⁴

Postavení *dhimmi* a daň *džizja* vycházejí ze smlouvy uzavřené v Tabúku. Status přinášel kromě řady povinností a podřadného postavení i jistotu bezpečí a určitou autonomii ve správě vnitřních záležitostí monoteistických komunit. Za to odváděli Židé zmíněnou daň z hlavy, která byla pro *ahl adh-dhimma* mnohem vyšší než pro muslimy.²⁵

Nemuslimské menšiny v islámském státě upravují dva dokumenty připisované dvěma ʿUmarům, jejich obsah se však významně liší. Zatímco první z nich, dokument ʿUmara ibn al-Chattába, zaručuje nejen Židům ochranu, bezpečí i svobodu náboženského vyznání za podmínky odvádění *džizji*, druhý dokument nazývaný ʿUmarova smlouva je v řadě ohledů pochybný a jeho obsah je zcela jiné povahy. Dodnes navíc panují spory o to, kterému ʿUmarovi připisat autorství.

23 Cohen R. M.: *Pod křížem a pŕlměsícem*, s. 117

24 Sobotková V, Pěchota J.: *Židé v islámu*, s. 12-14

25 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 66

Přesto se právě na tento dokument, obsahující celou řadu omezení, obraceli muslimští vládcí, když zjišťovali, jak upravit postavení nemuslimských menšin.²⁶

Přes všechna omezení lze říci, že postavení Židů bylo za nadvlády muslimů ve většině případů lepší než v křesťanských zemích.²⁷ Zároveň by bylo chybou myslet si, že by snad muslimové svým vstřícným postojem vůči Židům vynikali. Také za vlády muslimských panovníků docházelo k tragickým událostem, kterým padly za oběť tisíce židovských obyvatel. Byly jimi například pogrom v Granadě roku 1066 či napadení tamní židovské komunity Almorávidy v roce 1107. K útokům na Židy docházelo i v severní Africe, kde roku 1032 zemřelo na 6000 Židů, když berberský náčelník dobyl židovskou čtvrť v marockém Fezu. Výrazné zhoršení životních podmínek Židů nastalo ve 40. letech 12. století, kdy byli perzekvováni berberskými Almohády, a také v Jemenu, kde byli Židé nuceni ke konverzi k islámu.²⁸

Korán obsahuje jak pozitivní, tak negativní zmínky o Židech. A dodnes platí, že se vládcí i učenci odvolávali na ty verše či jejich výklady, které pro ně byly politicky výhodné. Dobově podmíněný výklad koránských veršů nacházíme po celé dějiny Židů v islámských zemích, „*kteřé jsou tak poznamenány střídáním období nebývalé prosperity, o nichž si jejich soukmenovci v křesťanských zemích mohli jen zdát, s obdobími vyhánění a násilných konverzí.*“²⁹

2.3 Moderní muslimský antisemitismus

Antisemitismus v dnešním slova smyslu se v arabských zemích šíří v 19. století, kdy je do oblasti importován spolu s dalšími idejemi z křesťanské Evropy. Zdrojem antisemitských představ a původcem řady antisemitských afér jsou velmi často křesťané a klasické křesťanské antisemitské stereotypy. Antisemitismus v regionu postupem času sílí a dostává se do povědomí především v souvislosti se vzrůstající intenzitou židovské imigrace z Evropy a následným izraelsko-palestinským konfliktem.³⁰

První významnou událostí, k níž na Blízkém východě došlo a která tehdy oživila mýtus o rituální vraždě, byla Damašská aféra.

26 Sobotková V, Pěchota J.: *Židé v islámu*, s. 16

27 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 66

28 Cohen R. M.: *Pod křížem a půlměsícem*, s. 292-295

29 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 68

30 Cohen R. M.: *Pod křížem a půlměsícem*, s. 45

2.3.1 Damašská aféra

V roce 1840 bylo třináct Židů obviněno z rituální vraždy křesťanského mnicha v Damašku, uvězněno a mučeno. V důsledku obvinění vyšel damašský lid do ulic, kde napadl synagogu, raboval a zničil svitky Tóry. Celý incident začal 5. února, kdy zmizel otec Thomas, Francouz původem ze Sardínie a převor františkánského kláštera v Damašku, a jeho druh. A protože se blížil Pesach, objevilo se obvinění z rituální vraždy. To vůči Židům nasměroval francouzský konzul Ulysse de Ratti-Menton a Šaríf Paša, egyptský guvernér v Sýrii, toto podezření pro posílení vztahů s francouzskou vládou podpořil a napsal Muhammadu Alímu žádost o popravu údajných vrahů otce Thomase. Tato událost vzbudila v Evropě značnou pozornost a byly vyslány, ač ne příliš úspěšně, dvě mise k řádnému prošetření případu. Po jednání v srpnu téhož roku v Alexandrii bylo propuštěno deset přeživších vězňů. Nikdy se však nedočkali ani nového procesu, ani očištění svého jména.³¹

Damašská aféra oživila v Evropě diskuzi o rituální vraždě i protižidovské nálady mezi duchovními i laiky. Měla však zároveň významný dopad na židovské sebeuvědomění, vedla k vzednutí vlny solidarity evropských i amerických Židů a k zahájení vědomé globální politiky. V jejím důsledku vznikla Alliance Israélite Universelle³² a došlo také k rozvoji židovského tisku. „*Pocit vzájemné mezinárodní solidarity, koordinované práce židovských organizací a angažovaná média pak umožnily rozvoj sionismu.*“³³

Ačkoli se Damašská aféra odehrála v regionu Blízkého východu, nestala se zde příčinou rozšíření antisemitismu ani přijetí původně křesťanských mýtů o rituálních vraždách. Protižidovské nálady rozvířila opět především v Evropě. Na zažehnutí jiskry antisemitismu si musel Blízký východ ještě téměř sto let počkat.

2.3.2 Hádž Amín al-Husajní (1897-1974)

V době britského mandátu v Palestině soupeřily o moc dva rody, al-Husajní a Našašíbí. Rodina al-Husajní byla jednou z nejmocnějších a nejrespektovanějších v Palestině.³⁴

31 Frankel J.: „*Ritual Murder*“ in *the Modern Era: The Damascus Affair of 1840*, s. 2

32 Jde o celosvětově působící francouzskou politickou židovskou organizaci. Vznikla roku 1860 s cílem poskytovat pomoc a asistenci Židům.

Britannica: *Alliance Israélite Universelle*

33 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 108

34 Spoerl S. J.: *Palestinians, Arabs, and the Holocaust*, s. 16

Svůj původ odvozovala od potomků Husajna, syna chalífy °Alího a Fátimy, dcery proroka Muhammada.³⁵

Ze sporu vzešla coby vůdčí osobnost palestinské politiky Hádž Amín al-Husajní, který začal organizovat malé sebevražedné skupiny, takzvané *fidájiny*³⁶. Jejich úkolem bylo od roku 1919 terorizovat Židy, a tím je vyhnat z Palestiny. V dubnu roku 1920 se v Jeruzalémě během svátku Pesach odehrál první z velkých arabských nepokojů. Židovské obyvatelstvo očekávalo reakci Arabů na spojeneckou úmluvu ze San Rema, kterou uspořádaly vítězné mocnosti první světové války v dubnu 1920 a na níž dostali Britové a Francouzi mandátní práva na Blízkém východě. Palestina se stala britským mandátem a ač v ní bylo arabské obyvatelstvo ve většině, stále přicházel velký počet Židů. Tyto přistěhovalecké vlny, *alije*, se snažil omezovat první britský vysoký komisař pro Palestinu, sir Herbert Samuel. Byl to on, kdo v roce 1921 doporučil na post Velkého jeruzalémského muftího výše zmíněného Hádže Amína al-Husajního, ostrého odpůrce Židů, judaismu a sionismu.³⁷

Al-Husajní byl přitom mnohem více politický než náboženský vůdce. Neměl ani dostatečné vzdělání na to, stát se muftím. Studoval sice egyptskou islámskou univerzitu al-Azhar, studia však nedokončil. Ke jmenování muftím tedy nedošlo z důvodu jeho výjimečné náboženské kvalifikace, šlo o politický krok s cílem udržet rovnováhu mezi rody al-Husajní a Našašíbí, který držel post starosty Jeruzaléma.³⁸

Přistěhovalecké vlny do Palestiny, další odprodej půdy bohatými arabskými rodinami sionistům a obavy z demografické převahy Židů zapříčinily od roku 1920 první rozsáhlé násilnosti mezi Židy a Araby. V dubnu 1920 se v jeruzalémském Starém městě vzedmula vlna násilí, když Arabové zaútočili na místní židovské obchody. Zemřelo 5 Židů a přes 200 jich bylo zraněno, na straně arabské byly 4 oběti a kolem 30 zraněných.³⁹

Koncem 20. let se vyostřil spor ohledně prodeje půdy a docházelo k nepokojům, za jejichž rozdmýchávání Británie následně obvinila al-Husajního. Ty se mimo jiné odehrávaly kvůli Západní zdi (Zdi nářků).⁴⁰

35 Spoerl S. J.: *Palestinians, Arabs, and the Holocaust*, s. 16

36 Arabské slovo *fidájün* (فدائيون) znamená „ti, kteří se obětují“.

37 Čejka M.: *Izrael a Palestina*, s. 43

38 Goldberg J.: *A Lesson from Egypt on the Origins of Modern Anti-Semitism in the Middle East*, s. 128

39 Čejka M.: *Izrael a Palestina*, s. 43

40 Mattar P.: *The Role of the Mufti of Jerusalem in the Political Struggle over the Western Wall, 1928-29*, s. 105

Ta je pozůstatkem druhého jeruzalémského chrámu vybudovaného na místě, kde kdysi stál první, Šalomounův, chrám. Židé k Západní zdi přicházeli od středověku a truchlili zde za zničení chrámu i antického Izraele. Západní zeď je zároveň součástí muslimského posvátného okrsku, v němž se nachází mešita Al-Aqsá a Skalní dóm. Sem měl podle koránského příběhu o zázračné noční cestě sestoupit na okřídleném koni Buráqovi prorok Muhammad.⁴¹

Již dříve chtěli Židé oddělit látkou prostor pro muže a ženy, kterou však v reakci na nesouhlas arabské strany Britové odstranili. Do vzájemných provokací se zapojili přední náboženští představitelé, muftí Al-Husajní, rabín Kook a také Vladimír Žabotinskij, který vedl obranné oddíly Hagana. Koncem srpna se mezi Araby rozšířila fáma, že se Židé chystají napadnout mešity. V reakci na to Arabové zaútočili na židovskou čtvrť, kde zavraždili 64 židovských obyvatel. Rozáhlé nepokoje si vyžádaly 133 mrtvých na židovské straně a 116 na arabské.⁴² 23. srpna došlo také k masakru v Hebronu, při němž rozzuřený dav Arabů zabil 67 místních židovských obyvatel. Téměř 400 jich však jejich arabští sousedé zachránili.⁴³

Od počátku 30. let sílí nejen preference nacistické a silně antisemitské NSDAP ve Výmarské republice, ale s tím související i přistěhovalecké vlny evropských, především německých Židů do Palestiny. Byla to pátá hlavní alija, během níž přišlo mezi lety 1929 a 1939 do Palestiny na 250 tisíc Židů. Nadále se tak měnil poměr obyvatelstva v Palestině, rodila se nová generace Arabů, kteří se narodili již v době mandátní správy a byli mnohem více nacionalisticky orientovaní, a Velký jeruzalémský muftí otevřeně vyzýval k ozbrojenému boji proti sionistům.⁴⁴

Velký jeruzalémský muftí, ve funkci od roku 1921, byl nejbližším spojencem nacistického Německa a jeho hlavním partnerem v šíření nacistické propagandy na Blízkém východě už od doby, co se o jejich působení v Německu dozvěděl.⁴⁵ Ačkoli neměl navzdory některým teoriím žádný vliv na rozhodování nacistických špiček v otázce konečného řešení židovské otázky, jeho vliv na šíření antisemitismu na Blízkém východě a v severní Africe skrze pamflety a radiová vysílání je zcela nezpochybnitelný.

41 Mattar P.: *The Role of the Mufti of Jerusalem in the Political Struggle over the Western Wall, 1928-29*, s. 105

42 Čejka M.: *Izrael a Palestina*, s. 46

43 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 70

44 Čejka M.: *Izrael a Palestina*, s. 48

45 Herf J.: *Haj Amin al-Husseini, the Nazis and the Holocaust*, s. 14-15

Al-Husajního protižidovské spisy se ve velkých nákladech šířily regionem a rádiová vysílání, v nichž vyzýval k zabíjení Židů, poslouchaly statisíce lidí.⁴⁶

Jeho odpor k Židům, judaismu a sionismu vycházel z výkladu Koránu, který on sám vnímal ve své podstatě jako antisemitský a silně nepřátelský vůči Židům.⁴⁷ Nacisté se svou rasistickou a nenávistnou politikou vůči Židům se stali Al-Husajního spřízněnými dušemi. Své hluboké sympatie k nacistickému Německu a jeho politice projevil před německými diplomaty již v roce 1933. Jeho silně antisemitský odkaz je dodnes patrný v politikách blízkovýchodních států a také mezi radikálními islamisty, kteří považují (nejen) Židy za úhlavní nepřátele.⁴⁸

Postava Hádže Amína al-Husajního je významná také v českých islamofobních kruzích, které jeho spoluprací s nacisty „dokazují“ všeobecnou inklinaci muslimů k nacistické ideologii a domnělou nacistickou podstatu islámu. Jejich rétorika se nijak neliší od té antisemitské, která současné Židy a Izrael taktéž připodobňuje k nacismu.

2.3.3 Arabský kongres v Blúdánu

Mezníkem v šíření antisemitismu Na blízkém východě se stal Národní arabský kongres, který se konal od 8. do 10. září roku 1937 v syrském Blúdánu, asi 50 kilometrů od Damašku. Pro další směřování blízkovýchodního konfliktu byl významný ve dvou ohledech. Tím prvním byly výzvy k jednotnému arabskému odporu proti vzniku židovského státu, jehož vznik a zároveň i vznik arabského státu na území Palestiny navrhovala britská Peelova komise.⁴⁹ Na kongresu se taktéž vyzývalo k odporu proti těm Arabům, kteří s navrhovaným rozdělením Palestiny na dva státy souhlasili. Druhým bylo šíření 31stránkového pamfletu v arabském jazyce s názvem Islám a židovstvo, který vyšel v srpnu 1937 v Káhiře.⁵⁰

Oba tyto významné body kongresu se pojí se jménem Hádže Amína al-Husajního, který byl zásadně proti dělení Palestiny a vzniku židovského státu. Kongresu v Blúdánu se však osobně nezúčastnil.

46 Herf J.: *Haj Amin al-Husseini, the Nazis and the Holocaust*, s. 14-15

47 Havel B.: *Haj Amin al-Husseini*, s. 230

48 Herf J.: *Haj Amin al-Husseini, the Nazis and the Holocaust*, s. 14-15

49 Čejka, s. 49

50 Küntzel M.: *Contemporary Antisemitism Among Muslims*, 2019

Když v červenci stejného roku ztroskotal pokus britské mandátní správy muftího zatknout a uvěznit, skrýval se až do října v Jeruzalémě, poté uprchnul do Bejrútu. I přesto ho účastníci kongresu jmenovali čestným předsedou shromáždění, což svědčí o tom, jak významnou roli mezi Palestinci a obecně Araby tehdy hrál.⁵¹

Na přípravě Arabského národního kongresu se však podílel a již v červnu 1937 přijel do Damašku, aby setkání připravil a jmenoval zodpovědné osoby. Měl také poskytnout finanční prostředky k pronájmu dvou největších hotelů v syrské metropoli a Blúdánu a zajistit zdarma velkému počtu účastníků, kteří neměli prostředky, pokoje. Kongres snad i díky tomu přilákal na čtyři sta zájemců, z nichž pouze 250 byl umožněn vstup do Grand hotelu v Blúdánu, kde se kongres konal.⁵² 160 účastníků pocházelo ze Sýrie, 128 z Palestiny, 65 z Libanonu, 30 z Transjordánska, 12 z Iráku, 6 z Egypta a jeden delegát přicestoval ze Saúdské Arábie.

Kongresu se zúčastnily významné osobnosti, jako byl v té době bývalý irácký premiér Nádží al-Suwajdí, který shromáždění předsedal. Řada jiných tehdejších osobností arabských vlád se však tohoto protibritského kongresu nezúčastnila.⁵³

Národní arabský kongres nebyl veřejnou akcí a nebyli na něj vpuštěni ani novináři. Nicméně plukovník Gilbert MacKereth, tehdejší britský konzul v Damašku, zařídil důvěrné osobě vstup. Na základě jeho záznamu víme, jak kongres probíhal a co bylo během něj diskutováno. MacKerethův špion označil kongres za manifest židofobie a poukazoval na pobuřující pamflet s titulem *Židé a islám*, který dostal po svém příjezdu každý účastník kongresu. Islám a židovstvo byl první text, který v islámském kontextu propagoval ostrou nenávist vůči Židům. Pro tyto účely směšoval vybrané protižidovské epizody ze života proroka Muhammada s negativními představami a stereotypy o Židech, které známe z evropského prostředí.⁵⁴

Text staví na událostech raného islámu: „*Souboj mezi Židy a islámem začal poté, co Muhammad uprchl z Mekky do Medíny,*“ uvádí pamflet. Zmiňuje v něm také onu domnělou zlou povahu Židů, která od dávné minulosti přetrvává až do současnosti.⁵⁵

51 Herf J.: *Haj Amin al-Husseini, the Nazis and the Holocaust*, s. 14-15

52 Küntzel M.: *Islamic Antisemitism: How it Originated and Spread*, Hamburg, 2018

53 Kedourie E.: *The Bludan Congress on Palestine, September 1937*, s. 108

54 Küntzel M.: *Islamic Antisemitism: How it Originated and Spread*, Hamburg, 2018

55 Küntzel M.: *How to Challenge Islamic Antisemitism*, s. 273

„Tehdy byly židovské metody stejné jako dnes. Jejich zbrání bylo jako vždy hanobení. Tvrdili, že Muhammad byl podvodník, snažili se podrýt jeho čest, začali Muhammadovi klást nesmyslné a neřešitelné otázky. S touto metodou však ani tentokrát neuspěli. A tak se pokoušeli muslimy zcela zlikvidovat.“⁵⁶

Text pamfletu dále popisuje Židy terminologií evropského antisemitismu jako skvělé obchodníky, vykořisťovatele, škůdce a jako původce moru. Dovídáme se v něm, že již od doby proroka Muhammada se Židé usilovně a bez přestání snažili zničit muslimy. Verše Koránu a hadísy dokazují, že Židé byli těmi nejzatvrzelejšími nepřáteli islámu a dodnes usilují o to, zničit ho. *„Nevěřte jim, znají pouze pokrytectví a mazanost. Držte při sobě, bojujte za islámskou věc, bojujte za své náboženství a svoji existenci. Nepřestávejte, dokud není vaše země očištěna od Židů.“⁵⁷*

Pamflet Islám a židovstvo bylo v té době v několika ohledech inovativní. Zatímco klasická islámská literatura nakládá s Muhammadovými spory s Židy coby s nevýznamnými událostmi jeho života, pamflet tyto epizody vykresluje jako ústřední téma jeho prorocké mise. Protižidovským prvkům islámu, které byly dosud spíše zapomenuté či nevýznamné, byl dán nový život a důraz.⁵⁸ Protižidovské verše Koránu byly zobecněny a začaly být považovány za platné i ve dvacátém století a Židům byly v souladu s evropským rasismem připisovány některé neměnné negativní povahové rysy. Náboženské vzorce se zde kombinovaly s prvky konspirační teorie, která vnímala muslimy jako věčné oběti, které chtějí Židé zničit, což jen legitimizovalo další násilí a ospravedlnění výzvy, aby muslimové s Židy bojovali, dokud jejich země od nich nebude očištěna. To však daleko více připomínalo politiku nacistického Německa než postoje proroka Muhammada.⁵⁹

Je důležité zmínit, že ačkoli byl Al-Husajní obdivovatelem nacistického Německa, organizace kongresu a šíření pamfletu byla čistě jeho iniciativa, která se odehrávala zcela nezávisle na Adolfu Hitlerovi. Nacisté však ve válečných letech pamflet Islám a židovstvo náležitě využili pro šíření propagandy a distribuovali ho v několika jazycích a vydáních. Poprvé vyšel v německém překladu v roce 1938 a byl publikován v
Berlíně.⁶⁰

56 Küntzel M.: *How to Challenge Islamic Antisemitism*, s. 273

57 Spoerl S. J.: *Palestinians, Arabs, and the Holocaust*, s. 17

58 Havel B.: *Haj Amin al-Husseini*, s. 230

59 Küntzel M.: *How to Challenge Islamic Antisemitism*, s. 272

60 Herf J.: *Haj Amin al-Husseini, the Nazis and the Holocaust*, s. 15

V roce 1942 například španělské úřady zabavily na 1500 kopií této brožury v arabštině s odůvodněním, že distribuce takové protižidovské propagandy nesmí být ve španělském Maroku umožněna. Kopie měly být doručeny německému konzulátu v marockém Tangeru a poté v zemi nenápadně šířeny. Dalších 10 000 kopií stejného textu bylo vtištěno v Záhřebu roku 1943 pod názvem *Islam I Židovstvo* a distribuováno v Bosně a Chorvatsku. Polovina kopií kolovala mezi chorvatskými muslimy, druhá polovina putovala do Sarajeva a další kopie pamfletu byly rozdávány v němčině.⁶¹

Pozoruhodné je, že dodnes není jisté, kdo je jeho autorem. První arabsko-jazyčné vydání vydal známý palestinský novinář Muhammad Alí al-Táhir, ředitel palestinské informační kanceláře v Egyptě, který žil po mnoho let v Káhiře a byl zde kontaktem Amína al-Husajního. Autorství bylo poprvé připsáno Amínu al-Husajnímu a v dalších vydáních, která iniciovali nacisté během války, byl muftí opakovaně označován za autora, on sám se však k autorství nikdy nepřihlásil.⁶²

Islám a židovství mělo důležitý význam i pro konflikt v Palestině. Vysílal zprávu palestinským Arabům, aby odmítli plán na rozdělení palestinského území, neboť Palestina byla po staletí zemí Arabů a měla by takovou zůstat navždy. Stal se též základním textem islamistické antisemitské tradice definující islám coby zdroj nenávisti k Židům. Muslimský antisemitismus podpořil nacistickou představu o nutnosti Židy vyhladit, aby se svět zbavil jejich nekonečného zla. Tato myšlenka byla v letech 1939 až 1945 dennodenně propagována nacistickými arabsko-jazyčnými stanicemi. Přispíval k tomu svými projevy také al-Husajní, který například roku 1944 ve svém projevu označil Židy za bacily a mikroby a vyzýval muslimy k vyhnání všech Židů z Palestiny i dalších arabských a islámských zemí. Muslimové podle něj mají napnout veškeré síly k tomu, aby v těchto zemích nezůstal jediný Žid či kolonialista.⁶³

Velkému jeruzalémskému muftímu se velmi líbila nacistická myšlenka na vyhlazení evropského židovstva. Dokonce se sešel s Heinrichem Himmlerem a Adolfem Eichmannem, aby s nimi konzultoval vyhlazení Židů v Palestině.⁶⁴

61 Havel B.: *Haj Amin al-Husseini*, s. 221

62 Küntzel M.: *Islamic Antisemitism: How it Originated and Spread*, Hamburg, 2018

63 Herf J.: *Haj Amin al-Husseini, the Nazis and the Holocaust*, s. 17

64 Spoerl S. J.: *Palestinians, Arabs, and the Holocaust*, s. 22

Himmler přislíbil, že po získání Palestiny navštíví s muftím Jeruzalém, aby mohli rozšířit nacistické konečné řešení i na tuto oblast. V červenci roku 1942 vyslal al-Husajní svého blízkého spolupracovníka do koncentračního tábora Sachsenhausen, kde se zajímal o to, jak zde se Židy zacházejí.⁶⁵

Ačkoli byl al-Husajní nejvýraznější postavou tehdejšího arabského nacionalismu, od roku 1941 se nacházel v Berlíně, kam uprchl před hrozbou britského zatčení, v podstatě v postavení uprchlíka hledajícího azyl, který sice vyjednává s nacisty mimo jiné o zabránění židovské emigraci do Palestiny, na jejich rozhodování však nemá žádný vliv.⁶⁶

Muslimský antisemitismus se dodnes často vyznačuje absolutním odmítnutím jakéhokoli kompromisu s Židy a výzvami k jejich vyhnání a zničení. Pamflet *Islám a židovstvo* a následné antisemitské akce změnily pohled na Židy v islámských společnostech. Zdůraznily protizidovský způsob čtení islámských textů a mezi Araby masově zpopularizovaly evropské konspirační teorie.

2.3.4 Islámská apokalyptika

Podle apokalyptických islámských představ se svět blíží ke svému konci. Islámští učenci se dodnes odkazují ke vznešené minulosti a naopak budoucnost těsně předcházející konci světa má být tím nejhorším obdobím dějin. Jakékoli těžké období, které muslimové různě po světě prožívají, se tak dá uchopit jako předzvěst velmi blízkého konce věků. Po celou islámskou historii byla islámská apokalyptika relevantní pro první století islámské historie, pouze šířila hadíthy ze 7. století, ale nijak nereflektovala současnost a bylo vždy na čtenáři, aby si tradici interpretoval podle toho, co se kolem něj právě děje. Tento pasivní přístup se změnil v 50. letech 20. století, kdy se do arabského světa začaly ve větší míře šířit konspirace coby způsob nahlížení politických událostí.⁶⁷ V této době, kdy vznikl Stát Izrael a arabské státy proti němu vedly války, byli Židé oním *dadždžálem*, antichristem, který má přijít na konci věků.⁶⁸

65 Spoerl S. J.: *Palestinians, Arabs, and the Holocaust*, s. 22

66 Herf J.: *Haj Amin al-Husseini, the Nazis and the Holocaust*, s. 18

67 Cook D.: „*Hadith*“, *Authority and the End of the World*, s. 35-37

68 Tamtéž

Politická situace 50. let otevřela dveře antisemitským konspiracím antisemitské apokalyptice.⁶⁹

K šíření nenávisti vůči Židům a výzvám k jejich likvidaci v arabském světě již dříve velkou měrou přispěl do té doby téměř zapomenutý hadíth. V něm prorok Muhammad uvedl, že soudný den nenastane, dokud muslimové nebudou bojovat proti Židům a dokud kámen, za nímž se Žid ukryje, neřekne: „*Muslimé! Za mnou se schovává Žid, zabij ho!*“⁷⁰ Podle Jehošafata Harkabiho, náčelníka izraelské vojenské zpravodajské služby v 50. letech, který 25 let analyzoval izraelsko-palestinský konflikt a vydal na toto téma řadu publikací, upozornil na tento hadíth ve své studii z roku 1972. Uvedl k němu, že tyto výroky nejsou podstatou islámu a dokud nejsou často uváděny a zdůrazňovány, jsou řadě muslimů neznámé. K oživení tohoto hadísu došlo v roce 1937 díky pamfletu *Islám a židovstvo*, v němž byl uveden. „*Dnes je to s jistotou, alespoň v arabském světě, jeden z nejznámějších a nejcitovanějších hadíthů.*“⁷¹

Zatímco téhož roku označil saúdskoarabský ministr v Londýně hadíth za protižidovskou propagandu, která se šíří mezi muslimskými ignoranty a fanatiky ve většině arabských zemí, o třicet let později, v roce 1968, výrok proroka Muhammada citovala nejstarší islámská instituce na světě, egyptský al-Azhar. Ve svém měsíčníku *Madžallát al-Azhar* vyšel o tomto prorockém výroku celý článek. Jeho autor, šejch Nadím al-Džisir zdůraznil jeho význam pro tehdejší dobu. Podle něj byl význam hadísu po třináct století skryt, neboť se nehodilo ničit slabé židovské menšiny. Nicméně nakonec se jeho pravý význam ukázal a aby bylo možné slova hadísu uvést v platnost, Bůh nařídil, že až Židé získají moc a založí stát, pak bude možné je všechny právem pobít. Hadís citoval také Muhammad Sajjid Tantáwí, velký šejch al-Azharu v letech 1996 až 2010, ve své knize *Lidé Izraele v Koránu a sunně*. Podle něj je zničení Izraele Bohem předurčeno a muslimové nemohli zničit Židy, dokud žili roztroušeni po světě. Hlavním cílem shromáždění Židů z diaspory a vznik Státu Izrael je uvedení Božího slibu o jejich zničení. Muslimové podle něj zvítězí, pokud budou bojovat za Palestinu ve smyslu náboženského boje.⁷²

69 Cook D.: „*Hadith*“, *Authority and the End of the World*, s. 35-37

70 Sunnah.com: *Fighting for the Cause of Allah*

71 Küntzel M.: *Islamic Antisemitism: How it Originated and Spread*,

72 Tamtéž

Svou cestu si prorocký výrok našel i do šířitského islámu, v němž je konečný boj proti Židům vykládán jako nutná podmínka k návratu 12. imáma, Mahdího.⁷³

Hadíth veřejně citovali také palestinské náboženské autority a akademici a označili ho za současnou náboženskou povinnost. V televizním kázání ho roku 2004 zmínil šejch Ibrahim Mudayris a dodal k němu, že „*na světě není nikdo, kdo by měl rád Židy. Ani člověk, ani kámen, ani strom. Všechno Židy nenávidí, protože všechno ničí. Ničí stromy, domy, a tak všechno volá po pomstě na židovských prasatech. Den našeho vítězství přijde, dá-li Bůh.*“⁷⁴

2.3.4.1 Statut Hamásu

V roce 1988 se hadís o Židech skrývajících se za stromy a kameny stal nedílnou součástí charty Hamásu, v jejímž sedmém článku zůstává platný dodnes. Hamás je největším islamistickým hnutím v Palestině, které vzniklo v prosinci 1987 vydělením z Muslimského bratrstva. Hamás znamená „*nadšení*“, zároveň jde o zkratku *Harakat al-Muqáwamat al-Islámija* – Hnutí islámského odporu.

V srpnu roku 1988 Hamás zveřejnil svou chartu, neboli Statut Hnutí islámského odporu, obsahující 36 článků. V jeho úvodu je uveden koránský verš, který hovoří o muslimech jako o nejlepším národu, který kdy mezi lidmi povstal. A kdokoli by proti němu chtěl bojovat, setká se s potupnou porážkou a trestím Božím.⁷⁵ Následuje výrok zakladatele Muslimského bratrstva, Hasana al-Banná: „*Izrael bude ustanoven a bude existovat až do té doby, dokud ho islám nezničí stejně, jako zničil řadu jiných před ním.*“⁷⁶

Statut uvádí, že vznik Hamásu je odpovědí na volání bojovat proti Židům za osvobození Palestiny. „*Náš boj s židy je velmi dlouhý a také nebezpečný, a proto od nás všech vyžaduje bezvýhradnou oddanost. Jedná se o bojovou fázi, po níž povstanou další. Tato bojová jednotka má zapotřebí, aby byla podporována mnoha jinými bojovými uskupeními arabského a islámského světa, jenž je dnes rozdělen. To musí trvat tak dlouho, dokud nepřítel nebude poražen a dokud nebude jistě vítězství Alláhovo.*“⁷⁷

73 Küntzel M.: *Islamic Antisemitism: How it Originated and Spread*, Hamburg, 2018

74 Crook B, Marcus I.: *Kill a Jew – Go to Heaven: The Preception of the Jew in Palestinian Society*, s. 127

75 Korán 3:110-112

76 Israel Foreign Ministry: *The Covenant of the Hamas – Main points*

77 Introvigne M.: *Hamás*, s. 81

Hnutí Hamás je založeno na islámu, z něž pocházejí jeho myšlenky, ustanovení a pohled na svět. Záměrem hnutí je slovy Statutu bojovat proti zlu, aby převládla pravda a vlasti byly navráceny jejich právoplatným vlastníkům, a nakonec vyhlášení islámského státu. K tomu se zavazuje přispět všemi svými silami, slovy i činy. Podle Hamásu je Palestina zákonitým posvátným dědictvím, je to islámská země svěřená islámským generacím až do dne vzkříšení a je nepřijatelné, aby se muslimové vzdali její sebemenší části. Kdo se podle Hamásu zmocní Palestiny, bude ji muset jednoho dne vrátit. Hnutí odmítá jakékoli mírové iniciativy, které si kladou za cíl vyřešit palestinský problém, protože jsou zcela v rozporu s hodnotami Hamásu. Jediným řešením konfliktu je džihád a osvobození Palestiny je povinností každého jednotlivce, každého muslima, ať už se nachází kdekoli.⁷⁸

Antisemitismus je základním pilířem Hamásu. Konflikt Izraele a Palestiny vnímá jako náboženský boj dobra a zla, přičemž se palestinská otázka netýká území a půdy, ale víry a náboženského přesvědčení.⁷⁹ Hnutí zdůrazňuje, že cílem Židů a jejich sionistické invaze je kromě rozkladu společnosti a rozvrácení hodnot také zničení islámu.⁸⁰ Židy nevnímá jako chráněný Lid knihy, ale vykresluje je jako nevěřící, úhlavní nepřátele lidstva i Boha, kteří jsou ztělesněním zbabělosti, degradace a ubohosti. Podle představ Hamásu dobro ztělesněné islámem nezvítězí, dokud nebudou Židé a Izrael zničeni. Ve svých publikacích Hamás popisuje Židy jako ty, kteří vysávají krev, jsou bratry opic, vrazi proroků, lidská prasata, rezníci, potomci zrady a podvodu. Jsou rakovinou, která se šíří palestinskou zemí a ohrožuje celý islámský svět. Na území islámu rozsévají korupci a jsou to zloději, lichváři, což je dáno už jejich náturou.⁸¹

Zajímavé je, jakým způsobem Hamás porovnává Židy/sionisty (mezi těmito pojmy klade rovnítko a volně je zaměňuje) s nacisty a holokaustem. Hnutí propaguje názor, že Izrael se chová vůči Palestincům hůř než nacisté k Židům a že Židé představují nacismus v jeho nejhorší podobě. °Abdul °Azíz al-Rantísí, bývalý vůdce Hamásu, tvrdil, že za mnoha nacistickými vraždami Židů stáli sionisté, aby ostatní Židy přiměli k imigraci do Palestiny. Nacisté podle něj obdrželi obrovskou finanční pomoc od sionistických bank a monopolů už před tím, než se v Německu dostali k moci.

78 Israel Foreign Ministry: *The Covenant of the Hamas – Main points*

79 Litvak M.: *The Islamization of the Palestinian-Israeli Conflict: The Case of Hamas*

80 Introvigne M.: *Hamás*, s. 101

81 Litvak M.: *The Antisemitism of Hamas*

Díky tomu mohli vybudovat vojenskou a ekonomickou sílu potřebnou ke zničení Evropy a milionů lidí. „*Když srovnáme sionisty s nacisty, urážíme nacisty,*“ prohlásil al-Rantísí roku 2003 v týdeníku al-Risála, který Hamás vydává.⁸²

2.3.4.2 Apokalyptický hadíth v ČR

Hadís o apokalyptickém souboji muslimů a Židů zazněl veřejně i v České republice. Roku 2008 ho při svém protižidovském a protiizraelském pátečním kázání zmínil český konvertita Lukáš Větrovec. „*Pseudostátní sionistická entita, která je dle mezinárodního práva nelegitimní a nemá žádný nárok na existenci, uzavřela všechny hraniční přechody a pohřbila obyvatele Gazy zaživa do nesmírného masového hrobu,*“ zaznělo například v kázání. Židy v něm označuje za sionistické vrahy, kteří se dopouštějí holokaustu palestinského národa. „*Jsou vedeni fanatickou a bezcitnou záští proti islámu a chutí likvidovat muslimy do posledního kojence.*“ Připomněl, že roku 2008 uplynulo 60 let od začátku „*okupační mašinérie vůči palestinskému obyvatelstvu*“, vyzývá muslimy, aby podpořili své bratry proti zločincům a vrahům a prosí Boha, aby od muslimů odvrátil židovské úklady.⁸³

Hlasový záznam s odstupem tří let zveřejnil Lukáš Lhořan. Proti emotivnímu kázání se ohradily české židovské organizace a obrátily se orgány činné v trestním řízení. Podle Policie ČR naplnilo Větrovcovo kázání podstatu trestného činu hanobení etnické skupiny, národa a přesvědčení, v době, kdy padlo toto rozhodnutí, už byl však skutek promlčen. Brněnští Židé považují závěr policejního vyšetřování za zadostiučinění. „*Prohlášení policie, že se jednalo o trestný čin, je podle mého soudu stejně důležité jako případný rozsudek. Máme zájem na dobrých vztazích se všemi náboženskými společnostmi. Chceme je respektovat a chceme být respektováni,*“⁸⁴ reagoval tehdejší předseda Židovské obce Brno Pavel Fried.

Lukáš Větrovec v rozhovoru⁸⁵ uvedl, že se jednalo o páteční kázání, kterým reagoval na operaci Lité olovo.

82 Litvak M.: *The Antisemitism of Hamas*

83 Lhořan L.: *Kázání v brněnské mešitě proti Izraeli a židům*

84 Horák M.: *Policie: Kázání v brněnské mešitě bylo trestné, je ale promlčené*

85 Vlastní rozhovor s Lukášem Větrovcem, pořázený 25. 4. 2022.

Ta byla následkem napětí, které v oblasti palestinských území trvalo od roku 2005, kdy se Izrael po 38 letech stáhnul z Gazy. Hamás následně převzal nad Pásmem Gazy kontrolu. Nadále pokračovaly spory mezi Hnutím islámského odporu a Izraelem, Hamás si stěžoval na trvajících izraelskou kontrolu dopravy z a do Gazy a Izrael kritizoval vypalování raket z Gazy na své území. V tom Hamás intenzivně pokračoval i v roce 2008, kdy v listopadu Izrael zaútočil na Pásmo Gazy a jen o měsíc později zahájil masivní letecký útok - operaci Lité olovo.⁸⁶

„Izrael podnikl útok na Gazu s velkým počtem civilních obětí a tehdejší ministr Matan Vilnai prohlásil něco o šoa Palestinců, což proběhlo i arabskými médii, a emoce byly velmi vyostřené. Proto jsem citoval i ten starý hadíth Posla Božího, protože tito lidé chtějí toto hrotit do těch rozměrů, do kterých je předpovězeno, že se to jednou dostane,“⁸⁷ uvedl Větrovec. Podle něj hadíth o konečném boji mezi muslimy a Židy není o rozdmýchávání nenávisti mezi Židy a muslimy a už vůbec nehovoří o českých Židech a českých muslimech. „To je o boji, který proběhne ve Svaté zemi, v Palestině.“⁸⁸

Za slovy, která během kázání pronesl, tedy že Izrael je pseudostátní nelegitimní sionistická entita, si podle svých slov dodnes stojí. Neupírá Židům právo na sebeurčení a vytvoření židovského státu, ale kritizuje pošlapávání práv Palestinců. Hadíth o Židech skrývajících se za stromy a kameny podle něj připomněl jemu i jiným muslimům situaci v Gaze. *„Můžeme ho chápat v duchu těch apokalyptických proroctví a poselství jako doslovný. Můžeme ho chápat i metaforicky, jako když se u nás řekne, že zem volá po spravedlnosti a žaluje na okupanta.“* Na otázku, zda bychom tento hadíth, pokud je apokalyptický, neměli nechat pro vzdálenou budoucnost, když v současnosti slouží spíše k rozdmýchávání nenávisti mezi Židy a muslimy, odpověděl, že když se na své tehdejší kázání dívá zpětně, dnes už by zřejmě takové nepronesl. *„Snažil bych se k tomu přistupovat s chladnější hlavou a konstruktivněji, ne s tolika emocemi.“⁸⁹*

Větrovec uvedl, že konflikt, který panuje mezi značnou částí muslimů a Židů, je hnaný a živený sionismem, nikoli vztahy mezi dvěma vyznáními. Na poznámku, zda konflikt není živený také nekompromisním postojem Hamásu, který odmítá mírové řešení, zareagoval odmítavě.

86 Johnson E. D.: *Operation Cast Lead*, s. 95-97

87 Vlastní rozhovor s Lukášem Větrovcem, pořizený 25. 4. 2022.

88 Tamtéž

89 Tamtéž

Hamás je prý v současnosti mnohem pragmatictější a neodmítá mírové řešení za každou cenu, jen nemá pro takové jednání vhodného partnera na druhé straně, kde jsou vyhrocené emoce.

Hamás se nicméně dodnes řídí Statutem, v němž cituje onen apokalyptický hadíth, ukládá muslimům džihád coby povinnost jednotlivce a právě boj je podle jeho ustanovení jedinou cestou k řešení tohoto konfliktu. Podle Lukáše Větrovce je však politika Hamásu jiná než to, co deklaruje ve svém Statutu.

„Stojím si za tím, že sionismus je, nenávistná, nebezpečná identitární ideologie, je to v podstatě ultranacionalismus v podání Židů,“ uzavírá a doplňuje, že k celému kázání a mediálnímu zájmu, které vyvolalo, napsal prohlášení uveřejněné v Britských listech. V něm uvádí, že jeho kázání bylo pouhou kritikou sionismu, *„který je v pluralitní a svobodné společnosti, stejně jako kterýkoli jiný politický směr, nebo vládní či státní zřízení na něm spočívající, kritizovatelný.“*⁹⁰

V textu se vymezuje i proti nařčení, že je antisemita, nicméně poněkud nešťastně. Nejen že za antisemitismus považuje i nenávist vůči Arabům, což neodpovídá definici tohoto pojmu, ale argumentuje tím, že má mezi Araby přátele a mezi Židy známé a že si váží židovských jmen, jako jsou Chomsky a Finkelstein, což nevypovídá nic o tom, zda člověk je, nebo není antisemita.

Argumentuje také tím, že jeho náboženské vyznání uznává a následuje židovské proroky starého Izraele, zmiňuje Starý zákon a prorok Muhammad se oženil s ženou židovského původu a zastal se jí, když byla pro svůj původ osočena. Z dávných i nedávných událostí však víme, že to, v co muslimové věří, je v otázce antisemitismu velmi často irelevantní a nenávist k Židům se nevyhýbá ani v islámu vzdělaným, ani nevzdělaným muslimům.

Federace židovských obcí na jeho kázání zareagovala slovy o překvapení a pobouření. Větrovcovo citování apokalyptického hadíthu označila za otevřenou výhrůžku českým Židům coby jednotlivcům i celku. *„Muslimský kazatel Větrovec současně v brněnské mešitě hrubě urazil památku obětí šoa. Snižování podstaty a charakteru nacistické genocidy Židů za pomoci nepřipadných, skutečnosti odporujících srovnání, jednoznačně odsuzujeme.“*

90 Větrovec A. L.: *Bráním se proti mediální kampani. Nejsm antisemita*

Podle Federace kázání v brněnské mešitě rozdmýchává náboženskou nesnášenlivost a poukazuje na „*tendance českého muslimského společenství propojovat politickou blízkovýchodní agendu s agresivně vyhoceným protizidovským náboženským postojem*“, která je dle vyjádření českých židovských organizací setrvalá.⁹¹

2.3.4.3 Antisemitská apokalyptika Islámského státu

Židé jsou vedle dalších náboženských skupin i menšinových směrů v islámu již tradičně nepřáteli islamistických organizací i některých blízkovýchodních režimů. Ač je boj proti nim samotným smyslem existence hnutí Hamás, vymezují se proti nim i další aktéři. Postavit se do čela konečného boje muslimů proti Židům je neskrývanou ambicí takzvaného Islámského státu, jehož propaganda by byla bez motivu smrti, konce světa a eschatologických příslibů téměř nemyslitelná. Anglicky psaný časopis *Dábiq*⁹², jeden z důležitých prostředků medializace aktivit a cílů této organizace, zmiňoval Židy velmi často. *Dábiq* č. 11 obsahuje příspěvek Mahdí ší'itů: Antikrist. Mahdího, 12. imáma, jehož zjevení má být přezvěstí soudného dne, označují za Dadždžála, Antikrista. „*Ší'itský Mahdí má prý blízko k židovskému, jinými slovy to, co ší'ité i Židé pokládají za Vykupitele, je vlastně Antikrist.*“ V *Dábiq* č. 13, který vyšel v roce 2016, opět Islámský stát zmiňuje Židy hned vedle jimi nenáviděným ší'itům a uvádí, že se na počátku svých dějin ší'ité spřáhli s Židy, aby společnými silami překroutili pravý odkaz proroka Muhammada. Na konci časů se pak spolčí s Dadždžálem proti pravověrným sunnitům.⁹³

Islámský stát ve svém propagandistickém časopise, v němž jako jediné hrdiny zobrazovali sami sebe, kritizoval saúdský režim, stejně jako to dělal již zmíněný Džuhajmán al-*Utajbí*, a přirovnává ho k *tághútovi*, modle. „*Věru je to idol (tághút) poloostrova, nejlepšího místa na světě a kolébky zjevení, jenž je ovládán tímto idolem, ubohým přísluhovačem Židů a křesťanů.*“⁹⁴ Tehdejší vůdce Islámského státu Abú Bakr al-Baghdádí pro toto skandální spolčování označil v jednom ze svých projevů boj proti saúdskému režimu za jednu z priorit organizace. Útoky vedené Islámským státem na půdě Saúdské Arábie na sebe nenechaly dlouho čekat.

91 *Prohlášení Federace židovských obcí v ČR, Židovské obce v Praze a Židovského muzea v Praze, 2011*

92 Název časopisu byl odvozen od názvu syrské vesnice *Dábiq*, která se nachází severně od Aleppa. Tam se má podle jednoho z hadíthů odehrát konečná bitva mezi muslimy a Římem (tj. Západem).

93 Ostránský B, Beránek O.: *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*, s. 120-125

94 Tamtéž, s. 185

Jejich cíli byli šířité a saúdské bezpečnostní služby.⁹⁵

Na Židy v Saúdské Arábii nebylo možné útočit, protože zde po roce 1932 žádná původní komunita nezůstala a veřejná prezentace jiného než islámského náboženství byla dlouhá desetiletí zakázána. Židé zde žili po staletí, to se však změnilo s vyhlášením Království Saúdské Arábie. Tehdy si měli místní Židé vybrat, zda budou ze země vyhoštěni, nebo přijmou islám. Díky bezprecedentní liberalizaci posledních let by se však budoucnost v zemi mohla zlepšit mimo jiné i pro Židy, kteří sem za různými účely cestují.⁹⁶

2.4 Írán a jeho antisemitismus

V Íránu dnes žije přibližně 25 tisíc Židů. Jde sice o největší židovskou menšinu na Blízkém východě, je to však stále jen zlomek z celkového počtu Židů, kteří žili v zemi před islámskou revolucí z roku 1979. Ta totiž znamenala konec íránsko-izraelských vztahů, které byly do té doby díky orientaci Íránu na Západ velmi dobré.⁹⁷ Země se nijak netají tím, že zastává ostré antisionistické pozice, odmítá však, že by jakkoli propagoval antisemitismus. Hranice mezi nenávisí ke Státu Izrael a Židy je však mnohdy velmi tenká a například bývalý prezident Mahmúd Ahmadínežád opakovaně popíral holokaust.⁹⁸

Rúholláh Chomejní, který byl pravidelným posluchačem nacistického persko-jazyčného vysílání, se na adresu Židů vyjadřoval už řadu let před íránskou islámskou revolucí. Svým stoupencům radil, aby odvrátili katastrofu, která se směrem od Židů a baháistů valí na islám a tvrdil také, že izraelská vláda nechala vytisknout miliony kopií zfalšovaného Koránu, aby tak zničila islámskou víru. Opakoval již známou tezi, že Židé ve spojení s Izraelem stojí za spiknutím, jehož cílem je zničit islám, a přál si zánik Izraele z náboženských důvodů. Konec židovského státu vnímal jako nutnou podmínku pro muslimskou jednotu, islámské obrození a boj proti morální zkaženosti, kterou ztělesňuje západní kultura. Ačkoli vůdce revoluce ájatolláh Chomejní prohlásil, že neklade rovnítko mezi íránské Židy a sionisty, v několika měsících po revoluci zemi opustily desetitisíce Židů.⁹⁹

95 Azman A. N.: *'Islamic State' (IS) propaganda: Dabiq and future directions of 'Islamic State'*, s. 4-5

96 Klein I. D.: *Meet the rabbi bringing Judaism to Saudi Arabia*

97 Sobotková V., Pěchota J.: *Židé v islámu*, s. 84

98 Jaspal R.: *Antisemitism and Anti-Zionism in Iran*, s. 212-214

99 Rosenblatt G.: *Jews in Iran freely observe their religion, communal leader says*

V podobné rétorice pokračoval i jeho nástupce, °Alí Chámenejí, jenž vnímá válku za Palestinu jako válku za existenci islámu. Podle něj je osud islámského světa a všech islámských zemí závislý na osudu Palestiny. „*Věříme, že zničení izraelského režimu je řešení palestinské věci.*“¹⁰⁰

Z toho, co o svých postojích Írán oficiálně tvrdí, vyvstává otázka, zda je, či není takové nenávistné vymezování se proti Státu Izrael antisemitismus. Na ni nabídla odpověď Deborah E. Lipstadt, když uvedla, že lze diskutovat o právoplatnosti židovského státu před jeho založením. Nicméně po roce 1948 už nelze vyzývat k likvidaci státu, který je domovem sedmi milionů obyvatel.¹⁰¹ V Íránu se od roku 2000 konalo i několik mezinárodních otevřeně antisemitských akcí, které odporují oficiálním prohlášením, že íránská politika není antisemitská a vystupuje „pouze“ proti existenci Státu Izrael.

2.4.1 Mezinárodní soutěž karikatur holokaustu

Když v roce 2005 otiskl dánský deník Jyllands-Posten sérii 12 karikatur, kterými měli jejich autoři zobrazit vlastní představu proroka Muhammada, a následně je přetiskla i řada dalších evropských novin, zvedla se mezi muslimy v evropských městech i na Blízkém východě obrovská vlna protestů a násilností. V Íránu na karikatury, které pobouřily islámský svět, zareagovali vyhlášením mezinárodní soutěže v karikování holokaustu. Šlo o způsob, jak se přesvědčit, zda Západ bude stejně tak otevřený svobodě slova, jako byl v případě karikatur islámského proroka.

Jeden z pěti nejvýznamnějších íránských deníků Hamšahrí vyhlásil soutěž s titulem „*Jaké jsou hranice západní svobody projevu?*“ a v angličtině a fársí vyzval umělce, aby přispěli až třemi karikaturami zobrazujícími holokaust. Do soutěže bylo přihlášeno na 1 200 karikatur z více než 60 zemí světa. Později byla otevřena výstava, na níž bylo umístěno 200 z nich. Autorem vítězné karikatury, na které izraelský bagr pokládá před jeruzalémský Skální dóm betonové pylony s černobílým vyobrazením rampy koncentračního tábora v Osvětimi, byl Maročan Abdellah Derkaoui. Podle amerického Muzea holokaustu tato soutěž i následná výstava zcela odpovídají íránské politice popírající holokaust.¹⁰²

100 Elknaichi Ch.: *The Most Important Problem of the Islamic World*

101 Lipstadt D.: *Antisemitismus tady a teď*, s. 158

102 United States Holocaust Memorial Museum: *Holocaust Denial: Iran Holocaust Cartoon Exhibition*

V roce 2015 Írán uspořádal soutěž znovu, tentokrát v reakci na otištění karikatur islámského proroka ve francouzském časopise Charlie Hebdo.

Karikatury proroka Muhammada v dánském Jyllands-Posten a íránské o holokaustu nevyprávějí ani tak o svobodě slova a kde jsou její hranice, ale o tom, co je komu „svaté“. Muslimové obecně mnohem více lpějí na úctě k proroku Muhammadovi než na uctění památky obětí holokaustu. O něm se ve školách nejen neučí, nebo jen minimálně a je otázkou jak, ale je na Blízkém východě vnímán velmi často jako (falešná) záminka k vytvoření Státu Izraele. A spíš než oběti nacistického vraždění zde muslimům leží na srdci oběti izraelsko-palestinského konfliktu. Během diskuzí ohledně dánských karikatur zaznívalo, že jednou ze západních hodnot je svoboda a možnost udělat si z něčeho či někoho legraci i urazit ho. Íránské karikatury by však mohly některé zastánce tohoto postoje přesvědčit o tom, že přeci jen my sami chceme, aby svoboda slova, na níž tolik lpíme, měla své hranice a brala ohled na to, co je nám blízké a pro nás významné. Ačkoli je otázkou, zda lze srovnávat zesměšňování člověka, který zemřel přirozenou smrtí, a bagatelizování masového vyvraždění nejen evropské židovské populace, jisté je, že Západ umí na jiné pojetí svobody slova, jakým byla íránská soutěž, umírněně reagovat. Pro muslimský svět bude cesta od vypalování ambasad, tisícových bouřlivých demonstrací a násilí k poklidným protestům ještě velmi dlouhá.

Originálně na íránskou soutěž zareagovali paradoxně dva mladí grafičtí umělci z Tel Avivu, kteří uspořádali soutěž o nejlepší antisemitskou karikaturu. „*Ukážeme světu, že umíme vytvořit nejlepší, nejostřejší a nejurážlivější antisemitské karikatury. Žádný Íránec nás na našem domácím hřišti neporazí!*“¹⁰³

Soutěž v karikování holokaustu ukázala velmi zajímavou věc a to je vnímání holokaustu na Blízkém východě. Jako by v regionu vůbec nebylo bráno v potaz, kolik milionů lidí padlo nacistickému vraždění za oběti, případně se úmyslně přehlížely či rovnou popíraly. Jak naznačil respondent v rozhovoru č. 9, mnozí lidé na Blízkém východě mají pocit, že ač holokaust nezpůsobili a ani se na něm nepodíleli, dnes za něj nesou odpovědnost v podobě Státu Izrael, který okupuje muslimská území. A v tomto duchu se nesla i soutěž karikatur.

103 Israeli group announces anti-Semitic cartoons contest

Žádná z kreseb nezesměšňuje oběti holokaustu a jejich utrpení, ale přirovnává Izrael, Židy a sionismus k nacistům a nacistickému Německu, za holokaust označuje situaci v Palestině a naznačuje, že holokaust byl pouhou záminkou k vytvoření Izraele. Holokaust se tak stal rukojmím muslimů v izraelsko-palestinském konfliktu. Buď se zcela popírá, nebo se jeho existence připouští pouze za účelem připodobnění k současné situaci v Palestině, což ukazuje na nepochopení a neznalost toho, co bylo nejen na evropských Židech pácháno v době druhé světové války.

2.4.2 Konference o holokaustu

V prosinci 2006 se v Íránu za vlády prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda konala dvoudenní mezinárodní konference o holokaustu, kterou organizoval tehdejší ministr zahraničí, Manúčehr Muttakí. Cílem konference nebylo podle ministra „*ani popřít či dokázat, že k holokaustu došlo, ale poskytnout odpovídající vědecký prostor odborníkům, aby mohli svobodně prezentovat své názory na historická témata.*“ Zároveň uvedl, že pokud budou zpochybněny oficiální teorie o holokaustu, bude zpochybněna také identita a podstata Izraele.¹⁰⁴ Mezinárodní média však o konferenci informovala jako o setkání popíračů holokaustu. Účastnil se jí například David Duke, bývalý vůdce Ku Klux Klanu, Georges Theil, Frederick Töben, Ahmed Rami, kteří byli na Západě buď obviněni, nebo odsouzeni k odnětí svobody za popírání holokaustu. Do Teheránu přiletěl i David Irving, autor publikací popírajících holokaust, a řada dalších.¹⁰⁵

Íránský antisemitismus se projevil znovu v souvislosti se šířením koronaviru, z něhož státní média obviňovala Izrael. O tom více v kapitole 5.3.

2.5 Muslimsko-židovské vztahy v ČR

Kázání Lukáše Alího Větrovce se nesmazatelně zapsalo do židovsko-muslimských vztahů v České republice. Nedá se říci, že před jeho páteční chutbou byly vztahy mezi náboženskými menšinami skvělé a jejím veřejným pronesením utrpěly. Mezi Židy a muslimy se nejedná o pevné a opečovávané vztahy.

104 Gerstenfeld M.: *The Multiple Distortions of Holocaust Memory*, s. 51

105 Fathi N.: *Holocaust Deniers and Sceptics Gather in Iran*

Ač Leo Pavlát, ředitel Židovského muzea v Praze, v roce 2011 uvedl, že jsou vztahy mezi muslimy a Židy v České republice vynikající¹⁰⁶, vhodnější výraz by byl „korektní“.¹⁰⁷ Menšiny spolu komunikují, ač jen do jisté míry a spíše na úrovni jednotlivců.¹⁰⁸ Jsou však schopny, často i společně s křesťany, uspořádat mezináboženské diskuze či prohlídku pražského židovského města speciálně pro věřící abrahámovských náboženství.

Větrovcovo kázání, které pobouřilo nejen Židy, ale i mnohé muslimy, nebylo jediným incidentem mezi těmito menšinami. Židé a muslimové se proti sobě několikrát postavili během protestů před izraelskou ambasádou v Praze. V roce 2009 na pražských Hradčanech protestovali především studenti z Palestiny proti izraelským útokům na Pásmo Gazy v rámci operace Lité olovo, na niž nešťastně reagoval i Větrovec.¹⁰⁹ Během protestu příznivci Palestiny vykřikovali arabská hesla jako „Chajbar, Chajbar, Žide! Muhammadova armáda se vrátí“.¹¹⁰ V roce 2021 se konala demonstrace na témže místě. Podle jejích organizátorů se protest týkal „vyhánění Palestinců z jejich domovů v Jeruzalémě, útoku izraelské armády na mešitu Al-Aksá a izraelského bombardování civilních cílů v blokádu sevřeném Pásmu Gazy“¹¹¹.

Hesla o Chajbaru a Muhammadově armádě odkazují na oázu na Arabském poloostrově, kterou v době působení proroka Muhammada obývali Židé a již roku 628 Muhammad dobyl. Je to zároveň i název íránských raket, které v roce 2006 vypalovalo radikální islamistické hnutí Hizballáh na izraelská města. Jsou to navíc slogany, které se neomezují pouze na české prostředí, stejná hesla vykřikují arabští či muslimští demonstranti proti Izraeli napříč Evropou.¹¹²

Židé a muslimové i představitelé jejich náboženských organizací na druhou stranu umějí i držet při sobě a podpořit se, když je potřeba. K tomu došlo v roce 2007 poté, co se neonacisté pokusili projít pražským židovským městem u příležitosti výročí Křišťálové noci. Tehdy Židům vyjádřil podporu ředitel Ústředí muslimských obcí, Muneeb Hassan Alrawi.

106 ČT24: Pavlát: Židé roku 2011 poslouchají Tóru on-line

107 Tarant Z.: *Jews and Muslims in the Czech Republic*, s. 228

108 Tamtéž

109 Říhová B.: *Před izraelskou ambasádou v Praze protestovali odpůrci útoků na Gazu*

110 Tarant Z.: *Jews and Muslims in the Czech Republic*, s. 229

111 ČTK: *Před izraelskou ambasádou protestovali příznivci Palestiny i Izraele*

112 Küntzel M.: *Islamic Antisemitism: How it Originated and Spread*

O rok později, když se otevírala mešita v Brně, se slavnostní události zúčastnili představitelé židovských organizací.¹¹³

3 ANTISEMITISMUS V BLÍZKOVÝCHODNÍCH UČEBNICÍCH

Učebnice, z nichž se na Blízkém východě učí miliony dětí, od roku 2003 analyzuje The Institute for Monitoring Peace and Cultural Tolerance in School Education (IMPACT-se) a Anti-Defamation League (ADL). Jejich aktuální studie pocházejí z posledních dvou let, máme tak díky tomu unikátní možnost nahlédnout, z jakých učebnic se žáci a studenti na Blízkém východě aktuálně učí a jaký je jejich obsah. Zmíněné organizace zkoumají, jakým způsobem se v nich pojednává mimo jiné o Židech a Izraeli. Zatímco některé země v regionu pracují na zlepšování obsahu učebnic, snaží se je revidovat tak, aby propagovaly toleranci, a ubývají v nich negativní zmínky o Židech, jiné stále propagují nejen ostrou nenávisť jak vůči Židům, tak Izraeli, ale vyzývají k násilí proti nim a oslavují teroristy.

3.1 Saúdská Arábie

Když IMPACT-se začal v roce 2003 analyzovat obsah saúdkoarabských učebnic, byl jejich obsah odrazem státní wahhábistické ideologie a Saúdská Arábie byla dlouhodobě ostře kritizována za obsah učebnic, které mimo jiné propagovaly antisemitismus a obecnou nevráživost vůči jiným náboženstvím, než je islám.¹¹⁴ Ve zprávě z roku 2003 IMPACT-se ve spolupráci s American Jewish Committee (AJC) uváděl, že Židé jsou v saúdkých učebnicích nahlíženi optikou stereotypů a předsudků inspirovaných Protokoly sionských mudrců. Hovoří se o nich jako o nepřátelích Boha, lichvářích, podvodnících, křivácích, lidech lstivých, kteří jsou zlí ve své podstatě.¹¹⁵

Učebnice však během posledních let prošly výraznými změnami a ubyla v nich řada problematických pasáží, na něž IMPACT-se upozorňoval.

113 Tarant Z.: *Jews and Muslims in the Czech Republic*, s. 228

114 Berman L.: *Saudi textbooks show dramatic improvement in depictions of Jews – study*

115 Groiss A.: *The West, Christians, and Jews in Saudi Arabian Schoolbooks*.

V posledním vydání učebnice pro 10. třídu už nenajdeme apokalyptický hadís o za kamenem či stromem se ukrývajících Židech, stále však, i když v menší míře, obsahují učebnice poznámky o boji s Židy. Učebnice pro šestou třídu obsahovala příběh o nemocném židovském chlapci, kterého navštívil prorok Muhammad a jehož zachránil před peklem, když ho přiměl konvertovat k islámu.¹¹⁶

V novém vydání už se příběh omezuje pouze na návštěvu nemocného, která má zdůraznit význam správného chování vůči nemuslimům. Ještě v roce 2020 obsahovala saúdská učebnice o islámu pro žáky 10. - 12. třídy v kapitole *Tauhíd* zmínku, že Židé se odchýlili od Tóry, odmítli její učení a přijali místo ní čarodějnictví.¹¹⁷ Jen o rok později už nejsou Židé výslovně zmíněni a kapitola se omezuje na obecnější poučku, že fenomén čarodějnictví a magie je znám všem národům minulým i současným a že některé národy odmítly Boží zjevení a uchýlily se k magii.¹¹⁸

Učebnice představené v roce 2019 už neobsahovaly pasáže o údajných židovských plánech na ovládnutí světa, stále se však na mapách světa obsažených v učebnicích nevyskytuje Stát Izrael.¹¹⁹ Středoškolská učebnice však popisuje sionismus jako židovské rasistické politické hnutí, jehož cílem je vyhnat Palestince z jejich území a za pomoci židovské imigrace do Palestiny násilím vytvořit židovský stát.¹²⁰

3.2 Spojené arabské emiráty

Učebnice ve Spojených arabských emirátech podle poslední zprávy IMPACT-se propagují vůči Židům mírový a tolerantní postoj. Ani tam však nenajdeme mapu, kde by byl zakreslen Stát Izrael. A je-li v textech týkajících se arabsko-izraelských válek zmíněn, je uveden v uvozovkách, jako by nebyl skutečným státem. Co se výuky holokaustu týče, ta zde stále neexistuje, stejně tak výuka o židovské historii.¹²¹

116 Dadouch S.: *Saudi Arabia has been scrubbing its textbooks of anti-Semitic and misogynistic passages*

117 IMPACT-se: *A Further Step Forward*, s. 5-24

118 Tamtéž

119 ADL: *Teaching Hate and Violence*, s. 11-13

120 Tamtéž

121 Pardo J. E.: *When Peace Goes to School: The Emirati Curriculum 2016-21*, s. 87

3.3 Jordánsko

V případě jordánských středoškolských učebnic zjistila Anti-Defamation League (ADL), že hlásají nenávist k Židům a Izraeli. V roce 2015, kdy tzv. Islámský stát získával území na hranicích Jordánskem, Sýrií a Irákem, se tamní ministerstvo školství zavázalo provést změny v učebnicích, aby prosazovaly toleranci a umírněnost, a bránily tak získávání rekrutů z řad jordánské mládeže mezi bojovníky Islámského státu. K tomu však nedošlo.¹²²

V učebnicích o islámské výchově pro žáky 7. třídy určené pro školní rok 2018, které však byly autorizovány i pro další školní léta, se uvádí, že charakteristickým znakem Židů je jejich proradnost. Jako důkaz této vlastnosti je zmíněn příběh Židů v Medíně, kdy tamní židovský kmen Banú Qurajza porušil smlouvu s prorokem Muhammadem. Učebnice zmiňuje, že porušování smluv je zvykem Židů a dokonce na závěr kapitoly uvádí zkušební otázku, co patří mezi vlastnosti, jimiž jsou Židé proslulí. Žák má možnost vybrat si ze čtyř možností: a) porušování smluv, b) zrada, c) nenávist k muslimům, d) vše výše uvedené.¹²³ Učebnice také obsahuje tezi, že Židé zabili Ježíše. Lekce uvádí, že „*Izraelité, kteří nevěřili v Ježíše, mír s ním, se ho chtěli zbavit a umlčet jeho učení, a tak se ho pokusili zabít,*“ ale protože Korán učí, že Ježíš na kříži nezemřel, učebnice v tomto duchu uvádí: „*vzali někoho, kdo se Ježíši podobal, zabili ho a ukřižovali.*“¹²⁴

ADL zkoumala také obsah učebnic arabské a světové historie pro žáky 12. ročníku. Liga zhodnotila jako problematický popis historických kořenů konfliktu v Palestině. Učebnice vypočítává různé národy, které kdy Palestinu obývaly, nezmiňuje však Židy. Teprve v části o 19. století si všímá počátků „*sionistické chamtivosti v Palestině*“ spolu s imperialistickými mocnostmi. Sionismus definuje jako rasistické, osadnické politické hnutí, které se zaměřuje na vytvoření národní domoviny pro Židy v Palestině, aniž by na ni měli jakýkoli nárok. V roce 2019 jordánské učebnice vykazovaly podle studie IMPACT-se zlepšení ve výuce obecných zásad míru a tolerance, to se však netýkalo obsahu o Izraeli či sionismu. Ačkoli jordánské kurikulum otevřeně podporuje dvoustátní uspořádání v Palestině, je otázkou, na kolik ho budou podporovat i další generace Jordánců, pokud se budou učit z textů, které demonizují Židy a Izrael.¹²⁵

122 Weinberg A. D.: *Antisemitism in Jordanian Textbooks*

123 Tamtéž

124 Tamtéž

125 Tamtéž

3.4 Egypt

ADL zkoumala obsah také egyptských učebnic pro vyšší stupně základních škol a střední školy. Ačkoli nejnovější egyptské učebnice obsahují pozitivní pojednání o Židech, lze najít i velmi problematické části. Egypt je významným partnerem Izraele a z blízkovýchodních zemí má nejdelší mírové vztahy s židovským státem, pro nějž je egyptská spolupráce v oblasti bezpečnosti klíčová.¹²⁶

Egypt má dva paralelní školní systémy, jeden veřejný, druhý náboženský, který spravuje egyptská náboženská instituce Al-Azhar, ta také poskytuje své vlastní učebnice.¹²⁷ Oba tyto systémy měly od roku 2015 provést významné změny osnov tak, aby neobsahovaly netolerantní či extremistická sdělení. Jak se uvádí i v jiných blízkovýchodních učebnicích, také ty egyptské, konkrétně učebnice pro 5. ročník, obsahují poznámky o tom, že jednou z vlastností Židů je zrádnost, a na konci kapitoly se nachází kvízová otázka, co patří mezi vlastnosti Židů. Žáci si mohou vybrat z tří odpovědí – poctivost, zrádnost, upřímnost.¹²⁸

V učebnici pro 11. ročník určené pro školní rok 2020/2021, která pojednává o egyptské a islámské civilizaci, se o Židech píše jako o jedné ze dvou hrozeb, kterým čelil prorok Muhammad. Židům také připisuje kolektivní odpovědnost za pokus o zabití Muhammada, semi-vládní instituce vydávající fatwy přitom prosazuje učení, podle kterého se o otrávení proroka Muhammada měla pokusit židovská žena, ne Židé kolektivně. Na druhou stranu učebnice pro 12. ročník veřejného egyptského školství obsahuje lekci o islámském přístupu k druhým. Na příkladu proroka Muhammada prosazuje nejen dobré vztahy mezi muslimy a křesťany, ale i Židy. Kapitola cituje několik výroků prorok Muhammada, které dokládají povinnost spravedlivého chování k Židům i křesťanům, coby Lidu knihy. Výroky učí, že kdokoli ublíží nemuslimům, vyslouží si Muhammadovo nepřátelství, a že kdokoli zabije nemuslima nebo se dopustí zlých pomluv, bude potrestán na onom světě.¹²⁹

Na pozitivní zmínky o Židech však s nelibostí reagovali egyptští islamisté, kteří obviňují vládu z judaizace výuky.

126 Weinberg A. D.: *Egyptian Textbooks Send Mixed Messages about Jews*

127 Hamdy A.: *ICT in Education in Egypt*

128 Weinberg A. D.: *Egyptian Textbooks Send Mixed Messages about Jews*

129 Tamtéž

Podle nich od podepsání mírové smlouvy s Izraelem dochází k pokusům o vyobrazení Izraele ve školních osnovách jako přátelské země a o omezení zmiňovat ve výuce koránské verše pojednávajících o Židech. Egypťští odborníci na vzdělávání se však shodují, že vyučovat o tom, co mají tři abrahámovská náboženství společné, je zcela zásadní.¹³⁰

Učebnice obou egyptských školních systémů se shodně problematicky věnují palestinsko-izraelskému konfliktu.¹³¹ Učebnice pro 11. ročník al-Azharu zmiňuje pouze křesťanské a islámské historické památky v Jeruzalémě, židovské nikoli. Poznámky o tom, že se v Jeruzalémě nacházel židovský chrám, jsou podle učebnice nepravdivé a nemají žádné historické základy. Učebnice pro 12. ročník klade Židům za vinu, že v Evropě vyvolali antisemitismus. Podle jejího textu si Židé v Evropě sami zvolili, že budou žít v ghettech, a sami se rozhodli neasimilovat, což způsobilo eskalaci nepřátelství mezi nimi a evropskými křesťany. Zvláště potom obviňuje sionisty, kteří stojí za židovskou migrací z Evropy do mandátní Palestiny. Už ale nezmiňuje, jak významnou roli v odchodu Židů z Evropy hrály pogromy a holokaust. Učebnice dokonce uvádí jako historický fakt, že ve 40. letech 20. století existovalo židovské spiknutí, jehož cílem byla likvidace palestinských Arabů. Ani slovem však nepřipomíná skutečnou genocidu spáchanou v té době, jíž padly za oběť dvě třetiny evropských Židů. Stejná učebnice pojednává o palestinsko-izraelském mírovém procesu a nutnosti mírového řešení.¹³²

Proklamované změny školních osnov z roku 2015 jsou nedostatečné a vzhledem k tomu, kolik dětí egyptským školním systémem prochází, je alarmující, jaké informace jsou jim v učebnicích předkládány. Znepokojivé je také to, že se jedná o učebnice státu, který jako jeden z mála na Blízkém východě podepsal s Izraelem mírovou smlouvu. O způsobu výuky se zmiňoval také jeden z respondentů, který pochází z Egypta. Vzpomínal na hodiny výtvarné výchovy, během níž s ostatními dětmi již od nejnižších ročníků kreslil výjevy z války proti Izraeli z roku 1973. Viz rozhovor č. 10.

130 الاستقلال صحيفة

جديد؟ لدين السيسي يروج هل.. مصر لطلاب "المشتركة القيم" تدریس :

131 Weinberg A. D.: *Egyptian Textbooks Send Mixed Messages about Jews*

132 Tamtéž

3.5 Katar

Ještě před několika lety zmiňovala zpráva analyzující antisemitismus v učebnicích Katar po boku Íránu, Saúdské Arábie a Palestinské autonomie coby zemí, jejichž státní učebnice propagují silný antisemitismus i jiné formy nenávisti. Ačkoli je potřeba ujít ještě kus cesty, obsah katarských učebnic se od té doby zlepšil. Na rozdíl od egyptských a jordánských učebnic, které zcela explicitně pojednávají o Židech jako ve své podstatě zrádných a lstivých, tyto pasáže už v katarských učebnicích od roku 2021 nenajdeme.¹³³

Pozice Kataru na Blízkém východě je v některých ohledech specifická.¹³⁴ Je nejvýraznějším podporovatelem islamistického Muslimského bratrstva, islámští kazatelé z tamní státem provozované Velké mešity mají za sebou dlouhou historii antisemitských projevů a hnutí Hamás, které je na seznamech teroristických organizací, vnímá Katar jako svého podporovatele.¹³⁵ Nic z toho nenaznačuje, že by právě katarské učebnice měly propagovat jakoukoli toleranci vůči Židům a Izraeli, naopak.

Učebnice sice vypustily řadu negativních poznámek například o tom, že sionismus je hnutí usilující o ovládnutí světa a že džihád je tím nejvznešenějším aktem v rámci islámského náboženství. V katarských učebnicích už nenajdeme obvinění Židů z lhaní a vraždění proroků ani z nadvlády nad světem a odpovědnosti za vzestup nacistické strany v Německu 30. let. Více problematických pasáží však zůstalo, než jich bylo odstraněno. V učebnicích islámské výuky pro 8. ročník tak stále najdeme zmínku o proroku Mojžíšovi, který si místo pravdy vybral faleš a odklonil se od přímé stezky. V učebnici pro 11. ročník stejného předmětu se dočteme, že se Palestina rozkládá od Jordánska po Středozemní moře a muslimům je zakázáno vzdát se třeba jen centimetru jejího území. Text vyzývá muslimy k jejímu násilnému osvobození.¹³⁶

V Kataru vyrůstal a studoval jeden z respondentů, který se nijak netají svými výraznými antisemitskými postoji a vírou v antisemitské konspirační teorie a jejich šířením. Viz rozhovor č. 9.

133 IMPACT-se: *Review of Changes and Remaining Problematic Content*, s. 6-18

134 Weinberg A. D.: *Qatar is cleaning up its school textbooks*.

135 Tamtéž

136 IMPACT-se: *Review of Changes and Remaining Problematic Content*, s. 6-18

3.6 Kuvajt

Tento malý stát na severu Arabského poloostrova stále patří k zemím odmítajícím jakákoli vstřícná gesta vůči Izraeli. Jeho politický postoj se zcela nepřekvapivě odráží i v tom, co učí mladé generace Kuvajt'anů. Míra antisemitismu v místních učebnicích pro různé stupně škol je i přesto šokující.

Učebnice islámské výchovy pro 8. ročník obsahuje tvrzení, že nepřátelství Židů k islámu a muslimům je velmi hluboko zakořeněné a že vyvolávání sporů, porušování dohod a zloba patří k základním vlastnostem Židů.¹³⁷ Ty se měly projevit, když se snažili zavraždit proroka Muhammada, jsou nicméně podle textu učebnice patrné až do současnosti. Dnes Židé kontrolují společnosti, ovládají globální ekonomiku a skrze média a šíření pomluv rozdmýchávají nenávist k muslimům. Obsah kuvajtských učebnic oživuje nejen mezi islamisty oblíbenou představu, že soudný den nenadejde, dokud muslimové nezvítězí nad Židy a nepobijí je. Nepřekvapí, že pro podporu tohoto tvrzení se v učebnicích uvádí onen apokalyptický hadís o Židech skrývajících se za stromy a kameny. Muslimové jsou podle textu učebnic povinni osvobodit svatou zemi a její svatá místa a vyčistit je od nepřátel Božích. Podobné nenávistné pasáže obsahují i učebnice pro střední školy, a to nejen vůči Židům, ale i jiným náboženským menšinám.¹³⁸

Texty knih se jako na důkaz o podlosti Židů odvolávají na Protokoly sionských mudrců, jejichž obsah přijímají jako fakt, a zmiňují konspirační teze, do nichž zahrnují svobodné zednáře coby židovský výdobytek pro získání moci. Konspirační teorie v kuvajtských učebnicích zacházejí tak daleko, že dokonce obviňují Židy ze sterilizace muslimů, aby tak snížili jejich porodnost. Dále učebnice zmiňují jako vzor západního akademika popírače holokaustu Rogera Garaudyho a oslavují ho jako bojovníka proti sionismu.¹³⁹ Garaudy, francouzský levicový politik a od roku 1982 konvertita k islámu, nechvalně proslul svými silnými antisionistickými postoji, které otisknul i do knihy *The Founding Myth of Israeli Politics*. V ní mimo jiné uvedl, že Hitler sice nařídil deportace Židů, ne však jejich likvidaci. Za jejich smrt v nacistických koncentračních táborech byl podle něj odpovědný tyfus, ne plynové komory.¹⁴⁰

137 Weinberg A. D.: *Kuwaiti Textbooks Teach that Jews Are Treacherous*,

138 Tamtéž

139 Tamtéž

140 Goldberg J.: *A Lesson from Egypt on the Origins of Modern Anti-Semitism in the Middle East*, s. 132

3.7 Palestinská autonomie

Antisemitismus v palestinských učebnicích není vzhledem k politickým okolnostem žádné překvapení, nicméně vedle učebnic využívá Palestinská autonomie ještě výukové karty, které ještě ve větší míře než učebnice propagují nenávist vůči Židům a ospravedlňují násilí. Komise Evropské unie analyzovala 156 učebnic, z nichž 18 je z roku 2020, zbývající z let 2017-2019.¹⁴¹ Závěry jejího zkoumání uvádějí, že učebnice propagují ambivalentní až nepřátelský postoj vůči Židům, kteří jsou vykreslováni negativně a se špatnými charakterovými vlastnostmi. Učebnice pro výuku náboženství obviňují Židy z opakovaných pokusů zavraždit proroka Muhammada a označuje je za nepřátele islámu. V učebnici matematiky je druhý Newtonův pohybový zákon vysvětlován za pomoci kresby, na níž Palestinci střílejí po izraelských vojácích z praku. V dalších učebnicích jsou lidé, kteří zabili na desítky izraelských civilistů, oslavováni jako mučedníci.¹⁴² Takto je zmíněna například Dalál al-Mughrabí, členka Fatahu, která při útoku v březnu roku 1978 zabila 37 Izraelců, z toho 12 dětí, a dalších 71 zranila. Dodnes je za svůj čin mezi Palestinci oslavována.¹⁴³

Učebnice pro 11. ročník zmiňuje, že Židé vládou světu, a tuto informaci doprovází ilustrace paže s Davidovou hvězdou držící planetu Zemi. Studenti se dále dočtou, že Židé ovládají finance, média, politiku a to vše využívají pro svůj vlastní prospěch.¹⁴⁴

Co je zde jinak oproti učebnicím v dalších státech Blízkého východu, jsou přímé výzvy k násilí, mučednické smrti, obětování se a prolévání krve k osvobození mešity al-Aqsa i celé Palestiny. Studenti jsou výukovými kartami přímo vyzýváni k násilí a vedení džihádu proti Židům, jež je popisován jako povinnost pro každého¹⁴⁵ muslima. Ozbrojený odpor je v nich vykreslován jako přirozené právo a legitimní způsob, jak se postavit okupaci, naproti tomu je jako řešení konfliktu odmítáno vyjednávání. Židům je v textu upíráno právo na sebeurčení a jejich židovská identita je studentům předkládána jako falešná. Ačkoli Palestinská autonomie přislíbila revizi učebnic, nedošlo k ní.

141 Jewish Virtual Library: *EU Study Confirms Incitement in Palestinian Textbooks*

142 Tamtéž

143 Chernick I: *PA Education Ministry honors notorious female terrorist*

144 IMPACT-se: *The 2020-21 Palestinian School Curriculum Grades 1-12*, s. 11

145 Podle islámského práva přitom džihád patří do kategorie *fard al-kifája*, tedy povinnosti kolektivní.

Místo toho využívá tyto karty, které jdou v propagaci násilí a nenávisti vůči Židům a Izraeli ještě dál než učebnice.¹⁴⁶

Mezi lety 2016 a 2021 poslala Velká Británie do Palestinské autonomie 137 milionů dolarů pro zlepšení tamního vzdělávání. V roce 2022 však Evropskou komisí zněly hlasy pro omezení této finanční podpory, protože Palestinská autonomie žáky během vzdělávání nadále podněcuje k nenávisti vůči Židům a následování příkladu teroristů. V dopise předsedkyni Evropské komise se na tři desítky poslanců Evropského parlamentu vyjádřilo, že tuto situaci v palestinském vzdělávání, která porušuje evropské hodnoty a je zcela v rozporu s cílem vytvořit v Palestině demokratický stát, nelze tolerovat.¹⁴⁷

Dokud téměř veškeré blízkovýchodní učebnice negativně zmiňující Židy a Izrael, případně nezmiňující Izrael úmyslně vůbec, neprojdou výraznou revizí, je pravděpodobné, že další generace muslimů na Blízkém východě budou vyrůstat a dospívat s představou o proradných, nepřátelských a nebezpečných Židech. Zarážející je výuka protižidovské nenávisti i v zemích, které mají s Izraelem podepsané mírové smlouvy. Právě ty by měly být tahouny v procesu zlepšování informování a výuky žáků o Židech a Izraeli.

Ač je šokující, k čemu vedou studenty učebnice Palestinské autonomie, možná nám právě jejich nenávistný obsah může pomoci lépe vysvětlit či pochopit tamní situaci – ostrou nenávist k Židům a Izraeli, neochotu Palestiny hledat mírové řešení pro obě strany konfliktu, tedy nejen zničit Izrael, i jakési mučednické postavení, do něhož se Palestinci pasovali a v němž se téměř neustále litují, aniž by se snažili konflikt smysluplně řešit. Vzdělání a osvěta mohou být silnou zbraní v řešení izraelsko-palestinského konfliktu. Pokud však budou blízkovýchodní školní osnovy nadále prosazovat antisemitismus, učit konspirace, popírání holokaustu a oslavovat osobnosti, které jsou na Západě za svou protižidovskou nenávist stíhány, bude i řešení téměř osmdesát let starého konfliktu nadále v nedohlednu.

146 IMPACT-se: *Palestinian Authority Ministry of Education Study Cards 2021-22 Grades 1-11*, 2022, s. 10-11

147 Jewish Virtual Library: *EU Study Confirms Incitement in Palestinian Textbooks*

4 ANTISEMITISMUS V KONSPIRAČNÍCH TEORIÍCH

Negativní či tragické události jsou již odnepaměti vysvětlovány lidmi tak, aby nabízely jednoduché a zdánlivě logické řešení, aby v lidech vyvolaly zdání, že mají situaci pod kontrolou a rozumějí jí. Teorie, které odmítají oficiální vysvětlení a přijaté narativy a jejichž obsah je silně emocionálně zatížený a založený na nedostatečných důkazech, nazýváme konspirační.

Jsou snahou vysvětlit světové události jako důsledek činností malé vlivné skupiny, která následuje jakýsi tajný plán. Tyto teorie prosazují přesvědčení, že se nic neděje náhodou a nic není ve skutečnosti tak, jak se zdá. Konspirační vidění světa je zpravidla černobílé, kdy spolu zápasí dobro a zlo a z toho zlého tyto teorie obviňují určité lidi nebo skupiny.¹⁴⁸ Objevují se zejména v dobách úzkosti či nejistoty, jako jsou války, ekonomické problémy, přírodní katastrofy či pandemie. Konspirační myšlení je ovlivňováno silnou lidskou touhou dát smysl věcem, které se kolem nás dějí, a k přežívání i šíření těchto teorií napomáhají jak předsudky, tak nedůvěra v oficiální zdroje.¹⁴⁹

O konspiračních teoriích mluvíme od Francouzské revoluce z roku 1798. Tehdy bývalý jezuita Augustine de Barruel napsal knihu Paměti ukazující dějiny jakobínství, v níž původ Francouzské revoluce spatřoval ve spiknutí zednářů, bavorských iluminátů a osvícenských filozofů.¹⁵⁰ Lidé od té doby za pomoci konspiračních teorií vysvětlovali mnohé další události jako například to, kdo „ve skutečnosti“ stál za vraždou amerického prezidenta Kennedyho, případně lidé věřili teorii, podle níž onemocnění AIDS vyvinula americká vláda, aby jím vyhubila homosexuály a Afroameričany.¹⁵¹

Konspirační teorie, které se dříve šířily jen omezeně různými pamflety a brožurami, se staly běžným jevem s rozvojem masových médií a šíří se po celém světě. Od přelomu 60. a 70. let 19. století se konspirační teorie zaměřují ve větší míře na Židy a stávají se tak významným širitelům antisemitismu. Židé se do hledáčku konspirátorů dostali v době průmyslové revoluce, která pro ně znamenala ekonomický a finanční vzestup.¹⁵²

148 Evropská komise: *Co se myslí pojmem konspirační teorie? Proč se jim v dnešním světě daří?*

149 Reid S. A.: *Conspiracy theory*

150 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 267

151 Reid S. A.: *Conspiracy theory*

152 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 267

„Konspirační teorie ve spojení s internetem umožnily bezprecedentní vzájemné obohacování antisemitských myšlenek mezi evropskými a americkými antisemity na jedné straně a muslimskými a arabskými antisemity na straně druhé.“¹⁵³

Blízký východ je oblast, kde se konspiračním teoriím dostává mimořádného sluchu a pozornosti. Craig M. Joseph jako jedno z možných vysvětlení, proč tomu tak je, uvádí tajemnost coby všeprostupující projev blízkovýchodních kultur, které rozlišují mezi zjevným (*záhir*) a skrytým (*bátin*). Podle něj je možné, že existuje spojení mezi touto tajemností a konspiračním myšlením.¹⁵⁴

4.1 Protokoly sionských mudrců

Z roku 1868 pochází kapitola Na pražském židovském hřbitově, kterou do své knihy Biarritz zařadil Hermann Gödsche, píšící pod pseudonymem Sir John Radcliffe. V ní popisuje údajné tajné setkání zástupců židovských kmenů na pražském hřbitově, kteří zde každých sto let jednají o tom, jak si podmanit křesťanské národy a dosáhnout světové nadvlády. Jen díky vlně moderního antisemitismu si tato kapitola získala značnou popularitu, v opačném případě by pravděpodobně upadla v zapomnění stejně jako jiné Gödscheho publikace.¹⁵⁵

V této Gödscheho kapitole jsou židovští zástupci nazýváni Mudrci Siónu. Kapitola obsahuje i proslov rabína či rabínovu řeč, již tvoří pasáže převzaté z *Dialogů v pekle mezi Machiavellim a Montesquiem, anebo politika machiavellismu ve století devatenáctém* z pera francouzského právníka Maurice Jolyho, vydaných na protest proti despotickeému charakteru režimu tehdejšího francouzského císaře Napoleona III. Postava Machiavelliho v nich postupně vyjmenovává jednotlivé kroky k ovládnutí světa. Gödscheho kapitola a Dialogy v pekle se staly předlohou patrně nejznámějšího a dodnes hojně čteného a šířeného antisemitského díla, Protokolů sionských mudrců.¹⁵⁶

Podvodný spis pochází z přelomu 19. a 20. století a poprvé vyšel v Rusku v letech 1903 a 1905. Jeho autory jsou příslušníci ruské tajné policie ve Francii, kteří na 70 stranách zapsali průběh údajného jednání představitelů mezinárodního spiknutí.

153 Anti-Defamation League: *Unraveling Anti-Semitic 9/11 Conspiracy Theories*, New York, 2003, s. 5

154 Joseph M. C., Zonis M.: *Conspiracy Thinking in the Middle East*, s. 455

155 Holocaust.cz: *John Retcliffe: Tajemství židovského hřbitova v Praze*

156 Holocaust.cz: *Protokoly sionských mudrců*

Ani autoři samotní se však nedokázali shodnout na tom, kdy a kde se toto jednání mělo konat. Nejčastěji se hovoří o 1. sionistickém kongresu v Basileji, jiné teorie uvádějí jednání představitelů zednářských lóží. Nejstarší zmínka o Protokolech přitom pochází z roku 1895, tedy dva roky před konáním basilejského kongresu.¹⁵⁷ Ten byl navíc po celou dobu přístupný novinářům i široké veřejnosti.¹⁵⁸

Protokoly sionských mudrců měly být vysvětlením údajného pozadí evropských revolučních událostí 19. a 20. století. Spis se nejvíce šířil během druhé ruské revoluce v letech 1917-1918 a poté se masově šířil po celém světě, kde byl vydáván pod různými názvy, a například na Ukrajině a Krymu sloužil k ospravedlnění protizidovských násilností.¹⁵⁹ „*I přesto, že byla nepravost tohoto textu ještě v meziválečném období přesvědčivě vyvrácena, Protokoly se staly klíčovou součástí propagandy NSDAP i pozdějších neonacistických hnutí. Dodnes se objevují ve fundamentalistických církevních kruzích a jsou vydávány v zemích islámského světa, kde slouží jako propagandistická zbraň v blízkovýchodním konfliktu.*“¹⁶⁰

Kniha obsahuje 24 Protokolů, z nichž každý je rozdělen do jednotlivých bodů. Ty obsahují plány Židů o tom, jak se zmocní tisku, jak ovládnou masy, budou stát v ústraní za každou vládou, svobodu přizpůsobí svým potřebám, zmocní se bank, zničí duchovenstvo a náboženské autority nežidů, přepíše historii tak, aby vyhovovala jejich potřebám, a mnohé další.¹⁶¹ Pro člověka, který knihu čte s vědomím, že se jedná o podvrh a plány zcela smyšlené, je takové čtení nudné a absurdní. V rukách člověka, který věří, že je obsah Protokolů skutečný, může být fascinující až šokující. Právě tento přístup je velmi častý nejen v arabských zemích, kde se Protokoly běžně prodávají a bývají dokonce spolu s další antisemitskou literaturou, kolem níž se v České republice vedou soudní spory, součástí knižních veletrhů¹⁶².

Protokoly sionských mudrců se na Blízkém východě staly bestsellerem, arabské překlady se šířily i mimo arabský svět a v arabštině vyšlo více překladů a vydání než v jakémkoli jiném jazyce. Autenticita Protokolů se v tomto regionu nijak vážněji nezkoumala až do konce 70. let 20. století.

157 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 220

158 Holocaust.cz: *Protokoly sionských mudrců*

159 Budil I., Tydlitátová V., Arava-Novotná L., Tarant Z.: *Encyklopedie dějin antisemitismu*, s. 222-223

160 Tamtéž

161 Marsden E. V.: *The Protocols of the Learned Elders of Zion*

162 Weinberg A. D.: *ADL Study Finds Ongoing Use of Anti-Semitic Materials*

V 60. a 70. letech je publikoval egyptský vládní tisk za prezidenta Násira a pokračoval v tom i za jeho nástupce Sádáta. Právě oblíbenost Protokolů u státních představitelů na Blízkém východě stojí za jejich vřelým přijetím i dalším šířením. Možná není překvapivé, že si tento podvrh našel cestu do Statutu Hamásu, dostal se však až do jordánských školních osnov.¹⁶³ Kniha *The Palestine Problem*, kterou roku 1964 vydalo jordánské ministerstvo školství pro žáky třetího ročníku středních škol, obsahovala osm stran citací z Protokolů sionských mudrců. Tyto úryvky měly sloužit jako důkaz odporosti sionismu a jejich „pravdivost“ byla dokládána biblickými příběhy a událostmi.¹⁶⁴

S naprostou vážností citoval roku 1997 Protokoly syrský ministr obrany Mustafa Tlās a vyvětloval jimi oteplení izraelsko-tureckých vztahů.¹⁶⁵ V červnu 2001 na ně odkazoval egyptský deník *Al-Ahrám* a na otázku, co přesně Židé chtějí, vyzýval k přečtení devátého z Protokolů.¹⁶⁶

V následujícím roce televizní stanice v Egyptě, Palestině, Libanonu a Sýrii vysílaly egyptský 41dílný seriál *Fáris bi lá džawad*, částečně založený na obsahu Protokolů, který byl proklamován coby historie arabského boje proti koloniální nadvládě a Izraeli. Vypráví příběh mladého muže, který byl v pěti letech unesen tureckým pašou a později studoval v Paříži, kde se naučil několik cizích jazyků včetně ruštiny. Po návratu do Egypta se mu do rukou dostane kopie Protokolů a následně se stane svědkem tajné schůze postarších Židů, kteří se chtějí zmocnit vlády nad Egyptem. Při dalším takovém tajném setkání diskutují založení židovského státu v Palestině a přemýšlejí, jak by jim v tom Británie mohla pomoci. Doufají, že by mohla mít zájem na tom, vytvořit židovský stát právě v Palestině, aby tak Židé mohli oddělit Egypt od Sýrie a zabránit tak arabské a muslimské jednotě. Na konci seriálu Izraelci uvězní hlavní postavu během války v roce 1948.¹⁶⁷

Ne vždy jsou Protokoly sionských mudrců výslovně zmíněny, jejich obsah o zapojení Židů do tajných machinací a světové nadvlády však v 90. letech často zmiňovala blízkovýchodní média, tamní inteligence i samotné hlavy států. A tak se mohli běžní lidé dočíst a doslechnout o židovském spiknutí například v již zmíněném egyptském deníku *al-Ahrám*, palestinském *al-Haját al-Džadída* či v damašském rádiu.

163 Anti-Defamation League: *Islamic Anti-Semitism in Historical Perspective*, 2002.

164 Harkabi Y.: *Arab Attitudes to Israel*, s. 236

165 Anti-Defamation League: *Islamic Anti-Semitism in Historical Perspective*, 2002, s. 9

166 Tamtéž

167 Goldberg J.: *A Lesson from Egypt on the Origins of Modern Anti-Semitism in the Middle East*, s. 130-131

Sionisté byli dokonce krátce po útocích z 11. září 2001 obviněni, že o útocích jistě předem věděli, ale odmítli se o informace se Spojenými státy podělit, aby ve světě zažehli spory a konflikty. Autor obviňujícího sloupku dodal, že důkaz o tom je jasný - najdeme ho v Protokolech sionských mudrců.¹⁶⁸

Nekritické přijímání obsahu Protokolů sionských mudrců a jejich výrazná oblíbenost v regionu leccos vypovídá mimo jiné o přístupu k informacím na Blízkém východě. Zatímco z rozhovorů s muslimy vyplynulo, že čeští konvertité ke zdrojům informací přistupují kriticky a z různých důvodů jim záleží na tom, aby informace byly spolehlivé, muslimům ze zemí Blízkého východu častěji stačí, když informace podporuje jejich vidění světa. Viz kapitola 6.

Pro ilustraci, jakým způsobem jsou na Blízkém východě přijímány antisemitské konspirační teorie, jsem pro tuto práci zvolila tři události z dávné i nedávné historie, kolem nichž panuje řada konspiračních teorií namířených proti Židům a které těmto teoriím nejčastěji podléhají.

4.2 Útoky na Světové obchodní centrum

Teroristické útoky, ke kterým došlo 11. září 2001, jsou dodnes bezednou studnicí konspiračních teorií, kterým věří a šíří je lidé po celém světě. Mnohé konspirační teorie, které ani po 21 letech od útoků neztratily na své vitalitě, síle a přitažlivosti, jsou antisemitské. Oficiální teorie označují za strůjce útoků teroristickou organizaci Al-Qá'ida, konspirační teorie však našly i jiné viníky, vedle samotných USA to jsou nejčastěji Židé. Právě Židé a Izrael jsou obviňováni z toho, že stojí za útoky na Světové obchodní centrum v New Yorku a oblibu si tyto teorie našly po celém světě. Mezi americkými krajně pravicovými extremisty, bílými supremacisty a arabský a muslimský svět, v němž je z útoků častěji viněn Izrael, nevyjímaje.¹⁶⁹

Antisemitské konspirační teorie o původu útoků z 11. září 2001 tvrdí, že útoky provedli izraelští agenti, protože ti jsou podle konspirátorů jediní natolik zlí a mazaní, aby byli něčeho takového schopni. Tyto teorie staví na obsahu již zmíněných Protokolů sionských mudrců – Židé jsou ve své podstatě zlí a mají plán na ovládnutí světa.

168 Anti-Defamation League: *Islamic Anti-Semitism in Historical Perspective*, s. 10

169 Tamtéž, s. 5

K této teorii se váže i přesvědčení, že útoky provedl Mosad, izraelská zpravodajská služba, protože je údajně schopen útoky v takovém rozsahu provést a vinu svalit na své nepřátele. Konspirátoři, kteří neobviňují Židy a Izrael přímo z provedení útoků, tvrdí, že Izrael o útocích předem věděl díky svým špionážím, a neudělal nic, aby jim zabránil, čímž naznačují, že Židé jsou zrádci a otočili se zády ke Spojeným státům.¹⁷⁰

Jsou také teorie o mladých izraelských špiónech, kteří tvrdili, že jsou studenti umění. Ve skutečnosti však sledovali únosce dopravních letadel a neudělali nic pro to, aby útokům zabránili. Další teorie například tvrdí, že Světové obchodní centrum vlastnili židovští podnikatelé, kteří si jeho zničením chtěli přijít na miliony dolarů z pojištění, nebo že čtyři tisíce Izraelců, kteří údajně pracovali v budovách Světového obchodního centra, byly varovány izraelskou tajnou službou, aby 11. září zůstali doma.¹⁷¹

Arabskými médii proběhla také teze o zapojení Mosadu do útoků. Amín Hweidí, bývalý vedoucí egyptské bezpečnostní služby uvedl pro *Syrian Times*, že nevyklučuje roli Izraele v útocích na Spojené státy, protože Izrael je jediný, kdo má z těchto událostí užitek. Sloupkař v egyptských novinách připustil, že Mosad mohl být do útoků zapojen jako součást pokusu o odlákání pozornosti od izraelských krutostí, které páchá v Palestině. Egyptský reportér pro zpravodajské médium *Al-Usbú'c*, Saná' Al Sa'íd, zmínil podobné domněnky při rozhovoru s Nihádem Awadem, výkonným ředitelem Rady pro americko-islámské vztahy v červnu 2002. Reportér uvedl, že věří, že se za útoky skrývá někdo, kdo z nich má prospěch. A největší prospěch má podle něj ze zářijových útoků Izrael. Zmínil také, že existují teorie, které na toto poukazují. Měl mít na toto téma také rozhovor s prezidentem Georgem Bushem, který údajně připustil, že pokud útoky provedli Arabové, pak za útočníky stáli nearabové a nemuslimové. Bílý dům však jeho slova popřel.¹⁷²

Konspirační teorie o 4 000 Izraelcích, kteří pracovali ve Světovém obchodním centru a byli varováni, aby 11. září nechodili do práce, přitáhla ze všech antisemitských teorií kolem 11. září nejvíce pozornosti. Tato teorie se zrodila v libanonské televizní stanici *Al-Manár* a ve velmi krátkém čase se rozšířila do novin a na internet od Saúdské Arábie po Pákistán, cestu si našla až k americké krajní pravici.

170 Goldberg J.: *A Lesson from Egypt on the Origins of Modern Anti-Semitism in the Middle East*, s. 131

171 Anti-Defamation League: *Unraveling Anti-Semitic 9/11 Conspiracy Theories*, s. 7

172 Tamtéž, s. 12

Katarský Islamweb zveřejnil článek, v němž uváděl, že došlo k úniku další velmi důležité informace o 4 000 Izraelcích pracujících v budovách Světového obchodního centra, kteří před útoky dostali tajný pokyn, aby 11. září nechodili do práce. Článek dále uvedl, že důkazem toho je skutečnost, že žádný Izraelec nebo americký Žid pracující v obchodním centru nebyl zabit ani pohřešován. Tuto teorii šířil podle iránských médií i syrský velvyslanec v Teheránu Turkí Muhammad Saqar. Podle něj existují spolehlivé důkazy, že Izraelci byli do útoků zapojeni. Důkazem je absence všech židovských zaměstnanců v budovách centra v den útoků. Tvrdil také, že kvůli útokům naplánovaným na 11. září byla odložena návštěva Ariela Šarona v New Yorku. Ten o útocích podle syrského velvyslance samozřejmě předem věděl.¹⁷³

V médiích na Blízkém východě si našla místo také teorie o několika mužích blízkovýchodního vzhledu, kteří si natáčeli pád věži a oslavovali ho. Přihlízející údajně měli tento incident nahlásit policii, která muže později zatkl. Tato teorie se zakládá na několika faktech.¹⁷⁴ Pět mužů, u nichž se později prokázalo, že byli z Izraele, bylo zatčeno poté, co několik hodin po útocích přijeli s dodávkou na Manhattan. Podle neověřených zpráv policie ve vozidle našla několik cestovních pasů, nůž na řezání kartonů a značný finanční obnos. Jeden z mužů měl kameru, která obsahovala snímky mužů, kteří se údajně usmívají, když se věže rítí k zemi. Tato příhoda se stala jen dalším „důkazem“ izraelského zapojení do útoků a bylo o ní hojně informováno v blízkovýchodních médiích a krajně pravicových publikacích.¹⁷⁵ Zmínil ji také během rozhovoru jako fakt a důkaz, že útoky spáchal Izrael, respondent č. 9.

Dodnes jsou konspirační teorie o původcích útoků z 11. září 2001 využívány k očerňování Židů a Izraele a k šíření antisemitismu. V západních společnostech nebyly sice běžnými lidmi nijak masově přijaty, to stejné však nelze tvrdit o Blízkém východě, kde lidé ve velké míře věří, že za útoky stojí právě tito aktéři. Lidé zde mají velmi často pocit, že za každou událostí stojí nějaký skrytý příběh a oficiální vysvětlení nejsou nikdy zcela pravdivá. Téměř vše je zde předmětem pochyb a konspiračních teorií o utajovaném prospěchu Izraele, USA nebo vládnoucích blízkovýchodních elit.¹⁷⁶

Řada konspiračních teorií míří proti USA. Některé obviňují Spojené státy

173 The Guardian: *The hate that will not die*

174 Anti-Defamation League: *Unraveling Anti-Semitic 9/11 Conspiracy Theories*, New York, 2003, s. 22

175 Tamtéž

176 Al-Kassim M.: *20 years on, many Middle Easterners still believe 9/11 conspiracy theories*

například z toho, že útoky naplánovaly či nechaly provést, aby mohly následně podniknout invazi na Blízký východ. Tam měli mimo jiné podpořit Izrael a jeho vojenskou moc. Protiamerické teorie jdou tedy velmi často ruku v ruce s těmi antisemitskými.

4.3 Šíření koronaviru

Mýty o otravování studní a ovládnutí světa znovu ožilo s šířením koronaviru a jím způsobeného onemocnění covid 19. Tvrzení o tom, že Židé šíří nemoci, druhé nejrozšířenější po mýtu o rituální vraždě, pochází již ze středověku, kdy byli Židé ve 14. století obviňováni z vypuknutí morových ran poté, co údajně otrávil studny. Konspirační teorie o tom, že koronavirus do světa záměrně vypustili Židé a jsou jeho přenašeči, jsou živé i přesto, že vědci opakovaně upozorňují, že se virus šíří bez ohledu na náboženské vyznání či etnicitu.¹⁷⁷ Spolu s koronavirem se šíří i myšlenky, že Židé tento virus přímo vytvořili jako součást spiknutí za účelem zmocnit se vlády nad světem. Drží zároveň i léky proti onemocnění covid 19, odmítají se však o ně podělit.¹⁷⁸

Izraelský politik Natan Šaransky uvedl, že obvinění Židů z šíření koronaviru má své kořeny v Íránu, Turecku a dalších zemích, které jsou nepřátelské vůči Židům a Izraeli. Íránská státní média z epidemie nemoci vinila „sionisty“ a varovala občany, aby nevyužívali vakcíny vyvinuté izraelskými vědci. Zároveň íránský ájatolláh Násir Makárím Šírází, člen Rady expertů, uvedl, že pokud není jiná možnost, lze izraelskou vakcínu využít. Rahbar ájatolláh °Alí Chámenejí naproti tomu prohlásil, že americká léčiva jsou využívána k šíření viru. Virus byl podle něj navíc vyvinut speciálně tak, aby cílil na Írán za pomoci íránských genetických dat, k nimž se nějakým způsobem USA dostaly. Chámenejí také prohlásil, že Spojené státy chtějí do Íránu vyslat lékaře, ne proto, aby pomáhali během krize, ale aby mohla sledovat účinky jedu, který USA vyvinuly.¹⁷⁹

Podle hosta v turecké státní televizi Židé a sionisté vyvinuli koronavirus coby biologickou zbraň, aby pomocí ní ovládli svět. Tyto teorie se ujaly také na palestinských území, kde deník al-Haját al-Džadída zveřejnil v březnu roku 2020 kresbu v podobě velkého izraelského tanku pronásledujícího mladého Palestince, který nese malé dítě.

177 Greenblatt A. J.: *Fighting Hate in the Era of Coronavirus*, s. 212

178 Hatuel-Radoshitzky M., Eilam Sh., Cohen T.: *When an Old Disease Meets a New Disease*, s. 2

179 Gerstenfeld M.: *Anti-Jewish Coronavirus Conspiracy Theories in Historical Context*, Begin-Sadat Center for Strategic Studies, 2020, s. 42

Deník Al-Quds ve Východním Jeruzalémě napsal, že koronavirus je biologickou zbraní, již se Spojené státy a Izrael snaží nasadit proti Číně a Íránu, když se jim to nepovedlo konvenčními prostředky.¹⁸⁰

Právě v Palestině se šíří celá řada antisemitských tezí. Palestinian Media Watch zveřejnila seznam současných palestinských verzí na rituální vraždu. Obsahuje mimo jiné obvinění Izraele ze šíření onemocnění AIDS mezi Palestinci skrze promiskuitní ženy a z podplacení místních lékařů, aby mezi Palestinci šířili další nemoci.¹⁸¹ Když Izrael začal očkovat zadržené palestinské teroristy, začala Palestinská samospráva šířit teorie o tom, že na nich dělá lékařské pokusy. Palestinian Media Watch to označuje za oživení mýtu o rituální vraždě, kdy podle palestinských zdrojů jsou Izraelem zatčení teroristé ve všech ohledech zanedbáváni a jsou na nich prováděny pokusy. Podle deníku al-Haját al-Džadída z roku 2020 Palestinská samospráva požaduje ustanovení nezávislé lékařské komise, která by dohlížela na očkování vězňů, aby stejně jako v minulosti nedocházelo k pokusům. Mezinárodní červený kříž vězněné pravidelně navštěvuje a nezaznamenal nic, co by naznačovalo pravdivost výše uvedených obvinění.¹⁸² Nic z toho neobsahují ani seznamy požadavků, které věznění občas sepisují. Poté, co Palestinian Media Watch v roce 2007 kontaktovalo izraelské ministerstvo zdravotnictví, aby se vyjádřilo k obviněním, že se na vězněných Palestincích provádějí lékařské pokusy, ministerstvo odpovědělo, že žádné experimenty na vězních nebyly nikdy schváleny, nikdy se neděly a ani nedějí.¹⁸³

4.4 Popírání holokaustu

Ačkoli je holokaust nejlépe zdokumentovanou genocidou na světě, jsou dodnes jeho události zpochybňovány, bagatelizovány a popírány. „*Mělo by být zcela zřejmé, že popírání holokaustu je jednoznačně formou antisemitismu, protože s dějinami nemá nic společného. Jeho náplní je útočit, diskreditovat a démonizovat Židy.*

180 Hirsch M.: *Israel vaccinates imprisoned terrorists against the Coronavirus and the PA spreads libels*

181 Gerstenfeld M.: *Anti-Jewish Coronavirus Conspiracy Theories in Historical Context*, Begin-Sadat Center for Strategic Studies, 2020, s. 43

182 Hirsch M.: *Israel vaccinates imprisoned terrorists against the Coronavirus and the PA spreads libels*

183 Tamtéž

Tvrzení popíračů – podle něhož Židé zfalšovali důkazy, přinutili německé válečné zajatce přiznat se ke zločinům, jež nespáchali, a dotlačili Německo k tomu, aby od konce války neslo ohromné finanční a morální břemeno – je vystavěno na představě jakési mytické moci Židů, která je podle jejich pevného přesvědčení dostatečně veliká, aby bylo možné tak rozsáhlé spiknutí uskutečnit.“¹⁸⁴

V arabském světě se myšlenka popírání holokaustu objevila poprvé v 70. letech. Od 90. let se útoky na holokaust, jeho zpochybňování či popírání objevují napříč blízkovýchodními médii, v projevech státníků, je také nedílnou součástí radikálního islamismu a rétoriky kolem izraelsko-palestinského konfliktu. Tím, že je v řadě případů snahou popíračů holokaustu delegitimizovat Izrael, se těmto myšlenkám daří právě na Blízkém východě, kde se nevyhýbá ani těm zemím, které uzavřely s Izraelem mírové smlouvy, jako je Egypt nebo Jordánsko.¹⁸⁵ Saúdská Arábie v 70. letech sponzorovala vydání řady knih, které obviňovaly Židy z rozšíření podvodu s holokaustem, aby získali podporu pro vytvoření židovského státu, a šířily se po celém světě.¹⁸⁶

Možnost popírat holokaust na Blízkém východě však není bezbřehá, což se ukázalo v roce 2000, kdy Institut pro historickou revizi, americká organizace popírající holokaust, oznámila, že se její 14. revizionistická konference bude konat v následujícím roce v libanonském Bejrútu. Proti tomu se ozvala řada arabských intelektuálů a konání konference nakonec zakázala samotná libanonská vláda. Jak už bylo zmíněno, jiná je situace v Íránu, kde se holokaust zcela veřejně popíral či zpochybňoval na konferenci v roce 2005 a kde se o rok později uskutečnila soutěž karikatur bagatelizujících holokaust.¹⁸⁷

Konspirační teorie mají nezpochybnitelný zhoubný vliv na vnímání Židů a Izraele ve světě. Pro řadu muslimů je mnohem snazší obvinít z útoků Izrael či USA než připustit, že se někdo, s kým sdílejí náboženské přesvědčení, byť jeho diametrálně odlišný výklad, mohl dopustit něčeho tak odporného, jako byly útoky v roce 2001. V tomto duchu odpověděla na otázku, kdo podle ní stojí za útoky z 11. září, respondentka v rozhovoru č. 6.

184 Lipstadt D.: *Antisemitismus tady a teď*, s. 130

185 Lipstadt D.: *Popírání holokaustu*, s. 37

186 Bauer Y.: *Revisionism – The Repudiation of the Holocaust and Its Historical Significance*, s. 702

187 Turkeyhudileri: *Muslims and Holocaust Denial*

Konspirační teorie zaměřené proti Židům pravděpodobně sehrály roli také v útoku na texaskou synagogu v Colleyville, k němuž došlo v lednu 2022. Tehdy 44letý Brit Málík Fajsál Akram, který věřil, že Židé ovládají Spojené státy i celý svět, vzal jako rukojmí tři věřící. Požadoval propuštění Pákistánky Āfije Siddíqí, která ho mohla ovlivnit svou vírou v antisemitské konspirační teorie, mezi nimi i tou, že Židé jsou zodpovědní za útoky na Světové obchodní centrum.¹⁸⁸

Jak bylo uvedeno v kapitole o íránské soutěži v karikování holokaustu, přístup Blízkého východu k holokaustu je ambivalentní. Na jedné straně jde o popírání, že k němu vůbec došlo, případně panuje přesvědčení, že jeho následky a čísla obětí byly úmyslně zveličeny, na straně druhé slouží k poukázání na izraelsko-palestinský konflikt a Stát Izrael, jehož vznik je podle mnohých teprve tím skutečným holokaustem, nyní namířeným proti Palestincům. Arabští muslimové mimo jiné zdůrazňují, že za holokaust nenesou žádnou odpovědnost. V tomto duchu se nesly i rozhovory s rodilými muslimy, viz rozhovory č. 9 a 10.

Tento postoj potvrzuje také palestinský aktivista Omar Barghouti: „*Palestinci – a obecně Arabové – nenesou žádnou odpovědnost za holokaust, evropskou genocidu spáchanou především proti evropským Židům, Romům a mimo jiné i Slovanům. Není proto žádnou povinností Palestinců platit za něj svými životy, územím a živobytím, aby tak ulevili evropskému svědomí za kolektivní vinu za holokaust.*“¹⁸⁹

5 ROZHOVORY S MUSLIMY ŽIJÍCÍMI V ČR

Ačkoli je práce zaměřená na antisemitismus mezi muslimy na Blízkém východě, je třeba si uvědomit, že menší či větší skupiny muslimů žijí téměř po celém světě a je dobré se zaměřit ve zkoumání antisemitských postojů i na ně. Oslovila jsem proto muslimy žijící v České republice - rodilé muslimy ze zemí Blízkého východu, jejich potomky, kteří se buď narodili v ČR, nebo zde odmala vyrůstají, i české konvertity. Jsou rozdílného věku, původu, zaměstnání, vystudovali jiné školy i obory. Spojuje je pouze skutečnost, že se identifikují jako muslimové.

188 Sarna D. J.: *How antisemitic conspiracy theories contributed to the recent hostage-taking at the Texas synagogue*

189 Spoerl S. J.: *Palestinians, Arabs, and the Holocaust*, s. 14

V polostrukturovaných rozhovorech jsem se zaměřila především na zjištění, zda respondenti věří a šíří konspirační teorie, které jsou ve své podstatě antisemitské. Ptala jsem se jich proto, z jakých zdrojů čerpají informace, když se chtějí dozvědět nejen o aktuálních událostech, o něž se všichni respondenti, jak shodně uvedli, zajímají. Ptala jsem se také na to, zda si informace, které k nim přicházejí a jež přijímají, ověřují, a zda jsou na ověřování informací zvyklí například ze studia na střední či vysoké škole, z domova nebo zda je pro ně hlavním faktorem ověřování informací islámská víra. Během rozhovoru jsem respondenty požádala, aby mi sdělili vlastní stanovisko, názor a myšlenky ohledně tří vybraných událostí nedávné i vzdálenější historie, kolem nichž se často točí antisemitské konspirační teorie – útoky na Světové obchodní centrum v roce 2001, šíření koronaviru a události holokaustu.

5.1 Čeští konvertité

1) žena, 34 let, vystudovala VUT, pracuje v oboru IT, islám přijala v roce 2008.

Islám přijala poté, co zjistila, že uprchlíci z Čechy, s nimiž byla v kontaktu, jsou muslimové a začala si o jejich náboženství vyhledávat informace. Ze světového dění ji zajímá politika a ekologie, a to především v Evropě, USA, a vztahy Ruska a kavkazských zemích. Informace o těchto oblastech čerpá z České televize, sleduje některé stránky na Facebooku, jako jsou Manipulátoři.cz a HateFree Culture, a vybrané osobnosti na Twitteru, například novináře Vojtěcha Gibiše, Pavla Houdka a osobnosti, které se nyní vyjadřují k válce na Ukrajině, jako je generál Petr Pavel atd.

Uvedla, že je pro ni důležité, aby zpráva, kterou si na internetu přečte, měla odkaz na relevantní zdroj. Nemá ale pocit, že by na ověřování informací a výběr zdrojů mělo vliv její náboženství. O světových událostech hovoří se svými kolegy i rodiči a sourozenci, její rodina však podle ní podléhá konspiračním teoriím a diskuze s ní jsou velmi náročné. Na sociálních sítích nic z dění nesdílí, není na nich moc aktivní a jako důvod uvedla přítomnost množství trollů v diskuzích.

Co se týče vybraných událostí, v případě útoků z 11. září přijímá oficiální teorii, tedy že je spáchala organizace Al-Qá'ida. Věří, že koronavirus se v posledních letech rozšířil z Číny, a sama uvedla, že nevěří konspiračním teoriím, které tvrdí, že virus rozšířili USA nebo jiní aktéři.

V případě holokaustu taktéž věří oficiálním číslům a zprávám, navíc má v rodině někoho, kdo prošel koncentračním táborem. Všimá si toho, že jsou konspirační teorie často namířené proti Židům a sionismu. „*Jsou to blbosti,*“ dodala na závěr rozhovoru.

2) muž, 36 let, studoval obor Transkulturní komunikace, pracuje v O2, islám přijal v roce 2000.

Od mala se pohyboval mezi muslimy díky tomu, že se on i jeho rodina přátelili s muslimskou rodinou a jejími dětmi, viděl, jak praktikují islám. O přijetí víry začal uvažovat až v dospělosti poté, co měl autonehodu. O dění ve světě se podle svých slov hodně zajímá a vždy rád četl historické knihy. „*Člověk, který nesleduje svět, jak se hýbe, se ani sám nedokáže pohnout,*“ uvedl v rozhovoru.

Nejvíce se zajímá o Blízký východ a informace o něm čerpá především ze zahraničních médií, která podle něj nabízejí mnohem detailnější a komplexnější informace o této oblasti než česká. Z arabských médií čte Arabnews a Al-Jazeera, zároveň si podle svých slov dává pozor i na jejich způsob zpravodajství, které často straní buď některé ze zemí, či politickému směru. Z médií, z nichž čerpá informace, zmínil mimo ta arabská také CNN, BBC, Českou televizi a novináře Daniela Stacha a Filipa Horkého. Dříve sledoval i ruské zpravodajství na Russia Today, ale s nástupem Vladimira Putina se mu začalo zdát, že se zpravodajství změnilo, začalo zavánět konspiracemi a přestal ho proto sledovat. Někteří jeho arabští přátelé nicméně ruské zpravodajství nadále sledovali a sami se začali kvůli odlišnosti názoru stranit. Ten uvedl, že z podobných zkušeností má pocit, že ač on sám je otevřený různým názorům a je schopen vyjít s lidmi různých názorů, to stejné konspirátoři často nedokážou. Za konspirátora považuje vlastního otce, který věří například tomu, že onemocnění covid 19 je výmysl sloužící k ovládnutí světa. Snažil se s ním diskutovat a vysvětlovat mu, že to tak není, ale poté, co neviděl žádný výsledek svého snažení, diskuze s otcem vzdal. Zastává názor, že lidé, kteří věří konspiracím, nemusejí být vyloženě nespokojení se svým životem, ale neumějí se zorientovat v obrovském přílivu informací, nevědí, jak na ně nahlížet a jak je třídit, a tak si vyberou teorie, které označujeme za konspirační, protože jsou často velmi jednoduché.

Respondent uvedl, že aby informaci nebo mediální článek přijal jako relevantní zdroj, musí být uveden, kdo ho napsal a odkud pochází původní zpráva, což, jak říká, u dezinformačních webů zpravidla chybí, a dále si danou informaci ověřuje z dalších zdrojů.

Velmi zajímavě odpověděl na otázku, zda má pocit, že na důkladné ověřování si informací má vliv jeho vyznání. Na rozdíl od ostatních respondentů zcela jasně označil za hlavní motivaci islám, který podle něj nabádá věřící, aby nešířili lži, a podle něhož jsou věřící zodpovědní za to, jaké informace šíří. Podle svých slov chce působit důvěryhodně a obecně by si muslimové měli uvědomit, že jsou chodící reklamou na islám a chovat se podle toho. Bez pravdy prý není spravedlnost, což jsou hodnoty, které zdůrazňoval prorok Muhammad. V opačném případě by byl z člověka jen populist, který si vybírá jen to, co se mu líbí a ne pravdě mu nezáleží.

Ohledně útoků z 11. září přijímá oficiální verzi. Je si vědom toho, že v arabském světě lidé, především Palestinci, věří, že se jedná o sionistické spiknutí a přisuzuje to vleklému arabsko-izraelskému konfliktu.

Odmítá konspirační teorie o tom, že by Židé stáli za rozšířením koronaviru a přijímá oficiální verzi o tom, že se onemocnění způsobené virem v posledních letech rozšířilo z Číny. Verze o bohaté skupině lidí, která rozšířila virus, jsou podle něj jednoduché a pro některé lidi snadno uvěřitelné.

Co se týče holokaustu, stejně jako první respondentka má člena rodiny, který prošel koncentračním táborem v Osvětimi a přežil i pochod smrti. V rodině se o jeho zkušenostech sice nemluví, ale jako důkaz toho, že k holokaustu došlo a došlo k němu tak, jak se běžně uvádí, poukazuje na skutečnost, že dosud alespoň částečně některé koncentrační a vyhlazovací tábory stojí, stále žijí pamětníci a přeživší, kteří o svých zkušenostech vyprávějí, a řada rodin má nebo měly členy s přímou zkušeností s holokaustem. Obává se, jak se bude o holokaustu mezi lidmi mluvit v dalších letech, kdy pamětníků výrazně ubývá a události druhé světové války se nám vzdalují.

Respondent uvádí, že o tom, co ho ze světového dění zajímá, hovoří se svými kolegy v zaměstnání, ač je to s nimi složité, protože někteří z nich inklinují ke konspiračním teoriím, například o šíření koronaviru. Snaží se s nimi ale poklidně diskutovat a ukázat pochopení i pro jejich postoje. Mezi muslimy si vybírá, s kým diskutuje. Považuje se totiž za pravicově orientovaného a spíše proevropského člověka, kdežto mezi muslimy je podle něj hodně levicově euroskepticky orientovaných lidí, politiku proto raději nechává stranou a diskutuje o ní jen s blízkými přáteli. U českých konvertitů si všimá, že jim nevyhovuje ani Západ, ani Čína a Rusko a představovali by si ideálně islámský chalífát, jakým byla

například Osmanská říše, sami však nevědí, na jakých základech by měl vzniknout. Zapomínají také na to, že by sami měli jít příkladem. Pokud najde dobře zpracovaný článek, sdílí ho na sociálních sítích, kde se také zapojuje do diskuzí na různých stránkách a skupinách. Vede ho k tomu přání ukázat těm s jiným názorem svůj pohled a vzdělávat je tak. Obecně zastává názor, že když už člověk diskutuje s lidmi opačného názoru, je třeba to dělat citlivě, ukázat pochopení pro jejich postoje, ale snažit se jim ukázat, jak se na téma dá také nahlížet a tímto způsobem je zkusit přimět přemýšlet trochu jinak.

3) žena, 21 let, studentka pedagogické fakulty, doučuje děti cizinců. Islám přijala v 18 letech.

K islámu si našla cestu skrze výuku filozofie na gymnáziu, ta jí však nevyhovovala jako životní směr, a tak se začala poohlížet po různých náboženstvích. Ovlivnila ji také skutečnost, že rodina jejího otce je muslimská a začala si o islámu zjišťovat více.

Zajímá se o světové dění, ale nedokáže určit oblast nebo témata, které by ji zajímaly nejvíc. Televizi nesleduje, informace čerpá z internetu, především z ČT24, zmiňuje, že nesleduje zprávy na portálu Seznam a serveru Novinky.cz. O tom, co se ve světě děje, se často dovídá skrze sdílené zprávy a informace na Instagramu. Myslí si, že se na této sociální síti dostane k informacím, o nichž česká média neinformují. Na otázku, zda si instagramové příspěvky ověřuje, odpovídá, že se je snaží ověřovat, protože si je vědoma toho, že lidé často sdílejí hoaxy a dezinformace. K ověřování informací ji vede primárně škola, kde je vedena k čerpání z relevantních zdrojů. Uvádí, že svou roli v tom hraje i její náboženské vyznání, kdy nechce šířit něco, co není pravda, aby nenaváděla ostatní k něčemu špatnému nebo třeba někomu lživou informací neublížila.

Nedokáže označit nikoho za přímého původce útoků z 11. září 2001, sama neví, na jakou stranu se přiklonit. V případě koronaviru věří oficiální verzi, tedy že pochází z Číny, nemyslí si však, že byl úmyslně vytvořen. Co se týče holokaustu, podle svých slov nechápe, jak něco takového můžou lidé zpochybňovat či popírat. Jako důkaz toho, že se holokaust stal a stal se tak, jak se oficiálně uvádí, zmiňuje přeživší, kteří o svých zkušenostech dodnes vyprávějí.

O světových událostech si povídá nejvíc se svým manželem, s několika dalšími muslimy i se spolužáky ve škole v rámci výuky. S těmi, kteří nejsou naladěni jako ona,

občas diskutuje, ale „*ne za každou cenu*“.

4) muž, 34 let, studoval religionistiku a islámské nauky. Islám přijal ve 14 letech,

V Bohu podle svých slov vždy věřil, jen si k němu hledal cestu. Tu našel v islámu. O dění ve světě se zajímá, snaží se být v obraze, ale sám si zprávy ze světa na internetu nevyhledává, spíše se k nim dostává zpětně s nějakým časovým odstupem. V televizi sleduje stanici Prima ZOOM, na internetu pak čerpá z Al-Jazeera, a protože ho zajímá izraelsko-palestinský konflikt, sleduje Middle East Monitor. Dále také think tank Pew Research Forum. Informace si následně ověřuje nebo je porovnává s médii, k nimž má důvěru.

Podle respondenta ho vede k ověřování si informací a zájem o to, čerpat z důvěryhodných zdrojů, islámské náboženství. Na důkaz toho, že jsou muslimové povinni si ověřovat informace a nešířit fámy či konspirace, citoval několik koránských veršů, které nabádají muslimy, aby byli s těmi, kteří hovoří pravdu, aby ověřovali pravdivost zpráv, které se doslechnou. Podle hadíthu nemají věřící předávat veškeré informace, které se k nim dostanou. Mají být jakýmsi filtrem informací. Konspirační teorie jdou podle něj proti islámu a satan se jimi snaží rozdmýchat zmatek. Uvádí, že konspirace se týkali už Mojžíše, když odešel do Egypta za Faraonem. Když jeho kouzelníci uvěřili Mojžíšovi poté, co proměnil hůl v hada, Faraon je varoval, že jedině, co chce Mojžíš získat, je moc nad nimi a vyhnat je z Egypta.

V otázce útoků z 11. září respondent uvedl, že nevěří oficiálnímu výkladu, zároveň ale nedokáže říct, kdo podle něj útoky spáchal. Není prý nemožné, aby útoky spáchala Al-Qá'ida, protože podle něj muslimská umma má velký problém s extremismem a takfírismem. Je mu však podezřelé, že se viníci našli tak brzy a že v troskách letadla se našly saúdské pasy. Když jsem respondentovi sdělila, že jiný respondent před ním označil za pachatele útoků Izrael, připustil, že i to je možné vzhledem k provázanosti americké a izraelské politiky.

K šíření koronaviru uvedl, že nám ho Bůh poslal jako milost i trest, ale především jako zkoušku, která nás má někam posunout. Podle něj je to něco, co tu vždy bylo a bude. Nemyslí si, že by za jeho šíření někdo mohl, nevěří, že někdo virus rozšířil záměrně. Domnívá se ale, že distribuce vakcín přerůstala v biologickou válku, kdy některé země měly vakcín dostatek a jiné naopak. V té souvislosti zmiňuje Izrael, který vedl v proočkování, přitom Palestina neměla k vakcínám přístup, protože Izrael vakcíny pro

Palestinu blokoval.

Ohledně holokaustu uvádí, že události holokaustu nemají podléhat nějakým názorům, protože to je věc historicky daná. Jediné, o čem by se podle něj mohly vést diskuze, je definice toho, kdo je Žid. Nicméně jak z historie víme, o tom, kdo je, nebo není Žid, nerozhodovali lidé sami, ale nacisté. Jenom v tomto smyslu by se dle respondenta dalo diskutovat o tom, kdo je žid a kolik Židů během holokaustu zemřelo. Doplnil, že „*revizionismus je v případě holokaustu nepřijatelný*“. Když jsem respondentovi sdělila, že další respondenti, kteří se narodili na Blízkém východě, zpochybňují počty zavražděných Židů a zastávají názor, že byl holokaust zveličen, aby mohl vzniknout Izrael, uvedl, že se jedná o relevantní argument v debatě, na jakých pilířích stojí Izrael a „*politika apartheidu, který tam teď je*“. Palestinci podle něj nepoznali tíži nacistických režimů a nemají zkušenost s nacismem jako my Evropané. Nemají proto tu historickou paměť, kterou máme my a naopak.

5.2 Druhá generace muslimů v ČR

5) žena, otec Syřan, 24 let, studentka mezinárodních vztahů a diplomacie, pracuje v kosmetické firmě

Ač je rodilá muslimka, považuje se zároveň za konvertitku, protože si k islámu během života skrze čtení a vyhledávání informací sama našla cestu. Ze světového dění se zajímá hodně o islám a islámský svět i další témata, v současnosti o válku na Ukrajině a obecně o kulturu a způsob života lidí v různých koutech světa. Informace čerpá například z ČT24, výslovně zmiňuje, že se nedívá na stanice CNN Prima News a TV Nova, které jsou podle ní bulvární. Stejně jako respondent č. 2 uvádí, že česká média jsou ve svém informování o světovém dění velmi omezená a raději čerpá z arabských médií, jako je al-Arabíja nebo al-Jazeera, která je schopná sledovat v arabštině, případně BBC a France24. Primárně tedy sleduje arabská média, poté je srovnává s těmi českými. Uvádí, že často nemá důvěru v ty informace, které velmi působí na emoce. V takových případech je u přijímání informací opatrnější. Zastává názor, že se má vždy hledat pravda, ať je jakákoli. A po zkušenostech s projevy islamofobie se o to víc snaží přistupovat kriticky k informacím, aby se nedopustila toho, že bude o někom šířit lži, jako se podle ní u nás šířily v některých obdobích o muslimech.

K útokům na Světové obchodní centrum uvedla, že se na nich podílela Al-Qá'ida

i samotné Spojené státy a spolupracovaly na nich. Nepřipadá jí totiž možné, aby se o tak tragické události nevědělo předem. Zmínila, že jim paní učitelka na střední škole vyprávěla, že několik týdnů před útoky pobývala v Dánsku, kde byla zavedená přísnější bezpečnostní opatření a kde neumožňovali lidem cestovat do USA. Jejím slovům věří. A věří tomu, že za útoky se skrývá mnohem více než jen útok „nějakého saúdského Araba“.

Na otázku ohledně šíření koronaviru odpovídá, že koronavirus tu byl již mnohem dříve než pouze v posledních letech. Nemyslí si, že se rozšířil z Číny kvůli tomu, že tam „lidé jedli netopyry“, přiklání se však k tvrzení, že z šíření nemoci a vakcín někdo profituje, nikoho konkrétního nezmiňuje. Nevěří, že by chtěl kdokoli vakcinací omezit počet lidí na světě nebo čipovat obyvatelstvo, jak se také říká.

Ohledně událostí holokaustu podle svých slov nemá důvod pochybovat o oficiálních informacích a číslech. Zároveň ale zmiňuje, že se na holokaust jinak dívají Arabové, v arabských médiích prý slyšela, že se jedná o největší lež na světě a nic takového jako holokaust se nestalo. Podle ní toto popírání holokaustu mezi muslimy souvisí s izraelsko-palestinským konfliktem, kdy mají muslimové pocit, že na jejich území přišli Židé a obsadili ho a holokaust byla pouhá záminka pro obsazení Palestiny. Podle respondentky nelze frustraci z tohoto konfliktu ventilovat popíráním holokaustu.

O dění ve světě si povídá nejvíce s rodiči. S muslimy žijícími v ČR málo, protože s českými konvertitkami se nevidá, a s Arabkami o dění ve světě mluvit nemůže, protože mají podle ní velmi malý rozhled a ani nemají zájem taková témata řešit. Na sociálních sítích nic nesdílí z časových důvodů a také nemá vždy chuť na těchto platformách diskutovat s lidmi. Vybavuje si však, že naposledy sdílela událost, kdy muž v Sýrii zabil svoji manželku, když nesouhlasila, aby si vzal druhou manželku. Lidé v diskuzích podle ní stranili manželovi, dávali vinu ženě, že ho něčím určitě vyprovokovala, což ji rozzlobilo natolik, že se rozhodla informace o tomto incidentu sdílet, aby dala najevo svůj nesouhlas s těmito stereotypními představami.

Na konec rozhovoru hovořila v souvislosti s arabskými tradicemi a stereotypy o tom, že je mezi některými Araby podceňováno vzdělání žen, někteří Arabové totiž zastávají názor, že stejně „nakonec skončí u plotny“. Zmínila také, že radě arabských mužů nevyhovuje vzdělaná žena s touhou pracovat. Upřednostňují nevzdělanou ženu v domácnosti, která se bude věnovat dětem a která nebude odporovat manželovi nebo ho

poučovat.

6) žena, otec Libanonec, 16 let, studentka gymnázia

Respondentka uvedla, že se zajímá o dění ve světě, ne však příliš o dění politické, protože téma politiky jí připadá těžké a je k němu potřeba více znalostí. Nejvíce ji zajímají lidská práva, především práva žen a to, jak jejich práva v různých zemích upravují zákony. Sleduje proto spíše aktivistické profily na sociálních sítích, ale i ty, které přinášejí informace o Palestině a tamní situaci. Jak uvedla, na televizi se nedívá, občas čte zprávy na serveru Seznam, tam si ale prý několikrát všimla, že informace ze zahraničních zdrojů nepřeložili správně. Čerpá také z ČT24. „*Asi rok a půl si dávám pozor na zdroje, protože už jsem několikrát naletěla,*“ uvedla respondentka. Částečně přikládá zájem o spolehlivé informace islámu, protože podle ní islám znamená nežít ve lži. A protože ani ona sama nechce žít ve lži, snaží se ověřovat si informace.

O útocích z 11. září si respondentka myslí, že je nespáchal žádný muslim. „*Muslim by neměl pozvednout zbraň proti žádnému muslimovi a ani by neměl ohrozit žádného jiného muslima. Tím pádem, jestliže to letadlo unesl muslim, tak v tu chvíli, kdy unesl letadlo a nemohl si být jistý, zda na jeho palubě není nějaký jiný muslim, tak v tu chvíli už natolik porušil islám, že se ani nedá považovat za muslima,*“ uvedla. „*Druhá věc je, že mě ani nenapadá, proč by to muslim udělal. Teroristické útoky muslimové páchají proto, aby na sebe upoutali pozornost. A tady vlastně nevím, proč na sebe chtěli tu pozornost poutat. Čeho tím chtěli dosáhnout?*“ Respondentka odmítá tvrzení, že za útoky stáli muslimové a uvádí, že útoky spáchal někdo, kdo chtěl, aby muslimové vypadali v očích lidí po celém světě špatně, lidé se jich báli a aby se mohli muslimů zbavit. Byla to podle ní jen záminka.

K tématu šíření koronaviru uvádí domněnku, že jde o uměle vytvořený virus v čínské laboratoři. Tuto teorii slyšela od učitelky ve škole a dále ji neověřovala.

Respondentka přečetla několik knih o holocaustu a jeho popírání jí připadá, jak říká, nelogické. Zdůvodňuje to myšlenkou, že Němci potřebovali věznit Židy, aby se zmocnili jejich majetku a mohli financovat válku. Vzápětí však uvedla, že si nemyslí, že Hitler nechtěl zlikvidovat všechny Židy. Vybral si je proto, že byli menšinou a že měli peníze. „*To, že Židi uměli obchodovat, sahá až Bůh ví kam a je to naprosto jasná věc, že uměli obchodovat a měli plno majetku a vedli plno bank a dávali lidem půjčky a nebyli líní,*“ vysvětlila. Kdyby se prý ale opravdu snažil Židy vyhladit, šel by na to jinak. „*Já si*

myslím, že by je prostě postřílel na ulici. Nenamáhal by se je někam odvážet. Myslím si, že v tom bylo něco víc.“ Podle respondentky chtěl Hitler od Židů především jejich majetek a peníze, až potom ho mohla motivovat nenávist k nim.

7) žena, otec Egyptan, 21 let, studentka VŠCHT

O dění ve světě se respondentka zajímala spíš dříve, ale protože si nedokázala držet odstup, když někteří lidé ve světě trpěli a odráželo se to negativně na jejím duševním zdraví, přestala informace účelově vyhledávat. I tak jsou některé události či regiony, které ji zajímají a o kterých si informace shání. Těmi jsou, jak uvedla, Sýrie, Jemen, Palestina a Egypt, protože se jí události v těchto zemích týkají přímo, případně někoho z jejích přátel, navíc se podle ní o těchto zemích v českých médiích informuje velmi povrchně a často se podle ní do obsahu zprávy promítá osobní názor jejího autora.

Hlavními informačními zdroji pro ni jsou al-Jazeera, al-Arabija, někdy čte také The Jerusalem Post a Haaretz a sleduje některé aktivistické účty na Instagramu, které se věnují izraelsko-palestinskému konfliktu, jako jsou

Zájem o relevantní informace u respondentky podle jejích slov vychází z víry, kdy má strach šířit něco, co není pravda.

Respondentka přiznává, že co se týče útoků z 11. září, není dobře informovaná. Přiřítá to pocitu, že se jí tyto události netýkají, ač přiznává, že jde o významnou událost s dalekosáhlými důsledky. Je si vědoma toho, že kolem útoků panuje řada teorií, sama se ale nepřiklání k žádné konkrétní.

U šíření koronaviru uvádí, že z vědeckého hlediska jsou možné dva případy, tedy že virus přečkával někde mezi zvířaty a kvůli špatné hygieně se rozšířil, druhý případ je únik viru z laboratoře.

Oficiální teorie kolem holokaustu přijímá, nepochybuje ani o tom, co se stalo, ani o počtech obětí.

5.3 Muslimové z Blízkého východu žijící v ČR

8) muslim z Jordánska, 38 let, 17 let žije v ČR, studoval zde IT a pracuje v oboru.

Střední školu studoval v iráckém Bagdádu, kde je možnost si vybrat literární či vědecké zaměření. Podle toho, jaké zaměření absolvuje, jsou mu poté přiděleny i určité typy

vysokých škol. Respondent studoval vědecké zaměření. Z médií prý dříve sledoval ta mainstreamová, myslí si ale, že jsou zmanipulovaná. Čte především ekonomické zprávy a čerpá například ze serveru Aktuálně.cz, CNN a BBC Arabic. Televizi nesleduje a nečte zprávy o současné válce na Ukrajině, protože mu to podle jeho slov připomíná vlastní trauma z války v Sýrii a Iráku. Chrání tím sám sebe. „*Zažil jsem to, pohřbil jsem své kamarády, viděl mámu plakat a nechci to prožívat znovu.*“

Podle něj je mezi některými muslimy rozšířena myšlenka, že muslimové by měli číst jen určitá média a sledovat určité televizní stanice. Respondent se považuje za vzdělaného člověka a tuto myšlenku odmítá. Snaží se hledat ty zprávy, které jsou podle něj pravdivé a přesné, ač to podle něj není 100% možné.

K útokům na Světové obchodní centrum uvedl, že atentáčníci byli jen pěšáci a je otázkou, zda Usáma bin Ládín zorganizoval tyto útoky nebo k nim byl nějak zmanipulován. Během rozhovoru několikrát opakuje, že „*nikdy nevíme, kde je pravda*“.

Co se týče koronaviru, věří oficiálním teoriím, tedy že se rozšířil z Číny. Připouští, že virus mohl přijít od zvířat i z laboratoře.

K tématu holokaustu vzápětí po položení otázky připouští, že lidé na Blízkém východě toho o této etapě dějin vědí jen velmi málo. Jen ti, kteří cestují a čtou zahraniční média, o něm mají povědomí. Je to podle něj dané i tím, že se o holokaustu ve školách neučí, historie je na Blízkém východě pojímaná z náboženského hlediska – studenti se učí především o Božích knihách a prorocích. Příkládá to k tíži diktátorským režimům v regionu, které propagují určitý pohled na historii i Židy. Ty zmiňuje v souvislosti s tématem této práce a uvádí také, že člověk, který cestuje do Arabského světa, musí být opatrný, jak a o čem mluví. Není podle něj příliš žádoucí mluvit o Židech jinak, než jak jsou tamní lidé zvyklí. Na závěr rozhovoru uvádí, že mu Bůh dal schopnost používat hlavu, a tak nevěří konspiračním teoriím.

9) muslim původem z Palestiny, vyrostl v Kataru, 24 let žije v ČR, vystudoval zde medicínu, pracuje v realitách

Střední školu studoval v Kataru a stejně jako uvedl respondent č. 5, také v Kataru jsou střední školy zaměřené buď vědecky, nebo literárně. Respondent studoval vědecké zaměření. Podle něj se Palestinci a stejně tak jiní Arabové a muslimové musejí zajímat o světové dění, protože právě oni jsou od konce druhé světové války středem pozornosti,

protože tehdy se podle jeho slov Západ začal soustředit na islám a arabský svět. Nejvíce se zajímá o oblast Palestiny a Blízkého východu. „*Určitě nečerpám informace z České televize, to nikdy, nečerpám vůbec z českých médií,*“ odpovídá na dotaz, odkud sbírá informace, když se chce dozvědět o tom, co se děje v oblasti jeho zájmu. O situaci na Blízkém východě se dozvídá také z al-Jazeera a dívá se na videa na YouTube, Facebooku a na TikToku, ten je nyní jeho hlavním zdrojem informací, protože jsou podle něj autentické a pocházejí přímo od lidí, kteří v oblasti žijí. „*Tam lidé neříkají svůj názor, ale jsou to přímo videa o tom, co se děje,*“ uvádí, když se ptám na to, zda není pak složité autenticitu tiktokových videí ověřit. Prý si je vědom toho, že všechny informace tam jsou pravdivé, protože na TikTok přidává svůj obsah i „*druhá strana*“, což jsou podle něj sionisté. O pravdivosti obsahu TikToku podle něj vypovídá i to, když se o závažnějších událostech dozví i posléze z médií nebo když o tom hovoří i další lidé.

O situaci v Palestině hovoří se svými přáteli a známými i muslimy, nejvíc o tom prý diskutuje na sociálních sítích s neznámými lidmi. Obsah, který ho na sociálních sítích zaujme, dále sdílí, aby podle svých slov rozšířil povědomí o tom, co se děje, protože „*západní média se nedívají rovným okem na všechno, jenom na to, že Izrael má právo tam být, a ignorují masakry a oběti na palestinské straně. A tak někdo musí dělat něco proti tomu, aby to mělo nějakou váhu.*“

Když jsem respondentu požádala, aby mi sdělil vlastní stanovisko o tom, kdo podle něj stojí za útoky z 11. září nebo jak k nim došlo, odpověděl: „*Mám fóbii ze západních médií, která během hodiny označila Usámu bin Ládina, který to plánoval někde v Afghánistánu. Našli 19 arabských jmen v letadle a ty obvinili. To je pro mě hodně podezřelý. Nevěřím, co říkají západní média.*“ Zmiňuje, že se prý v troskách letadel našel arabský Korán, což je podle něj podezřelé. A když se následně samotný Usáma bin Ládín k útokům přihlásil, respondent se domnívá, že chtěl své organizaci pouze udělat reklamu, ukázat její sílu a útok si přivlastnit.

Podle respondentu existují důkazy, které západní média nechtějí ukázat nebo je skrývají a které ukazují na skutečného pachatele – Izrael. Prý už to jednou udělal, když zaútočil na USS Liberty¹⁹⁰. Izrael zaútočil na Světové obchodní centrum tak, aby to vypadalo, jako že pachateli jsou Arabové. Tímto úskokem si měl Izrael získat ještě větší

190 Výzvědná loď amerického námořnictva, která byla zasažena izraelskými leteckými silami během šestidenní války.

podporu USA a využít to jako další důkaz toho, že je potřeba, aby Západ podporoval Izrael. „*Jsem stoprocentně přesvědčen, že Ameriku neřídí Američani, ale izraelská lobby. A tím pádem řídí celý svět.*“ Informace o útocích z 11. září čerpá z videí na sociálních sítích a v souvislosti s tím zmiňuje další z konspiračních teorií o zatčení několika Izraelců, kteří si útoky natáčeli a oslavovali je.

Ohledně původu a šíření koronaviru opět zmiňuje velkou sílu médií a ač podle svých slov nepopírá, že koronavirus existuje, nemohlo to mít ve skutečnosti tak obrovský dopad na životy lidí. Domnívá se, že za opatřeními stál obchodní zájem. Uvedl také, že nemocnice v České republice měly vyhrazena celá oddělení pro pacienty s onemocněním covid 19, byla však prázdná. Tuto informaci má prý od svých známých lékařů a sester přímo z nemocnic. Lidé prý umírali na jiná onemocnění a komplikace a vydávalo se to za covid 19. Podle něj je celá situace kolem šíření viru a onemocnění nafouknutá.

„*My v arabském světě nemáme zájem o holokaustu vědět, protože my v něm nejsme přímo angažovaní, nebyli jsme ti, kteří ho prováděli, a nebyli jsme oběti. Na následky holokaustu ale doplácíme my. Hlavním následkem holokaustu je vznik Izraele, okupace Palestiny a vyhnání Palestinců z domova,*“ uvádí poté, co jsem ho požádala, aby mi sdělil vlastní pohled na události holokaustu. Teprve nyní se Arabů prý holokaust týká.

Respondent zpochybňuje oficiální čísla (židovských) obětí holokaustu a vysvětluje to tím, že tehdy nebyla média tak solidní a rozšířená jako dnes a prý historii píše vítězové. Na moji poznámku o tom, že o holokaustu vyprávěli a dodnes vyprávějí přeživší, odpovídá, že nepopírá, že k holokaustu došlo, ale ne v takové míře, jak se uvádí. Jako příklad zmiňuje, že nyní se uvádí, že v ukrajinské Buče bylo zavražděno tři sta lidí, pokud by ale Ukrajina vyhrála válku, je možné, že bude uvádět, že tam zemřely tři miliony lidí. Teď to prý udělat nelze, protože existují média, ale tehdy, kdy se odehrával holokaust, to tak nebylo. Dodává také, že dnes už není možné zkoumat, zda oficiální čísla obětí holokaustu jsou skutečná. Pro respondenta jsou zákony kriminalizující popírání či bagatelizování holokaustu podezřelé a na něj to působí, jako když někdo něco tají. Slyšel prý, že tehdy neměli nacisté k dispozici tolik uhlí a plynu, aby mohli zavraždit tak obrovský počet lidí.

V závěru rozhovoru poukázal na téma této práce, kterým je antisemitismus, a uvedl, že jsou nám nuceny definice antisemitismu a kritizuje, že se antisemitismus vztahuje pouze na Židy, přitom i Arabové jsou Semité. Podle něj se Židé snaží měnit historii a terminologii k jejímu popisování, aby to vyhovovalo jim.

10) muslim z Egypta, 12 let žije v ČR, studoval historii na Káhirské univerzitě, nyní pracuje ve směnárně.

Na střední škole studoval literární zaměření, odkud šel studovat historii na univerzitu. Když jsem se zmínila o egyptských učebnicích a způsobu, jakým zmiňují Židy, respondent ihned začal vyprávět o výtvarné výchově, během níž už od začátku školní docházky děti kreslily výjevy z války proti Izraeli z roku 1973. „*Kreslili jsme egyptské vojáky, egyptskou vlajku a izraelské vojáky ležící na zemi.*“ K tomu doplnil, že lidé obecně na Blízkém východě mají problém rozlišovat mezi Židy, sionisty a Izraelci. Také v Egyptě lidé velmi často nevnímají rozdíly a kdo je Žid, je pro ně zároveň sionista a Izraelec, bez ohledu na to, odkud skutečně je a jaké jsou jeho politické postoje.

Stejně jako ostatní respondenti se zajímá o dění ve světě, ale uvádí, že se moc nezajímá o politiku. Zajímá se především o to, co je právě aktuální, četl tedy zprávy o válce na Ukrajině, stejně tak o současných střetech na Chrámové hoře v Jeruzalémě. Informace čerpá z al-Jazeera i sociálních sítí, na kterých sleduje konkrétní média a videa. K těm však uvádí, že u náhodných videí, která se zobrazují na sociálních sítích, nikdy nelze dobře ověřit, zda je jejich obsah autentický. Jsou dobré pro zábavu, ale ne jako zdroj informací. Jako to, co respondenta vede k čerpání informací z důvěryhodných zdrojů, označuje život v Evropě. „*Když žijete v Evropě, musíte mít přehled o tom, co se děje,*“ říká.

Ohledně útoků na Světové obchodní centrum říká, že americká vláda věděla, že k těmto útokům dojde, a využila to pro invazi na Blízký východ. Což podle něj neodporuje verzi, že útoky spáchali radikální muslimové. Věří tomu, že ať byly okolnosti jakékoli, útok provedla al-Qá'ida.

K šíření koronaviru uvádí, že pandemie byla naplánovaná a úmyslně způsobená za účelem získání ekonomického zisku a moci. Neví, které firmy za tím stojí, ale věří, že chtějí pomocí šíření viru ovládnout svět.

Ohledně holokaustu si prý nepamatuje, zda se o něm učil, a to ani na univerzitě. Upozorňuje ale na to, že lidé na Blízkém východě nenávidí Izrael, a tak uvěří všemu, co v jejich očích Izrael poškodí. Někteří muslimové si podle respondenta myslí, že vzhledem k tomu, co se děje v Palestině, si Židé holokaust zasloužili, protože teď to stejné, co si prožili, dělají Palestincům. Ač zmíněné teze o holokaustu a Palestincích odmítá, věří, že číslo obětí holokaustu je nadsazené, aby bylo snazší vytvořit Stát Izrael.

O aktuálních událostech nejčastěji diskutuje s dalšími Egyptyany žijícími v ČR, kteří sdílejí různé názory. Respondent se domnívá, že výše uvedené názory na holokaust vs. izraelsko-palestinský konflikt mají často nábožensky založení lidé. Ti, kteří náboženství tolik neprožívají, jsou v otázce konfliktu buď neutrální, nebo na straně Izraele.

11) muslim z Alžírsku, v 70. letech přiletěl do ČSR studovat, žije zde trvale od roku 1988, nyní je v důchodu.

Přiletěl v roce 1976 na stipendium a studoval ve Zlíně. O světové dění se podle jeho slov člověk, který žije v Evropě, zajímat musí, protože v Evropě žije celá řada národů a různých lidí a člověk by měl o každém něco vědět. Odkud pochází, jaký je u nich režim a podobně. *„Když jsem byl v Alžírsku, sledoval jsem jen Alžírsko a nezajímalo mě nic jiného, protože zbytek světa je od nás daleko. Ale tady člověk musí mít přehled,“* vysvětlil. Nejvíce se zajímá o africký kontinent, kde se podle něj děje spousta zajímavých věcí, jen tam prý evropské mocnosti udělaly nepořádek. Čte i české tištěné noviny, například MF Dnes a Právo, bere je ale s rezervou, co se týče událostí ze světa. *„Moc jim nevěřím,“* říká.

O oblastech svého zájmu se dozvídá nejčastěji z francouzských televizních stanic, které podle něj o Africe informují velmi dobře a mají tam své zpravodaje. Svůj zájem o spolehlivé informace přičítá vysokoškolskému vzdělání, které když člověk absolvuje, má podle něj jiný přehled a vidí věci jinak. Když jsem uvedla příklad respondenta č. 9, který čerpá informace o aktuálním dění z videí na TikToku a také vystudoval vysokou školu, řekl tento respondent, že videím nevěří, nejsou to spolehlivé informace. *„Já jsem ze staré školy, poslouchám rádio, čtu noviny,“* doplnil respondent.

K útokům na Světové obchodní centrum uvedl, že my v Evropě nikdy nevíme, co se přesně stalo, kdo za tím stál. *„Nikdo není schopn říct narovinu, jak to přesně je.“* Ani skutečnost, že se Usáma bin Ládín k útokům přihlásil, pro něj není relevantní důkaz. Podle něj se chtěl bin Ládín pouze zviditelnit. *„Nevěřím, že ti kluci byli na takové úrovni, aby zvládli tu technologii (řídít dopravní letadlo, pozn.)“* Podle respondenta musejí být informace založené na faktech, ne na domněnkách.

„Nejsou fakta,“ uvádí k otázce, odkud se rozšířil koronavirus. Podle respondenta tu koronavirus je a my jako lidé se s tím máme smířit. Když jsem respondentovi sdělila, že kolem šíření panují i takové teorie, podle nichž virus rozšířili Židé, aby mohli následně

vydělat na distribuci vakcín, odpověděl: „No to je blbost! Vždyť oni na to taky doplatili, byli by sami proti sobě. To nemá hlavu ani patu.“

Respondent si nepamatuje, že by se o holokaustu učil ve škole. „*My totiž máme svých problémů dost. My jsme v Alžírsku zažili horší situaci, když Francouzi byli u nás,*“ připomíná více než stoletou okupaci Alžírsko. „*Zabíjet nevinné lidi jenom kvůli tomu, že jsou Židi nebo Romové, to je největší blbost. Když mám s někým problém, vyřídím si to s tím dotyčným. Ale proč zabíjet ostatní?*“ uzavírá.

Z rozhovorů vyplynul rozdíl v přístupu k informacím, a to především mezi českými konvertity a rodilými muslimy, kteří přišli do ČR ze zemí Blízkého východu. Zatímco čeští respondenti informace alespoň podle toho, co uvedli, pečlivě třídí, rodilí muslimové čerpají spíše z těch zdrojů, na které jsou jednoduše zvyklí a na rozdíl od konvertitů nedokáží zcela přesně vysvětlit, co je vede k zájmu o spolehlivé informace. Konvertité zcela jasně uvádějí dvě příčiny, a to studium na vysoké škole a islám, který podle nich vede věřící k ověřování zpráv, které k nim přicházejí, a varuje před šířením lží.

Druhá generace muslimů se nachází na pomezí mezi předchozími dvěma kategoriemi. Muslimové druhé generace mají oproti českým konvertitům nespornou výhodou, a to znalost ještě dalšího jazyka, většinou arabštiny. Není však zcela jasné, zda jí umějí využít ku prospěchu ověřování informací. Spíše tím částečně inklinují k přístupu, který zastávají rodilí muslimové.

V České republice žije podle neoficiálních čísel kolem 22 tisíc muslimů z celého světa. Ač jsem se snažila při vybírání respondentů o pestrost, nakonec se ukázalo, že všichni respondenti, kromě 16leté slečny, studovali či absolvovali vysokou školu. Otázkou je, zda by tak kriticky k informačním zdrojům přistupovali i ti muslimové, kteří vystudovali základní či střední školu.

Ačkoli naprostá většina respondentů uvedla, že jim záleží na tom, aby informace, které přijímají, byly spolehlivé, ukazuje se, že i přesto jsou někteří schopni připustit, že za útoky z 11. září stojí Izrael, že jsou čísla obětí holokaustu nadsazená nebo že coronavirus byl uměle vytvořen, aby z jeho šíření a následné distribuce vakcín měly finanční zisk velké firmy, což jsou konspirační teorie.

Rozhovory s rodilými muslimy potvrdily informace a teze uvedené v kapitole

Tedy že pokud není vyloženě popírán, je bagatelizován ať už nedůvěrou a snižováním oficiálního počtu židovských obětí či ve srovnávání masového vraždění evropského židovstva a situací v Palestině. Respondent č. 8 uvedl, že k holokaustu budou jinak přistupovat ti muslimové, kteří cestují nebo čtou zahraniční média. Pokud toto „povědomí“ znamená, že se ví, že něco jako holokaust v době druhé světové války v Evropě proběhlo, pak je to absolutně nedostatečné. Někteří respondenti navrhovali, že nelze po muslimech z Blízkého východu chtít, aby znali události holokaustu, protože se jich netýkal a netýká. Pokud by řada muslimů nešířila konspirační teorie o nacistickém vraždění a jeho hrůzu nezpochybňovali, možná by se s tím dalo souhlasit. Evropané také zřejmě netuší, jakým způsobem zasáhla Francie do životů milionů Alžíránů či jaké následky měla evropská kolonizace Blízkého východu a Afriky. Tyto události nezlehčují ani nepopírají tak, jak se toho mnozí muslimové dopouštějí v případě holokaustu.

Čeští konvertité tímto přístupem netrpí, neboť vyrostli v Evropě, kde jsme bez ohledu na vyznání holokaustem dodnes obklopeni. Přeživší jezdí do škol diskutovat se studenty, napsali řadu autobiografických knih, události holokaustu se při různých příležitostech připomínají a vysílají se filmy pojednávající o této etapě dějin. Navíc pokud se díváme během procházek českými městy pod nohy, pravděpodobně zahlédneme tzv. stolpersteine, kameny zmizelých, které připomínají obyvatele těchto měst, jejichž život vyhasnul v koncentračních a vyhlazovacích táborech. Nic z toho muslimové na Blízkém východě neznají.

Obecně by se však dalo na základě rozhovorů soudit, že respondenti spíše nepodléhají antisemitským konspiračním teoriím, s výjimkou přístupu rodilých muslimů k holokaustu. Významnou výjimku v tomto obecném hodnocení představuje respondent č. 9, jehož přístup k informacím postrádá jakýkoli zájem o fakta, a přijímá cokoli, co odpovídá jeho pohledu na svět, který je konspirační a antisemitský. Některé jeho teze jako by vypadly z Protokolů sionských mudrců. Otázkou je, co je příčinou tohoto jeho smýšlení, protože také on, stejně jako ostatní respondenti, je vysokoškolsky vzdělaný. To by mohly případně ukázat další rozhovory vedené například výlučně mezi lidmi původem z Palestiny.

6 ZÁVĚR

Raný islámský judaismus a evropské protižidovské mýty daly vzniknout specifické podobě antisemitismu mezi muslimy na Blízkém východě. Ten je specifický tím, že nestaví na žádném z křesťanských mýtů o Židech, jako je bohovražda, rituální vražda a další. Ačkoli v roce 1840 proběhla v Sýrii nechvalně proslulá Damašská aféra, během níž rozlícený dav útočil na židovský majetek i Židy samotné, stále nezažehla jiskru muslimského antisemitismu a nenávist se v regionu neujala.

O šíření antisemitismu mezi muslimy na Blízkém východě se postaral Hádž Amín al-Husajní, Velký jeruzalémský muftí. Již od roku 1919 organizoval sebevražedné fidájiny, aby terorizovali Židy, kteří do Palestiny prchali před pogromy v Evropě. Když se pak v Německu dostali k moci nacisté, stal se al-Husajní jejich nejbližším spojencem a všemi možnými způsoby šířil nacistickou propagandu na Blízkém východě. S nacisty ho spojovala nesmiřitelná nenávist vůči Židům. Dokonce se prostřednictvím vyslance zajímal o to, jak je s nimi zacházeno v táboře Sachsenhausen nedaleko Berlína a se špičkami nacistického Německa plánoval vyhlazení Židů na Blízkém východě.

Ačkoli ústředním bodem islámu není nenávist proti Židům, al-Husajní pro svoji propagandu využil příběhy a konflikty mezi Židy a prorokem Muhammadem ze 7. století a na domnělém odvěkém nepřátelství Židů a muslimů stavěl svou nenávistnou rétoriku.

Pamflet Islám a židovstvo, jehož autorem je pravděpodobně Amín al-Husajní, znamenal od roku 1937 masové šíření ostré nenávisti vůči Židům na Blízkém východě. Následně vycházel v řadě překladů a jeho kopie putovaly i do Evropy. Tento pamflet oživil do té doby zapomenutý apokalyptický hadíth, v němž se Žid skrývá za stromy a kameny, které muslimům prozrazují, kdo se za nimi schovává, a vyzývají je, aby Žida zabili. Hadíth posloužil náboženským i politickým protižidovským účelům a byl hojně citován nejen radikálními organizacemi, ale i běžnými politiky a náboženskými autoritami na Blízkém východě.

Antisemitismus, místy velmi ostrý, si našel cestu až do školních osnov a učebnic, z nichž se na Blízkém východě učí mladé generace. Ačkoli od roku 2003, co je jejich obsah monitorován, v řadě případů negativní až nenávistné zmínky o Židech a Izraeli zmizely nebo byly nahrazeny mírnějšími vyjádřeními, stále se děti a studenti učí o proradnosti Židů nebo o tom, že chtěli zabít proroka Muhammada.

Palestinské učebnice dokonce vyzývají žáky k obětování se za palestinskou věc.

Právě izraelsko-palestinský konflikt je zdrojem leckdy nesmiřitelné nenávisti vůči Židům obecně. Pro podporu svých nenávistných postojů muslimové na Blízkém východě často neváhají využívat antisemitské konspirační teorie o světové židovské nadvládě či snaze zlikvidovat muslimy, kterým se v této oblasti velmi dobře daří. O tom svědčí také oblíbenost takové antisemitské literatury, jako jsou Protokoly sionských mudrců. Zatímco se v České republice vedou soudní spory o vydávání antisemitské literatury, na Blízkém východě je taková literatura běžně dostupná, a to i na knižních veletrzích.

Antisemitismus v regionu paradoxně dodnes posiluje holokaust, jenž se stal rukojmím muslimů v izraelsko-palestinském konfliktu a používá se tak, jak je to zrovna výhodné. Na vztah blízkovýchodních muslimů ke snaze nacistického Německa vyvraždit evropské židovstvo poukázala íránská soutěž v karikování holokaustu, ač to nebyl její primární cíl. Kresby zcela jasně ukázaly, že holokaust pro Blízký východ neznamena miliony obětí, jako ho vnímá Evropa. Znamená záminku, lest či nafouknutí ve skutečnosti ne tak závažných událostí pro vznik Státu Izrael. Popírat či jakkoli zlehčovat události holokaustu je v řadě evropských států trestné, na Blízkém východě jde o mainstream. Buď ho zde lidé popírají, snižují počty obětí či navrhují, že k němu došlo účelově, aby mohl vzniknout Izrael, nebo o něm vůbec nevědí. Případně toto téma odbydou slovy, že mají ve svých zemích svých starostí dost a že u nich došlo k mnohem horším událostem.

Rozhovory s muslimy žijícími v České republice ukázaly, že vysokoškolsky vzdělaní čeští konvertité nepodléhají ani antisemitismu, ani antisemitským konspiračním teoriím. Ač se někteří z nich ve svém kritickém přístupu k informacím odvolávají na islám, pravděpodobnější příčinou bude prostředí, v němž vyrostli, kde se neučí nenávist ani k Židům, ani jiným skupinám obyvatel a kde je tolerance vůči menšinám lidskou hodnotou.

Respondenti druhé generace stojí na pomezí mezi českými konvertity a rodilými muslimy. V některých jejich představách a názorech se objevují náznaky konspirací, ať už se jedná o útoky z 11. září či holokaust.

Rodilí muslimové měli v rozhovorech jednoznačně problém přijmout oficiální verzi holokaustu a buď uváděli, že obětí je určitě méně, než se uvádí, nebo zmínili, že holokaust nyní prožívají Palestinci, aniž by projevili jakýkoli soucit s židovskými oběťmi a uznali v moderních dějinách bezprecedentní rozměr vraždění evropského obyvatelstva.

Je potřeba nadále vyvíjet tlak na další revidování blízkovýchodních učebnic tak, abychom jednoho dne mohli říci, že se z nich děti neučí nic o nenávisti k Židům. Zřejmě jen těžko změníme přístup k informacím a informačním zdrojům na Blízkém východě, dlouho a složitě budeme vysvětlovat, že Mein Kampf a Protokoly sionských mudrců je nenávistná antisemitská literatura, která má sloužit pouze pro studijní či vědecké účely, ne aby takové spisy ležely na policičkách vedle Koránu a knihách o prorocích. Co je však v našich silách coby Evropanů, je vzdělávat muslimy, ať už je to první či čtvrtá generace žijící na starém kontinentu (a nejen je) o tom, kam může vést nenávist, a že je mnohem snazší žít život naplněný tolerancí k druhým než nenávistí, která ničí nejen ty, proti nimž míří, ale i nás samotné.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura

- BUDIL, Ivo – TYDLITÁTOVÁ, Věra – ARAVA-NOVOTNÁ, Lena – TARANT, Zbyněk: *Encyklopedie dějin antisemitismu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2013.
- COHEN, Mark R.: *Pod křížem a půlměsícem: Židé ve středověku*. Praha: Vyšehrad, 2013.
- ČEJKA, Marek: *Izrael a Palestina*. Brno: Barrister & Principal, 2008.
- HARKABI, Yehoshafat.: *Arab Attitudes to Israel*. Israel Universities Press, 1972.
- HRBEK, Ivan: *Korán*. Praha: Academia, 2000.
- INTROVIGNE, Massimo: *Hamás*. Praha: Vyšehrad, 2003.
- JOHNSON, Paul: *Dějiny židovského národa*. Praha: Rozmluvy, 2007.
- LIPSTADT, Deborah E.: *Antisemitismus tady a teď*. Praha: Triton, 2020.
- LIPSTADT, Deborah E.: *Popírání holocaustu*. Praha: Paseka, 2001.
- OSTŘANSKÝ, Bronislav - BERÁNEK, Ondřej: *Islámský stát: Blízký východ na konci časů*. Praha: Academia, 2016.
- SOBOTKOVÁ, Veronika – PĚCHOTA, Jan: *Židé v islámu*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2018.
- TARANT, Zbyněk: *Jews and Muslims in the Czech Republic – Demography, Communal Institutions, Mutual Relations*. In: *Being jewish in 21st century central europe*, editoval Haim Fireberg, Olaf Glöckner, a Marcela Menachem Zoufalá, 1. vyd., 209–35. *Europäisch-jüdische studien - beiträge* 43. Boston: DE GRUYTER, 2020.

Internetové a elektronické zdroje

- ADL: *ADL Study Finds Ongoing Use of Anti-Semitic Materials at State-Run Book Fairs across Arab World*. Dostupný z: <https://www.adl.org/blog/adl-study-finds-ongoing-use-of-anti-semitic-materials-at-state-run-book-fairs-across-arab>, (online), (25. 4. 2022)
- ADL: *Teaching Hate and Violence: Problematic Passages from Saudi State Textbooks for the 2018-19 School Year*, 2018. Dostupné z: <https://www.adl.org/media/12180/download>, (online), (15. 3. 2022)
- ADL: *Unraveling Anti-Semitic 9/11 Conspiracy Theories*. New York, 2003. Dostupný z: <https://www.adl.org/sites/default/files/documents/assets/pdf/combating-hate/anti-semitic-9-11-conspiracy-theories.pdf>, (online), (14. 3. 2022)
- Anti-Defamation League: *Islamic Anti-Semitism in Historical Perspective*. In: *The Theory and Practice of Islamic Terrorism*. New York: Palgrave Macmillan. Dostupný z: https://doi.org/10.1057/9780230616509_26, (online), (10. 4. 2022)

AL-KASSIM, Mohammad: *20 years on, many Middle Easterners still believe 9/11 conspiracy theories*. In: The Jerusalem Post – 10.9.2021. Dostupné z: <https://www.jpost.com/international/20-years-on-many-middle-easterners-still-believe-911-conspiracy-theories-679139>, (online), (7. 4. 2022)

AZMAN, Nur: *'Islamic State' (IS) Propaganda: Dabiq and Future Directions of 'Islamic State'*. In: Counter Terrorist Trends and Analyses, Vol. 8, No. 10, 2016. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/pdf/26351457.pdf>

BAUER, Yehuda: *Revisionism – The Repudiation of the Holocaust and Its Historical Significance*. Jerusalem, 1983.

BERENBAUM, Michael: *Antisemitism*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/anti-Semitism#ref1265132>, (online), (23. 2. 2022)

BERMAN, Lazar: *Saudi textbooks show dramatic improvement in depictions of Jews – study*. In: The Times of Israel – 5.10.2021. Dostupné z: <https://www.timesofisrael.com/saudi-textbooks-show-dramatic-improvement-in-depictions-of-jews-study/>, (online), (3. 4. 2022)

COOK, David: *“Hadith“, Authority and the End of the World: Traditions in Modern Muslim Apocalyptic Literature*. In: Oriente Moderno Nuova serie, Anno 21 (82), Nr. 1, Hadith in Modern Islam, 2002. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25817811>, (online), (12. 4. 2022)

ČTK: *Před izraelskou ambasádou protestovali příznivci Palestiny i Izraele*. In: České noviny – 14.5.2021. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pred-izraelskou-ambasadou-protestovali-priznivci-palestiny-i-izraele/2037182>, (online), (28. 4. 2022)

ČT24: *Pavlát: Židé roku 2011 poslouchají Tóru online*. In: ČT24 – 29.12.2011. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1201039-pavlat-zide-roku-2011-poslouchaji-toru-line>, (online), (28. 4. 2022)

DADOUCH, Sarah: *Saudi Arabia has been scrubbing its textbooks of anti-Semitic and misogynistic passages*. In: The Washington Post – 30.1.2021. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/saudi-arabia-textbooks-education-curriculum/2021/01/30/28ebe632-5a54-11eb-a849-6f9423a75ffd_story.html, (online), (3. 4. 2022)

ENSTAD, Johannes Due – HAANSHUUS, Birgitte: *What is antisemitism?* <https://www.sv.uio.no/c-rer/english/groups/compendium/what-is-antisemitism.html>, (online), (23. 4. 2022)

European Union Agency for Fundamental Rights: *Overview of Antisemitic Incidents Recorded in the European Union*, 2021. Dostupné z: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-antisemitism-overview-2010-2020_en.pdf, (online), (10. 4. 2022)

Evropská komise: *Co se myslí pojmem konspirační teorie? Proč se jim v dnešním světě daří?* Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/fighting-disinformation/identifying-conspiracy-theories_cs, (online), (3. 4. 2022)

Fallenangel: *Arianism, Docetism and Ebionism compared with the Qur'an*. Dostupné z: <https://stottilien.com/2012/05/12/heretic-docetism-and-christian-views-of-jesus/>, (online), (18. 4. 2022)

FATHI, Nazila.: *Holocaust Deniers and Sceptics Gather in Iran*. In: The New York Times – 11.12.2006. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2006/12/11/world/middleeast/11cnd-iran.html>, (online), (1. 4. 2022)

France24: *Paris terror attacks trial recalls 'terror' and 'cruelty' of kosher store rampage*. In: France24 – 21.9.2020. Dostupné z: <https://www.france24.com/en/20200921-paris-terror-attacks-trial-recalls-terror-and-cruelty-of-kosher-store-rampage>, (online), (23. 4. 2022)

FRANKEL, Jonathan: *"Ritual Murder" in the Modern Era: The Damascus Affair of 1840*. In: Jewish Social Studies, New Series, Vol. 3, No. 2, 1997. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4467492>, (online), (10. 4. 2022)

GOLDBERG, Jan: *A Lesson from Egypt on the Origin of Modern Anti-Semitism in the Middle East*. In: Kirchliche Zeitgeschichte Vol. 16, No. 1, Christian Teachings about Jews National Comparisons in the Shadow of the Holocaust, 2003. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/43751682>, (online), (citováno 10. 4. 2022)

GERSTENFELD, Manfred: *Anti-Jewish Coronavirus Conspiracy Theories in Historical Context*. In: BESA Center Perspectives Paper No. 1,513, 31.3.2020. Dostupný z: <https://besacenter.org/coronavirus-conspiracy-theories-jews/>, (online), (5. 4. 2022)

GERSTENFELD, Manfred: *The Multiple Distortions of Holocaust Memory*. In: Jewish Political Studies Review, Vol. 19, No. ¾, 2007. Dostupný z: <https://www.jstor.org/stable/25834750>, (online), (1. 4. 2022)

GRANT, Linda: *The hate that will not die*. In: The Guardian – 18.12.2001. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2001/dec/18/september11.israel>, (online), (24. 4. 2022)

GREENBLATT, Jonathan A.: *Fighting Hate in the Era of Coronavirus*. In: Horizons: Journal of International Relations and Sustainable Development, No. 17, 2002. Dostupný z: <https://www.jstor.org/stable/48590574>

GROISS, Arnon: *The West, Christians and Jews in Saudi Arabian Schoolbooks*, 2003. Dostupný z: <https://www.impact-se.org/wp-content/uploads/2016/04/SA2003.pdf>, (online), (4. 3. 2022)

HAMDY, Amr: *ICT in Education in Egypt*. In: Survey of ICT and Education in Africa: Egypt Country Report, 2007. Dostupný z: https://www.infodev.org/infodev-files/resource/InfodevDocuments_399.pdf, (online), (20. 4. 2022)

HATUEL-RADOSHITZKY, Michal – EILAM, Shahar – COHEN, Tal-Or: *When an Old Disease Meets a New Disease: Antisemitism and Delegitimization of Israel in the COVID-19 Era*. In: INSS Insight No. 1311 - 5.5.2020. Dostupný z: <https://www.jstor.org/stable/resrep25532?seq=1>, (online), (10. 4. 2022)

HAVEL, Boris: *Haj Amin al-Husseini: Herald of Religious Anti-Judaism in the Contemporary Islamic World*. In: The Journal of the Middle East and Africa Vol 5, Issue 3, 2014. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/21520844.2014.966232>, (online), (13. 4. 2022)

HERF, Jeffrey: *Haj Amin al-Husseini, the Nazis and the Holocaust: The Origins, Nature and Aftereffects of Collaboration*. In: Jewish Political Studies Review Vol. 26, No. ¾ (Fall 2014). Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/43922000>, (online), (10. 4. 2022)

HIRSCH, Maurice: *Israel vaccinates imprisoned terrorists against the Coronavirus and the PA spreads libels*. In: Palestinian Media Watch – 28.1.2021. Dostupné z: <https://palwatch.org/page/18534>, (online), (11. 4. 2022)

Holocaust.cz: *John Retcliffe: Tajemství židovského hřbitova v Praze*. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/zdroje/dokumenty/antisemitismus/antisemitska-propaganda-v-protektoratu-cechy-a-morava/clanky-z-doboveho-tisku/john-retcliffe-tajemstvi-zidovskeho-hrbitova-v-praze/>, (online), (6. 4. 2022)

Holocaust.cz: *Protokoly sionských mudrců*. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/antisemitismus-2/antisemitismus-po-druhe-svetove-valce/teze-moderniho-antisemitismu-v-soucasnosti/protokoly-sionskych-mudrcu/>, (online), (6. 4. 2022)

HORÁK, Michal: *Policie: Kázání v brněnské mešitě bylo trestné, je ale promlčené*. In: iDNES – 27.5.2012. Dostupné z: https://www.idnes.cz/brno/zpravy/policie-kazani-v-brnenske-mesite-bylo-trestne-je-ale-promlcene.A120526_1783737_brno-zpravy_bor, (online), (31. 3. 2022)

CHERNICK, Ilanit: *PA Education Ministry honors notorious female terrorist*. In: The Jerusalem Post – 29.3.2019. Dostupné z: <https://www.jpost.com/arab-israeli-conflict/pa-education-ministry-honors-notorious-female-terrorist-585132>, (online), (21. 4. 2022)

IMPACT-se: *A Further Step Forward: Review of Changes and Remaining Problematic Content in Saudi Textbooks 2021-22*, 2021. Dostupné z: <https://www.impact-se.org/wp-content/uploads/A-Further-Step-Forward-Review-of-Changes-and-Remaining-Problematic-Content-in-Saudi-Textbooks-2021%E2%80%9322.pdf>, (online), (1. 3. 2022)

IMPACT-se: *Review of Changes and Remaining Problematic Content in Qatari Textbooks 2021-22 Fall Editions Grades 1-12*, 2021 Dostupný z: <https://www.impact-se.org/wp-content/uploads/Review-of-Changes-and-Remaining-Problematic-Content-in-Qatari-Textbooks-Fall-Editions-2021-22.pdf>, (online), (10. 3. 2022)

IMPACT-se: *The 2020-21 Palestinian School Curriculum Grades 1-12*, 2021. Dostupný z: https://www.impact-se.org/wp-content/uploads/PA-Reports_Updated-Selected-Examples_May-2021.pdf, (online), (10. 3. 2022)

Israel Foreign Ministry: *The Covenant of the Hamas – Main points*. Dostupné z: <https://irp.fas.org/world/para/docs/880818a.htm>, (online), (24. 4. 2022)

ITAMAR, Marcus – CROOK, Barbara: *Kill a Jew – Go to Heaven: The Perception of the Jew in Palestinian Society*. In: *Jewish Political Studies Review* Vol. 17, No. ¾, 2005. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25834644>, (online), (20. 4. 2022)

JASPAL, Rusi: *Antisemitism and Anti-Zionism in Iran: The Effects of Identity, Threat and Political Trust*. In: *Contemporary Jewry*, Vol. 35, No. 3, 2015. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/26345973>, (online), (20. 3. 2022)

Jewish Virtual Library: *EU Study Confirms Incitement in Palestinian Textbooks*. Dostupné z: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/eu-study-confirms-incitement-in-palestinian-textbooks>, (online), (21. 4. 2022)

JOHNSON, David E.: *Operation Cast Lead*. In: *Hard Fighting: Isarel in Lebanon and Gaza*. RAND Corporation, 2011. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mg1085a-af.11?seq=1>, (online), (citováno 15. 4. 2022)

Kázání v brněnské mešitě proti Izraeli a židům. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=cRZQS06hC-I>, (online), (31. 3. 2022)

KLEIN, David Ian: *Meet the rabbi bringing Judaism to Saudi Arabia*. In: *Forward* – 5.4.2021. Dostupné z: <https://forward.com/news/467122/meet-the-rabbi-bringing-judaism-to-saudi-arabia/>, (online), (31. 3. 2022)

KEDOURIE, Elie: *The Bludan Congress on Palestine, September 1937*. In: *Middle Eastern Studies* Vol. 17, No. 1, 1981. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4282819>, (online), (4. 4. 2022)

KÜNTZEL, Matthias: *Contemporary Antisemitism Among Muslims*. Tel Aviv, 2019. Dostupné z: <http://www.matthiaskuentzel.de/contents/contemporary-antisemitism-among-muslims>, (online), (1. 3. 2022)

KÜNTZEL, Matthias: *How to Challenge Islamic Antisemitism?* In: *Volume 5 Confronting Antisemitism in Modern Media, the Legal and Political Worlds*. Berlin, Boston: De Gruyter, 2021. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/9783110671964-016>, (online), (10. 3. 2022)

KÜNTZEL, Matthias: *Islamic Antisemitism: How It Originated and Spread*. Hamburk, 2018. Dostupný z: <http://www.matthiaskuentzel.de/contents/islamic-antisemitism-how-it-originated-and-spread>, (online), (1. 3. 2022)

- LITVAK, Meir: *The Anti-Semitism of Hamas*. In: Palestine-Israel Journal. Dostupné z: <https://pij.org/articles/345/the-antisemitism-of-hamas>, (online), (10. 4. 2022)
- LITVAK, Meir: The Islamization of the Palestinian-Israeli Conflict: The Case of Hamas. In: Middle Eastern Studies Vol. 34, No. 1, 1998. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4283922>, (online), (1. 4. 2022)
- MATTAR, Philip: *The Role of the Mufti of Jerusalem in the Political Struggle over the Western Wall, 1928-29*. In: Middle Eastern Studies Vol. 19, No. 1 (Jan., 1983). Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4282925>, (online), (15. 3. 2022)
- Ministerstvo vnitra ČR: *Antisemitismus a jeho definice*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/antisemitismus-a-jeho-definice.aspx> (online), (7. 3. 2022)
- Prohlášení Federace židovských obcí v ČR, Židovské obce v Praze a Židovského muzea v Praze*. 12.12.2011. Dostupné z: <https://www.fzo.cz/1573/prohlaseni-federace-zidovskych-obci-v-cr-zidovske-obce-v-praze-a-zidovskeho-muzea-v-praze/>, (online), (28. 4. 2022)
- REID, Scott A.: *Conspiracy theory*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/conspiracy-theory>, (online), (4. 4. 2022)
- ROSEBLATT, Gary: *Jews in Iran freely observe their religion, communal leader says*. In: The Jerusalem Post – 6.3.2021. Dostupné z: <https://www.jpost.com/diaspora/jews-in-iran-freely-observe-their-religion-communal-leader-says-661104>, (online), (1. 4. 2022)
- ŘÍHOVÁ, Barbora: Před izraelskou ambasádou v Praze protestovali odpůrci útoků na Gazu. In: iDnes – 2.1.2009. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pred-izraelskou-ambasadou-v-praze-protestovali-odpurci-utoku-na-gazu.A090102_163956_domaci_bar, (online), (28. 4. 2022)
- SARNA, Jonathan D.: *How antisemitic conspiracy theories contributed to the recent hostage-taking at the Texas synagogue*. In: The Conversation – 20. 1. 2022. Dostupné z: <https://theconversation.com/how-antisemitic-conspiracy-theories-contributed-to-the-recent-hostage-taking-at-the-texas-synagogue-175229>, (online), (20. 4. 2022)
- SPOERL, Joseph S.: *Palestinians, Arabs, and the Holocaust*. In: Jewish Political Studies Review Vol. 26, No. ½, 2014. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/44289822>, (online), (15. 4. 2022)
- Sunnah.com: *Fighting for the Cause of Allah*. Dostupné z: <https://sunnah.com/bukhari:2926>, (online), (30. 3. 2022)
- The Editors of Encyclopaedia Britannica: *Alliance Israélite Universelle*. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Alliance-Israelite-Universelle>, (online), (26. 3. 2022)

The Most Important Problem of the Islamic World: Selected Statements by Ayatollah Khamenei About Palestine. Dostupné z: <http://s15.khamenei.ir/ndata/news/18463/Palestine-english.pdf>, (online), (31. 3. 2022)

The Protocols of the Learned Elders of Zion. In: The Conservative Caucus. Dostupný z: [jstor.org/stable/community.32222679?seq=1](http://www.jstor.org/stable/community.32222679?seq=1), (online), (20. 4. 2022)

Turkyahudileri: *Muslims and Holocaust Denial.* Dostupné z: <http://www.turkyahudileri.com/index.php/en/history/holocaust/98-muslims-and-holocaust-denial>, (online), (16. 4. 2022)

United States Holocaust Memorial Museum: *Holocaust Denial: Iran Holocaust Cartoon Exhibition.* Dostupné z: <https://www.ushmm.org/antisemitism/holocaust-denial-and-distortion/holocaust-denial-antisemitism-iran/2016-holocaust-cartoon-contests-in-iran>, (online), (16. 4. 2022)

VĚTROVEC, Lukáš Alí: *Bráním se proti mediální kampani. Nejsem antisemita.* In: Britské listy – 14.12.2011. Dostupné z: <https://blisty.cz/art/61414-lukas-ali-vetrovec-branim-se-proti-medialni-kampani-nejsem-antisemita.html>, (online), (26. 4. 2022)

WEINBERG, David Andrew: *ADL Study Finds Ongoing Use of Anti-Semitic Materials at State-Run Book Fairs across Arab World.* Dostupné z: <https://www.adl.org/blog/adl-study-finds-ongoing-use-of-anti-semitic-materials-at-state-run-book-fairs-across-arab>, (online), (26. 4. 2022)

WEINBERG, David Andrew: *Antisemitism in Jordanian Textbooks.* Dostupné z: <https://www.adl.org/blog/antisemitism-in-jordanian-textbooks>, (online), (4. 4. 2022)

WEINBERG, David Andrew: *Egyptian Textbooks Send Mixed Messages about Jews.* Dostupné z: <https://www.adl.org/blog/egyptian-textbooks-send-mixed-messages-about-jews>, (online), (4. 4. 2022)

WEINBERG, David Andrew: *Qatar is cleaning up its school textbooks. Less anti-Semitic, jihad no longer 'peak' of Islam.* Dostupné z: <https://theprint.in/opinion/qatar-is-cleaning-up-its-school-textbooks-less-anti-semitic-jihad-no-longer-peak-of-islam/794769/>, (online), (20. 4. 2022)

WEINBERG, David Andrew: *Kuwaiti Textbooks Teach that Jews Are Treacherous.* In: ADL – 13.12.2021. Dostupný z: <https://www.adl.org/news/kuwaiti-textbooks-teach-that-jews-are-treacherous>, (online), (10. 3. 2022)

ZONIS, Marvin – JOSEPH, Craig M.: *Conspiracy Thinking in the Middle East.* In: Political Psychology, Vol. 15, No. 3, 1994. Dostupný z: <https://www.jstor.org/stable/3791566>, (online), (15. 3. 2022)

جديد؟ لدين السبسي يروج هل..مصر لطلاب "المشتركة القيم" تدريس: الاستقلال صحيفة
In: الاستقلال صحيفة. – 12.3.2021. Dostupné z: <https://www.alestiklal.net/ar/print/7750/C7>, (online), (30. 3. 2022)

8 RESUMÉ

When I was considering writing the thesis about antisemitism among Muslims and where are its roots, I was being discouraged by some people who I respect from doing so. “It is a controversial topic,” they said. In my opinion, hatred is controversial. Writing about it and point at it is a must. Even some Muslims were wondering why I chose to write about antisemitism. To me, all kinds of hate based on prejudice are absurd. But I find antisemitism the most absurd kind of hatred, especially among Muslims.

During the previous school year I was writing seminar papers about similarities and common rituals in Islam and Judaism. I found out that Torah and Koran narrate the story of Moses and Israelites in a similar way. Large number of common practices and rituals can be found in the Islamic and Jewish funeral and in many other not only there aspects. In the first years of Islam, Muslims even used to pray in the direction of Jerusalem. If one considers all these similarities which are connecting Muslims and Jews much more than it connects any other religions, there simply cannot exist any space for hatred.

Unfortunately, the history proved me wrong. Since the 20's of the 20th century the world witnesses increasing hatred toward Jews among Muslims in the Middle East. Moreover, the muslim antisemitism is spreading to Europe and is targeting European Jews, sometimes brutally. In the Middle East the hatred is being fueled by the Israeli-Palestinian conflict of which peaceful ending is not in sight. I often hear that we have to understand Muslims' hatred toward Jews because of the situation in Palestine. I would say that there cannot be any tolerance of such hatred. Antisemitism is simply unacceptable no matter what is happening in the world.

We Muslims might not solve this eight decades long conflict any soon. I think that nobody does. But each of us can do his part to combat hatred. Let's read. Let's listen. Let's focus on what connects us and leave what divides us. It might sound like a cliché but I can say from my own experience that it works.

